

POTPORA VIJEĆIMA
NACIONALNIH MANJINA
NA LOKALNOJ RAZINI

PRIRUČNIK za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Projekt financira
Europska unija, a
sufinancira Vlada RH

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za ljudska prava i prava
nacionalnih manjina

Teched
CONSULTING SERVICES

PRIRUČNIK za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Ljubomir Mikić, Lidija Japac,
dr.sc. Nenad Karajić, Mario Protulipac,
Tomislav Sesvečan, Tatjana Tihomirović

WYG savjetovanje, Zagreb
Zagreb, 2017.

IMPRESUM

Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

NAKLADNIK:

WYG savjetovanje, Zagreb

UREDNICIA:

Lidija Japec

AUTORI:

Ljubomir Mikić

Lidija Japec

dr.sc. Nenad Karajić

Mario Protulipac

Tomislav Sesvečan

Tatjana Tihomirović

LEKTURA:

dr. sc. Tanja Kuštović

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Petra Slobodnjak

RECENZIJE:

dr. sc. Predrag Bejaković

dr. sc. Antonija Petričušić

TISAK:

Tiskara Zelina, Sveti Ivan Zelina

NAKLADA:

1000

ISBN 978-953-59633-0-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000966873.

Zagreb, 2017.

ZAHVALE:

Autori Priručnika i članovi Projektnog tima žele zahvaliti Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH na otvorenoj komunikaciji i svestranoj podršci tijekom provedbe projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“. Posebne zahvale upućene su članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina koji su sudjelovali u projektnim istraživačko-edukacijskim aktivnostima: od popunjavanja anketnog upitnika, sudjelovanja u individualnim intervjuima ili grupnim raspravama do sudjelovanja u obuci trenera vijeća i predstavnika za jačanje kapaciteta za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te za jačanje savjetodavne uloge i učinkovitijeg djelovanja u javnom životu lokalne zajednice. Predstavnici vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, jedinica samouprave i udruga, koji su predstavili primjere dobre prakse iz svojih lokalnih zajednica, zaslužni su za optimizam s kojim se završava projekt. Uz entuzijazam i proaktivni pristup svih sudionika projekta, testirali smo primjenjivost priručnika tijekom edukacija u Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Zadru i Zagrebu te se nadamo da smo oblikovali tekst u skladu sa stvarnim potrebama.

Ova publikacija je izrađena u sklopu projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“, koji je financirala Europska unija, a sufinancirao Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske. Sadržaj ovog Priručnika isključiva je odgovornost autora i provoditelja projekta: WYG savjetovanja i Teched Savjetodavne usluge te ne odražava nužno gledišta Europske unije ili Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

Sadržaj	4
Popis kratica	6
1. Uvod	7
1.1 Svrha priručnika	9
1.2 Pregled VPNM prema županijama i nacionalnim manjinama	10
2. Zakonodavni okvir	15
2.1 Zaštita prava nacionalnih manjina na međunarodnoj razini	17
2.1.1 Manjinska prava i njihova osnovna obilježja	17
2.1.2 Međunarodni izvori ljudskih i manjinskih prava	20
2.1.3 Definiranje pojma "nacionalna manjina"	21
2.2 Europski kontekst zaštite prava nacionalnih manjina	22
2.2.1 Instrumenti zaštite prava nacionalnih manjina Vijeća Europe	22
2.2.2 Instrumenti zaštite prava nacionalnih manjina Organizacije za europsku sigurnost i suradnju	28
2.2.3 Zaštita prava nacionalnih manjina na razini Europske unije	30
2.3 Zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj	30
2.3.1 Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (UZPNM)	31
2.3.2 Prava i slobode uređeni UZPNM-om	33
2.4 Vijeća, predstavnici i koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina	35
2.4.1 Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina	35
2.4.2 Izbori za članove vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i konstituiranje vijeća	38
2.4.3 Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina	40
2.4.4 Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina	42
2.5 Savjet za nacionalne manjine	45
3. Savjetodavna uloga VPNM i sudjelovanje u lokalnom razvoju	47
3.1 Važnost komunikacije u radu vijeća i predstavnika NM	50
3.2 Planiranje komunikacije	52
3.3 Sudjelovanje VPNM u lokalnom razvoju	54
3.3.1 Analiza situacije	55
3.3.2 Planiranje i provedba	56
3.3.3 Praćenje i evaluacija	60
3.3.4 Sudjelovanje u izradi razvojnih projekata	61
3.4 Primjeri dobre prakse	64

4. Praćenje provedbe UZPNM	69
4.1 Dosadašnje praćenje provedbe UZPNM	71
4.2 Web aplikacija za VPNM	72
4.2.1 Upute za korištenje web aplikacije – javni i zatvoreni dio	73
4.2.2 Web upitnik za praćenje UZPNM (korisnički profili)	80
4.2.3 Web upitnik za praćenje UZPNM	81
4.2.4 Sustavno praćenje i evaluacija – alati	82
4.2.5 Komunikacija elektronskom poštom	84
4.2.6 Komunikacija putem foruma	89
Prilog	99
Značajniji nacionalni propisi za ostvarivanje i zaštitu prava i sloboda nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj	101

POPIS KRATICA

DIP	Državno izborno povjerenstvo
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
IPA	EU instrument pretpristupne pomoći (eng.Instrument for Pre-accession Assistance)
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
OCD	Organizacije civilnog društva
OESS	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
PNM	Predstavnik nacionalne manjine
ULJPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
UZPNM	Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina
VE	Vijeće Europe
VNM	Vijeće nacionalne manjine
VPNM	Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina

01

UVOD

0

01

UVOD

1.1 Svrha priručnika

Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina rezultat je aktivnosti projekta 'Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini' u okviru EU programa IPA 2012, komponenta I. Pomoć u tranziciji i jačanje institucija.

Priručnik je prvenstveno namijenjen članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina, ali njegova upotreba može biti korisna i svima onima koje zanima zaštita ljudskih i manjinskih prava u hrvatskom društvu. Izradom Priručnika željelo se osigurati praktično edukativno pomagalo koje sažima pregled zaštite prava nacionalnih manjina u međunarodnom kontekstu, s posebnim osvrtom na europski kontekst, uz prikaz zakonodavnog okvira kojim se uređuje djelovanje vijeća, predstavnika i koordinacija nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Na temelju rezultata istraživanja „GAP analiza kapaciteta i potreba vijeća nacionalnih manjina“, provedenog 2016. godine u okviru IPA projekta, pripremljeni su materijali za ovaj priručnik sa svrhom obučavanja vijeća i predstavnika za informiranije i učinkovitije djelovanje u javnom životu vlastitih lokalnih zajednica. Iako su već četiri izborna ciklusa manjinskih izbora održana tijekom proteklih četrnaest godina, evidentno je da vijeća i predstavnici nacionalnih manjina još uvijek nisu dovoljno vidljivi i prepoznati u vlastitim sredinama, a to je neophodan uvjet za njihovo učinkovito djelovanje.

Unatoč objektivnim preprekama za uspješnije djelovanje vijeća, kao što su nedostatak financijskih, ljudskih i organizacijskih kapaciteta, uz neujednačenu spremnost lokalnih i regionalnih samouprava za ostvarivanje redovne institucionalne suradnje s izabranim predstavnicima i vijećima, postoji prostor za jačanje uloge predstavnika nacionalnih manjina na način da se ulaže u njihovu edukaciju i potiče na aktivnost i pronalaženje inovativnih načina sudjelovanja u razvojnim projektima u vlastitim zajednicama. Stoga priručnik obuhvaća načela strateškog razvoja, osnovne pojmove praćenja i evaluacije provedbe projekata i strateških dokumenata te korištenje komunikacijskih kanala i ostvarivanje partnerstva s drugim dionicima u zajednici.

Za učinkovitije praćenje provedbe Ustavnog zakona, oblikovana je web aplikacija kojom će se vijeća i predstavnici moći služiti u narednom razdoblju, a detaljne upute za njenu upotrebu sastavni su dio ovog priručnika.

Priručnik se sastoji od četiri dijela:

- Uvod s pregledom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;
- Zaštita prava nacionalnih manjina i zakonodavni okvir;
- Savjetodavna uloga i sudjelovanje vijeća i predstavnika u lokalnom razvoju;
- Web aplikacija za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

1.2 Pregled vijeća i predstavnika prema županijama i nacionalnim manjinama

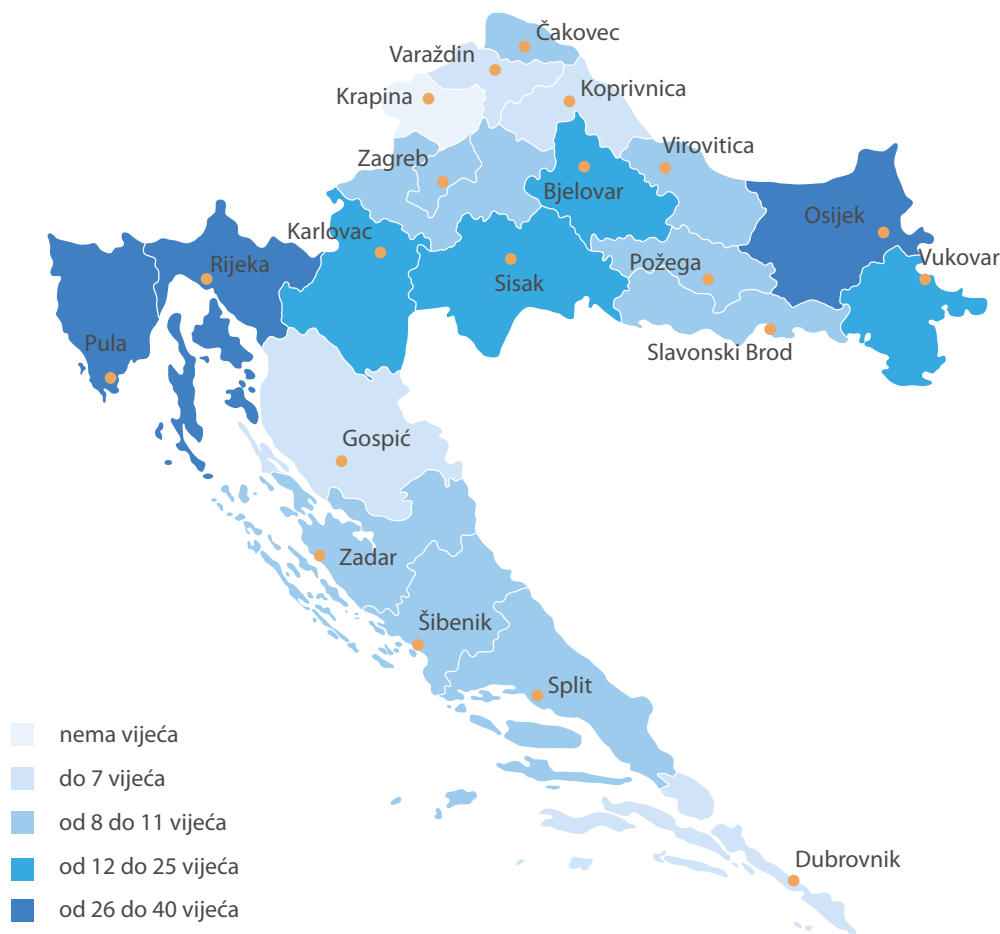
Nakon usvajanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina 2002. godine, održana su četiri izborna kruga za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina i to prvi 2003. godine s ponovljenim i dopunskim izborima 2004. godine, a potom 2007., 2011. i 2015. godine.

Posljednji izbori, na kojima je izabrano sadašnjih 285 vijeća i 169 predstavnika nacionalnih manjina, održani su 31. svibnja 2015. godine. U Tablici 1 prikazan je broj izabranih vijeća i predstavnika po županijama. Najviše je vijeća izabrano u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji, a najmanje u Varaždinskoj županiji, dok je Krapinsko-zagorska županija jedina županija bez vijeća. Zastupljenost vijeća prema županijama prikazana je i na Slici 1: Gustoća vijeća nacionalnih manjina po županijama.

Tablica 1
 Broj izabranih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na izborima 2015.godine po županijama

Županija	Broj vijeća	Broj predstavnika
Krapinsko-zagorska županija	0	1
Varaždinska županija	4	7
Ličko-senjska županija	5	1
Dubrovačko-neretvanska županija	6	1
Koprivničko-križevačka županija	6	5
Zagrebačka županija	8	10
Brodsko-posavska županija	8	5
Virovitičko-podravska županija	9	9
Zadarska županija	9	8
Šibensko-kninska županija	9	3
Međimurska županija	9	4
Grad Zagreb	9	10
Splitsko - dalmatinska županija	9	11
Požeško-slavonska županija	11	6
Karlovačka županija	13	6
Bjelovarsko-bilogorska županija	19	13
Sisačko-moslavačka županija	22	12
Vukovarsko-srijemska županija	25	13
Primorsko-goranska županija	29	19
Osječko-baranjska županija	35	14
Istarska županija	40	11
UKUPNO	285	169

IZVOR: Državno izborno povjerenstvo (DIP), Arhiva izbora, dostupno na www.izbori.hr, broj od ukupno 288 izabranih vijeća umanjeno je za 3 vijeća u kojima broj izabranih članova nije bio dovoljan za konstituiranje vijeća prema UZPNM-u dok je broj predstavnika umanjeno za dva i to u Istarskoj i Brodsko-posavskoj županiji, u slučajevima s dva kandidata s istim brojem glasova i kandidata bez osvojenih glasova.

Slika 1

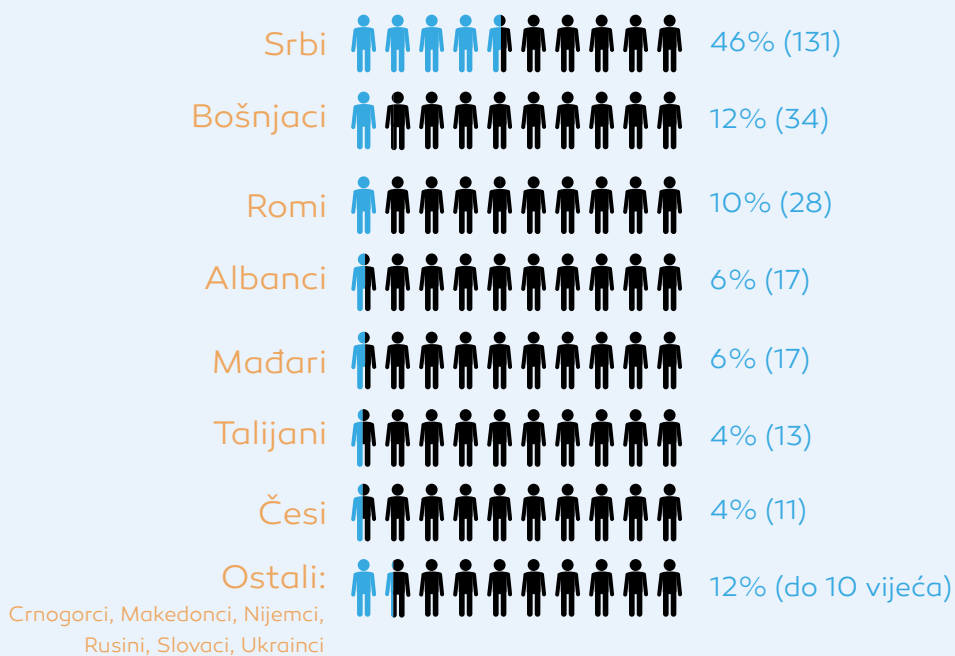
Gustoća vijeća nacionalnih manjina po županijama

Od 22 nacionalne manjine izriekom navedene u Ustavu Republike Hrvatske, u zadnjem izbornom ciklusu održanom 2015. godine, 14 ih je iskoristilo pravo na izbor vlastitih vijeća, a 19 je izabralo svoje pojedinačne predstavnike. Na Slici 2 prikazan je sadašnji broj vijeća prema različitim nacionalnim manjinama. Najviše vijeća (131) izabrali su pripadnici najbrojnije srpske nacionalne manjine, slijede Bošnjaci s 34 vijeća, Romi s 28 vijeća, Albanci i Mađari sa 17 vijeća, Talijani s 13 vijeća, Česi s 11 te ostalih sedam nacionalnih manjina s manjim brojem izabranih vijeća, od jednog do devet.

U Tablici 2 napravljen je pregled izabranih vijeća u četiri izborna kruga. Tijekom dvanaestogodišnjeg razdoblja zamjetno je značajnije povećanje broja vijeća kod Bošnjaka te smanjenje broja vijeća kod Mađara i Talijana dok su Romi u drugom i trećem krugu izabrali manji broj vijeća nego u prvom krugu da bi u posljednjem izbornom krugu postali po brojnosti vijeća treća nacionalna manjina u Hrvatskoj. Kod ostalih nacionalnih manjina broj izabranih vijeća u četiri kruga nije značajno oscilirao.

Pravo na izbor vijeća i predstavnika nije u potpunosti iskorišteno u svim izbornim jedinicama niti u jednom od četiri kruga bilo stoga što nije bilo kandidatura ili zato što nije bilo odaziva birača. Budući da se radi o pravu, ali ne i o obavezi, bitna je motiviranost pripadnika nacionalnih manjina za isticanje kandidata i izlazak na izbore.

Slika 2
Broj izabranih
vijeća 2015.godine
po nacionalnim
manjinama

Tablica 2
Pregled izabranih
vijeća u 4 izborna
kruga (2003/2004,
2007, 2011 i 2015)
po nacionalnim
manjinama

Redni broj	Nacionalne manjine	Broj izabranih vijeća po izbornim godinama			
		2003/2004	2007	2011	2015
1.	Albanci	16	13	14	17
2.	Bošnjaci	26	23	22	34
3.	Crnogorci	7	6	7	6
4.	Česi	13	11	12	11
5.	Mađari	29	23	19	17
6.	Makedonci	5	4	4	6
7.	Nijemci	4	2	2	2
8.	Romi	23	17	17	28
9.	Rusini	4	4	4	4
10.	Slovaci	6	6	6	6
11.	Slovenci	10	9	9	9
12.	Srbi	126	117	143	131
13.	Talijani	23	13	13	13
14.	Ukrajinci	4	1	1	1
Ukupno		295	249	273	285

IZVOR: DIP, Arhiva izbora, dostupno na www.izbori.hr, u tablici je prikazan broj vijeća koja su izabrana u punom ili natpolovičnom broju članova jer je to zakonska pretpostavka za konstituiranje vijeća.

Važnosti i ugledu manjinskih institucija mogu doprinijeti pozitivni rezultati prethodno izabranih vijeća i predstavnika ako su ostvarili uspješnu suradnju s jedinicama samouprave i povećali osjetljivost zajednice za pitanja manjina. Iako je općeprihvaćena teza kako vijeća još uvijek nisu dovoljno prepoznata u vlastitim sredinama kao utjecajan dionik u povezivanju manjinske i većinske zajednice koji može doprinijeti rješavanju zajedničkih problema i potreba, pozitivan je trend uočten u povećanju zainteresiranosti za manjinske izbore.

Dok je na prvim izborima 2003. godine od raspisanog 471 izbora za vijeća i 141 za predstavnike, održano svega 35% izbora za vijeća a 30% za predstavnike, a na posljednjim izborima 2015. je od ukupnog broja raspisanih izbora za vijeća, održano 91,7%, a za predstavnike 71,9 % . Izvjesno je kako je motiviranost za sudjelovanje u javnim poslovima kroz institucije manjinskih vijeća i predstavnika povećana jer su u skoro svim izbornim jedinicama istaknuti kandidati za članove vijeća a povećan je i interes za izbor predstavnika iako u nešto manjem opsegu. Predstavnici nacionalnih manjina imaju razumljivo manji utjecaj jer nemaju riješen status pravnih osoba, a s obzirom na svoju disperziranost i čestu dislociranost od središta samouprava, njihovi su kapaciteti za preuzimanje aktivne uloge u javnim poslovima znatno niži. U odnosu na trendove u izboru vijeća u četiri izborna kruga, broj izabranih predstavnika po nacionalnim manjinama značajnije je varirao za pojedine nacionalne manjine i to posebice za Albance, Slovake, Srbe i Talijane, gdje se broj istaknutih kandidatura s godinama višestruko povećao dok su Bošnjaci, Mađari, Makedonci i Slovenci bilježili povećanje pa potom smanjivanje broja predstavnika. Ukupan broj izabranih PNM-a na prvim izborima bio je dvostruko manji nego na svim narednima (Tablica 3).

Nizak odaziv birača još je jedan od izazova pred kojim se nalaze institucije vijeća i predstavnika. Unatoč tome što je samo jedan glas dostatan da predstavnik ili član vijeća bude izabran, brojnost birača doprinosi jačanju legitimiteta izabranih. Na izborima 2015. godine došlo je do povećanja izlaznosti na izbore no radi se o neznatnom povećanju od 2,2 postotna boda u odnosu na 2011. Iako ukupan broj aktivnih birača sporo raste, očigledno je da su udruge i pripadnici nacionalnih manjina postali aktivniji u mobiliziranju biračkog tijela i predlaganju kandidata u skoro svim sredinama gdje to Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina omogućuje.

U Tablici 4 prikazan je ukupan odaziv birača za članove vijeća i predstavnike prema četiri izborna kruga, a u Tablici 5 je odaziv birača zabilježen prema izbornim godinama i dostupnim izbornim razinama. Izlaznost na izbore je nešto veća na općinskoj nego na gradskoj i županijskoj razini a dodatno postoje značajne razlike po regijama i po nacionalnim manjinama koje se mogu detaljnije proučiti u službenim rezultatima Državnog izbornog povjerenstva (www.izbori.hr).

Nakon ovog kratkog pregleda sadašnjeg stanja i osvrta na rezultate prethodnih izbora, u sljedećem poglavlju razmotrit će se temelji prava nacionalnih manjina i zakonodavni okvir koji ih uređuje.

Tablica 3

Pregled izabranih predstavnika nacionalnih manjina (PNM) u 4 izborna kruga po nacionalnim manjinama.

Redni broj	Nacionalne manjine	Broj izabranih predstavnika po izbornim godinama			
		2003/2004	2007	2011	2015
1.	Albanci	5	21	24	22
2.	Austrijanci	-	-	-	1
3.	Bošnjaci	9	15	15	7
4.	Bugari	1	1	1	1
5.	Crnogorci	1	3	6	6
6.	Česi	6	10	10	10
7.	Mađari	10	16	20	16
8.	Makedonci	3	10	9	6
9.	Nijemci	2	5	6	4
10.	Poljaci	0	1	1	1
11.	Romi	7	9	11	9
12.	Rusi	0	1	2	3
13.	Rusini	1	2	2	2
14.	Slovaci	6	5	6	14
15.	Slovenci	6	11	13	4
16.	Srbi	6	31	24	45
17.	Talijani	3	6	10	9
18.	Ukrajinci	4	8	8	7
19.	Židovi	1	1	1	1
Ukupno		71	156	159	169

IZVOR: DIP, Arhiva izbora, dostupno na www.izbori.hr

Tablica 4

Ukupan odaziv birača za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u četiri izborna kruga

Izborna godina	2003/2004	2007	2011	2015
Ukupan odaziv birača	11,76%	10,55%	11,23%	13,45%

IZVOR: DIP, Arhiva izbora, dostupno na www.izbori.hr

Tablica 5

Odaziv birača za vijeća (VNM) i predstavnike (PNM) po izbornim razinama u četiri izborna kruga

Izborna razina	Odaziv birača po izbornim godinama (%)“									
	2003		dopunski 2004		2007		2011		2015*	
	VNM	PNM	VNM	PNM	VNM	PNM	VNM	PNM	VNM	PNM
Županije	10,21	15,83	6,35	10,46	9,88	12,55	10,44	13,30		
Gradovi	10,81	24,45	8,99	6,90	8,04	11,03	9,45	17,48		
Općine	22,13	17,42	16,20	21,43	17,02	18,08	15,93	23,51		
Sve razine	13,23	17,86	7,62	8,90	10,41	13,39	11,00	16,47		13,45

IZVOR: DIP, Arhiva izbora, dostupno na www.izbori.hr

* Prikazivanje izbornih rezultata izmijenjeno je u 2015. godini te je za nacionalnu razinu dostupan jedino ukupan odaziv birača dok je prethodnih godina bio dostupan ukupan odaziv za svaku od tri razine (županije, gradovi i općine).

02

ZAKONODAVNI
OKVIR

0

02

ZAKONODAVNI OKVIR

2.1 Zaštita prava nacionalnih manjina na međunarodnoj razini

2.1.1 Manjinska prava i njihova osnovna obilježja

Prava pripadnika nacionalnih manjina, odnosno manjinska prava moguće je odrediti kao skup posebnih prava koje služe zaštiti, očuvanju i unapređenju nacionalnih ili etničkih, kulturnih, jezičnih, vjerskih i drugih identiteta i posebnosti pripadnika nacionalnih manjina i manjinskih skupina te ostvarivanju njihovog punog uključivanja i integracije u društveni, gospodarski, politički i kulturni život.

Manjinska prava čine sastavni dio široke lepeze ljudskih prava i predstavljaju svojevrsnu nadgradnju nad temeljnim ljudskim pravima i slobodama, koja se općenito mogu odrediti kao univerzalne ljudske vrijednosti, odnosno prava i slobode čovjeka. Temeljna ljudska prava i slobode zajamčeni su svakom čovjeku, dakle i pripadnicima nacionalnih manjina. U tom se smislu može sagledati i poseban značaj međunarodnih instrumenata i standarda zaštite općih ljudskih prava u kontekstu zaštite, ali i unaprjeđenja položaja manjina.

Slijedom navedenog, opća se načela i mehanizmi zaštite temeljnih ljudskih prava primjenjuju i na zaštitu pripadnika nacionalnih manjina te posebnih manjinskih prava.

Članak 1. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina:

„Zaštita nacionalnih manjina, te prava i slobode pripadnika manjina čine sastavni dio međunarodne zaštite ljudskih prava i kao takva spada u područje međunarodne suradnje.“

Razvoj suvremenog međunarodnog sustava i okvira zaštite te međunarodnog normiranja ljudskih prava započeo je po završetku II. svjetskog rata, pod okriljem međunarodnih organizacija poput Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe.

Prvim suvremenim međunarodnim instrumentom za zaštitu ljudskih prava, kojim su ta prava uređena na obuhvatan i općeprihvaćen način, smatra se Opća deklaracija o pravima čovjeka Ujedinjenih naroda iz 1948.

Međunarodni su sustav i standardi ljudskih prava kontinuirano razvijani, proširivani i osnaživani te su do današnjih dana obuhvatili gotova sva ključna područja ljudskog života i međuljudskih i društvenih odnosa.

Temeljna ljudska prava uključuju široki spektar građanskih i političkih prava te gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, koja se nazivaju i ljudskim pravima prve, odnosno druge generacije. Vremenom su međunarodnim sustavom zaštite ljudskih prava obuhvaćena i uređena i tzv. ljudska prava treće generacije,

koja uključuju kolektivna prava društvenih skupina i zajednica ili naroda, poput prava na održivi razvoj, društvena bogatstva, mir, zdrav okoliš, humanitarnu pomoć, i sl.

Građanska i politička prava obuhvaćaju npr. pravo na život, slobodu, osobnu sigurnost, privatnost, pravično suđenje, slobodu kretanja, slobodu mišljenja i izražavanja, slobodu savjesti i vjeroispovijedi, sudjelovanje u političkom životu i javnom životu.

Gospodarska, socijalna i kulturna prava uključuju prava poput onih na rad, socijalnu i zdravstvenu sigurnost, obrazovanje, primjeren životni standard i dr.

Razvoj suvremenog međunarodnog sustava i instrumenata ljudskih prava isključivo posvećenih zaštiti posebnih manjinskih prava i sloboda intenzivirao se tek početkom posljednjeg desetljeća XX. stoljeća. Taj je proces u značajnoj mjeri bio potaknut međuetničkim i međunacionalnim sukobima koji su eskalirali uslijed raspada pojedinih multietničkih država, poput bivše Jugoslavije i Sovjetskog Saveza, i neodgovarajuće uređenih ili neuređenih društvenih odnosa između pojedinih manjinskih skupina i većinskih naroda u novonastalim nacionalnim državama.

Krajem 1992., Opća skupština UN-a proglasila je Deklaraciju o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama. Deklaracija je prvi međunarodni instrument isključivo posvećen uređivanju i zaštiti posebnih manjinskih prava. Osim toga, značaj Deklaracije može se sagledati i u kontekstu doprinosa prevenciji međuetničkih i međudržavnih sukoba koji uključuju manjine te izgradnji i jačanju međuetničke i međudržavne suradnje, stabilnosti i povjerenja.

Posebna manjinska prava i slobode se u međunarodnom, ali i u nacionalnom pravu najčešće jamče i štite u područjima uporabe manjinskog jezika i pisma; obrazovanja na manjinskom jeziku i pismu; očuvanja, njegovanja i iskazivanja vlastite kulture; ispovijedanja svoje vjere; udruživanja i samoorganiziranja; obavljanja informativnih djelatnosti na manjinskom jeziku i pismu; sudjelovanja u javnom životu i poslovima i sl.

Osnovna obilježja ostvarivanja i zaštite ljudskih prava su univerzalnost, neotuđivost i nedjeljivost.

Univerzalnost podrazumijeva da ljudska prava trebaju jednako biti priznata i poštovana svakom čovjeku, bez obzira na nacionalnu ili etničku pripadnost i podrijetlo, rasu ili boju kože, spol, jezik, vjeru, društveni položaj ili neku drugu okolnost ili status.

Neotuđivost znači da ljudska prava pojedinca ne mogu biti ograničena ili uskraćena tuđom voljom. Ostvarivanje nekih ljudskih prava moguće je ograničiti ili onemogućiti, ali samo u iznimnim situacijama te na način i pod uvjetima koji su predviđeni međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava i odgovarajućim nacionalnim propisima.

Nedjeljivost ukazuje na međusobnu povezanost i međuovisnost ljudskih prava, odnosno na činjenicu da ostvarivanje pojedinih ljudskih prava suštinski ovisi o ostvarivanju ostalih ljudskih prava.

Sustav ostvarivanja i zaštite manjinskih ljudskih prava temelji se na načelima jednakosti i nediskriminacije u pristupu ljudskim pravima te na usvajanju i poduzimanju posebnih mjera u korist nacionalnih manjina. Usvajanjem i poduzimanjem posebnih mjera teži se ostvarivanju pune i učinkovite jednakosti pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika većinskog stanovništva. Te su posebne mjere poznate i pod nazivima „afirmativna akcija“ ili „pozitivna diskriminacija“. Značajno je naglasiti da se posebnim mjerama u korist manjina ne narušavaju načela jednakosti i nediskriminacije u pristupu ljudskim pravima u odnosu na pripadnike većinskog stanovništva ili drugih manjinskih skupina u društvu.

Članak 4. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina:

„1. Stranke se obvezuju jamčiti pripadnicima nacionalnih manjina pravo jednakosti pred zakonom i jednake pravne zaštite. U svezi s tim zabranjuje se bilo kakva diskriminacija temeljena na pripadnosti nacionalnoj manjini.

2. Stranke se obvezuju da će po potrebi usvojiti odgovarajuće mjere s ciljem promicanja pune i učinkovite jednakosti između pripadnika nacionalne manjine i pripadnika većinskog pučanstva u svim područjima gospodarskog, društvenog, političkog i kulturnog života. U svezi s tim stranke će na odgovarajući način uzeti u obzir specifične uvjete pripadnika nacionalnih manjina.

Kao primjer zakonskog uređivanja posebnih mjera u korist nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj može se navesti odredba članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, kojom je propisano pravo prednosti pod istim uvjetima pri zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima, radi postizanja njihove zakonom zajamčene zastupljenosti u tim tijelima.

Ostvarivanjem i zaštitom posebnih manjinskih prava, uključujući poduzimanje posebnih mjera u korist nacionalnih manjina, teži se omogućavanju integracije pripadnika nacionalnih manjina u šire društvo uz očuvanje vlastitih identiteta i manjinskih posebnosti. Time se doprinosi sprječavanju integracije manjina prisilnom, odnosno nedobrovoljnom asimilacijom, koja se za razliku od dobrovoljne asimilacije smatra neprihvatljivom.

Ostvarivanje i opseg ostvarivanja pojedinih manjinskih prava ovisi, između ostalog, o iskazanom interesu i posebnim potrebama pripadnika određene nacionalne manjine, a može ovisiti i o brojnosti pripadnika neke nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području.

Temeljnim se ljudskim pravima, ali i posebnim manjinskim pravima prvenstveno uređuju i štite prava i slobode pojedinaca. U načelu, ta prava nisu usmjerena na zaštitu ili ostvarivanje prava pojedinih skupina, odnosno ne predstavljaju kolektivna prava. Međutim, kako pojedina ljudska, odnosno posebna manjinska prava pojedinac ne može ostvarivati samostalno, međunarodnim je instrumentima ljudskih prava priznata i uređena svojevrsna kolektivna dimenzija jamčenja i zaštite pojedinih ljudskih prava manjina, koja pripadnici određene nacionalne manjine ostvaruju u zajednici s drugim pripadnicima te nacionalne manjine.

Članak 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima:

„U onim državama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine, osobama koje pripadaju tim manjinama ne smije se uskratiti pravo da u zajednici s ostalim pripadnicima svoje grupe uživaju svoju kulturu, ispovijedaju i iskazuju svoju vjeru ili da se služe svojim jezikom.“

Članak 3. stavak 2. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina:

„Pripadnici nacionalnih manjina mogu koristiti prava i uživati u slobodama što proizlaze iz načela sadržanih u ovoj Okvirnoj konvenciji, i to kako pojedinačno tako i u zajednici s drugima.“

2.1.2 Međunarodni izvori ljudskih i manjinskih prava

Prava pripadnika nacionalnih manjina uređena su i zajamčena brojnim međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava.

Promicanje, ostvarivanje i zaštita ljudskih prava pripadnika nacionalnih manjina su, prije svega, u nadležnosti institucija nacionalnih država. Ta pitanja, međutim, imaju i svoju međunarodnu dimenziju te potpadaju pod režim međunarodnog sustava zaštite ljudskih prava i međunarodne suradnje. Pristupanjem nacionalnih država međunarodnim organizacijama te međunarodnim ugovorima koji su prihvaćeni pod njihovim okriljem i kojima su uređena pitanja ostvarivanja i zaštite općih ljudskih i posebnih manjinskih prava, zaštita i ostvarivanje prava nacionalnih manjina postaju dijelom međunarodnog sustava zaštite ljudskih prava.

Osnovni međunarodne izvore općih ljudskih i specifičnih manjinskih prava predstavljaju:

- međunarodni ugovori;
- neugovorni akti i dokumenti usvojeni pod okriljem različitih međunarodnih organizacija; te
- općeprihvaćeni i široko uvriježeni međunarodni običaji zaštite ljudskih prava, odnosno međunarodno običajno pravo.

Međunarodni ugovori, poznati i kao paktovi, konvencije, povelje, sporazumi ili protokoli, pravno su obvezujući instrumenti zaštite ljudskih prava za sve državne stranke tih ugovora. Međunarodni ugovori mogu biti multilateralni, odnosno oni kojima je pristupio veći broj država i koji su zaključeni pod okriljem međunarodnih organizacija, te bilateralni, koji su zaključeni između dvije države.

Članak 141. Ustava Republike Hrvatske:

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.“

Osim pravno obvezujućih ugovora, pod okriljem međunarodnih organizacija usvojeni su i prihvaćeni i brojni formalnopravno neobvezujući instrumenti od značaja za zaštitu općih ljudskih i manjinskih prava. Ti instrumenti, iako pravno neobvezujući, nameću državama članicama međunarodnih organizacija određene političke i moralne obveze koje bi one trebale poštovati, a usvajaju se u obliku deklaracija (izjava), stajališta, preporuka, načela i sl.

Međunarodno običajno pravo, odnosno međunarodni običaji zaštite ljudskih prava predstavljaju nepisane vrijednosti i standarde ljudskih prava kojih se pridržava i koje poštuje veliki broj država. Dio međunarodnih običaja vremenom je pretočen u međunarodne ugovore i druge međunarodne instrumente zaštite ljudskih prava.

Najznačajniji međunarodni instrumenti za zaštitu općih ljudskih i posebnih manjinskih prava razvijeni su pod okriljem Ujedinjenih naroda (UN), Vijeća Europe i Organizacije za europsku sigurnost i

suradnju (OESS). Pri tim su međunarodnim organizacijama ustrojena međuvladina i stručna tijela i specijalizirane institucije te, u nekim slučajevima, i međunarodna sudbena i para-sudbena tijela za praćenje i nadziranje poštovanja međunarodnih obveza preuzetih od strane nacionalnih država. Ta tijela doprinose unaprjeđenju ostvarivanja, zaštiti, razvoju i promicanju međunarodnih standarda ljudskih prava na svim razinama.

2.1.3 Definiranje pojma „nacionalna manjina“

Na međunarodnoj razini, u okviru međunarodnog prava, ne postoji općeprihvaćena i pravno obvezujuća definicija pojma „nacionalna manjina“.

Nepostojanje jedinstvene definicije pojma „nacionalna manjina“ u pojedinim državama doводи ili može dovesti do određenih pitanja vezanih uz službeno prepoznavanje i priznavanje statusa manjine te, posljedično, do problema u jasnom određivanju pojedinaca i skupina na koje se posebna prava nacionalnih manjina odnose.

Neki od razloga nepostojanja jedinstvene definicije pojma „nacionalna manjina“ su povijesno-tradicijske, teorijske, zakonodavne, praktične i druge razlike poimanja (nacionalnih) manjina u pojedinim državama ili širim regijama. Međutim, potrebno je imati na umu da stvarno postojanje (nacionalnih) manjina u pojedinim državama nije isključivo pitanje službenog političkog prihvaćanja i nacionalne pravne regulative, već je to pitanje i faktičkog stanja, što donekle utječe na ograničavanje diskrecijskog prava država da samostalno odlučuju o postojanju manjinskih skupina na svojim teritorijima.

Pojedine države formalno ne priznaju postojanje „nacionalnih“ manjina na svojem teritoriju. Međutim, neke države priznaju postojanje npr. jezičnih ili vjerskih manjinskih skupina.

Za određivanje pojma „nacionalna manjina“ ili podvođenje pojedine skupine pod taj pojam moguće je koristiti različite objektivne i subjektivne kriterije koje su izrodili različiti pokušaji općeprihvaćenog definiranja tog pojma. Ti se kriteriji koriste kumulativno i uključuju npr. brojnost, odnosno manji udio neke skupine u stanovništvu države u odnosu na većinsko stanovništvo; različita etnička, vjerska, kulturna i jezična obilježja u odnosu na većinsko stanovništvo; nedominantni položaj u odnosu na većinsko stanovništvo; status državljana; tradicionalno nastanjenje; iskazivanje želje i namjere za očuvanjem posebnosti u odnosu na većinsko stanovništvo i sl.

U Republici Hrvatskoj pojam „nacionalna manjina“ uređen je člankom 5. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina:

„Nacionalna manjina, u smislu ovoga Ustavnog zakona, je skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.“

U Izvorišnim osnovama Ustava Republike Hrvatske izrijekom su navedene 22 nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj: Srbi, Česi, Slovaci, Talijani, Mađari, Židovi, Nijemci, Austrijanci, Ukrajinci, Rusini, Bošnjaci, Slovenci, Crnogorci, Makedonci, Rusi, Bugari, Poljaci, Romi, Rumunji, Turci, Vlasi i Albanci.

2.2 Europski kontekst zaštite prava nacionalnih manjina

2.2.1 Instrumenti zaštite prava nacionalnih manjina Vijeća Europe

Vijeće Europe osnovano je 1949. kao regionalna organizacija za suradnju između vlada i parlamenata europskih država. Vijeće Europe najvažnija je međunarodna organizacija za zaštitu ljudskih prava, razvoj demokracije i poštovanje načela vladavine prava u Europi.

Pod okriljem Vijeća Europe na snagu su stupila dva multilateralna ugovora od iznimnog značaja za ostvarenje i zaštitu prava nacionalnih manjina: Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima. Republika Hrvatska je stranka oba ugovora.

OKVIRNA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (OKZNM) prvi je multilateralni ugovor isključivo posvećen zaštiti nacionalnih manjina. Ujedno, OKZNM je i najznačajniji i najobuhvatniji regionalni (europski) instrument za zaštitu manjinskih prava.

OKZNM je stupio na snagu 1. veljače 1998. i do sada ga je ratificiralo 39 država.

Naziv „okvirna“ ukazuje da OKZNM predstavlja svojevrsni pravno-politički okvir za zaštitu nacionalnih manjina na područjima država stranaka. Naime, OKZNM-om su utvrđena temeljna pravna načela i ciljevi te pojedina manjinska prava kojih su se države članice dužne pridržavati prilikom usvajanja i uređivanja nacionalnih propisa i politika za zaštitu nacionalnih manjina. To znači da se načela i ciljevi utvrđeni OKZNM-om u praksi ostvaruju putem nacionalnih propisa i odgovarajućih nacionalnih politika.

„Okvirni“ karakter Konvencije omogućuje svakoj državi ugovornici da detaljno uređivanje manjinskih prava i usvajanje manjinskih politika prilagodi posebnim okolnostima i potrebama nacionalnih manjina na svom području. Pri tome, država ugovornica ne može koristiti odredbe OKZNM-a da bi ograničila ili umanjila višu razinu zaštite prava koja su osigurana ili stečena temeljem drugih međunarodnih instrumenta ili nacionalnih propisa (čl. 22. OKZNM).

OKZNM ne sadrži definiciju pojma „nacionalna manjina“. Međutim, jedno od temeljnih načela OKZNM-a odnosi se na pravo svakog pripadnika nacionalne manjine na samo-izjašnjenje o pripadnosti nacionalnoj manjini te slobodu izbora da bude ili ne bude tretiran kao takav, iz čega ne smiju proisteci nikakve štete (čl. 3. st. 1.). Iz ovog načela proizlazi da države članice nemaju neograničeno diskrecijsko pravo određivanja pojedinaca, odnosno skupina u odnosu na koje će primjenjivati OKZNM.

Ostala temeljna načela OKZNM-a upućuju:

- da zaštita nacionalnih manjina čini sastavni dio međunarodne zaštite ljudskih prava i ubraja se u područje međunarodne suradnje (čl. 1.);
- da odredbe OKZNM-a treba primjenjivati u dobroj vjeri, u duhu razumijevanja i snošljivosti, te suradnjom među državama (čl. 2.); te
- da se prava i slobode koja proizlaze iz načela OKZNM-a mogu koristiti pojedinačno ili u zajednici s drugima (čl. 3. st. 2.).

Načela i ciljevi OKZNM-a kojima su uređene obveze država u području zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina (čl. 4.-19.) odnose se na:

- Jamčenje prava jednakosti i jednake pravne zaštite te poduzimanje mjere za promicanje pune i učinkovite jednakosti (afirmativna akcija);
- Unaprjeđenje uvjeta za održavanje i razvijanje kulture i zaštitu samobitnosti (vjere, jezika, tradicije i kulturne baštine) te suzdržavanje od politika ili praksi prisilne, odnosno nedobrovoljne asimilacije;
- Poticanje duha snošljivosti, međukulturnog dijaloga, uzajamnog poštovanja i suradnje među ljudima na njihovu području te na zaštitu osoba od diskriminacije, neprijateljstva ili nasilja zbog pripadnosti manjini;
- Poštovanje slobode mirnog okupljanja, udruživanja i izražavanja te misli, savjesti i vjere;
- Priznanje prava na očitovanje svoje vjere ili uvjerenja te na osnivanje vjerskih ustanova, organizacija i udruga; priznanje prava na slobodu izražavanja, primanja i širenja informacija i ideja na manjinskom jeziku te omogućavanje pristupa medijima i osnivanje vlastitih medija;
- Priznavanje prava na korištenje manjinskog jezika privatno, javno i u ophođenju s tijelima vlasti;
- Priznavanje prava na korištenje prezimena i imena te na isticanje naziva, informacija i topografskih oznaka na manjinskom jeziku; poduzimanje mjera na području međukulturnog obrazovanja i promicanje jednake dostupnosti obrazovanja na svim razinama;
- Priznavanje prava na ustanovljavanje i upravljanje vlastitim privatnim ustanovama za obrazovanje i obuku;
- Priznavanje prava na učenje i podučavanje na manjinskom jeziku te na učenje manjinskog jezika, ne dirajući u učenje službenog jezika i nastavu na službenom jeziku;
- Stvaranje uvjeta nužnih za učinkovito sudjelovanje u kulturnom, društvenom i gospodarskom životu i javnim poslovima;
- Uzdržavanje od mjera kojima se mijenjaju omjeri među pučanstvom na područjima nastanjenim nacionalnim manjinama, a koje su usmjerene na ograničenja prava i sloboda koja proizlaze iz načela sadržanih u OKZNM;
- Nemiješanje u prava uspostavljanja i održavanja slobodnih i miroljubivih prekograničnih kontakata te u prava na sudjelovanje u djelatnostima nevladinih organizacija na državnoj i međunarodnoj razini;
- Poticanje prekogranične i međunarodne suradnje i zaključivanja bilateralnih i multilateralnih sporazuma s drugim državama s ciljem zaštite manjina; te
- Na mogućnost poduzimanja samo onih ograničenja, restrikcija i derogacija načela sadržanih u OKZNM-u koja su predviđena ostalim međunarodnopravnim instrumentima.

Okvirnom konvencijom uređen je način primjene navedenih načela:

- U korištenju prava i sloboda koje proizlaze iz načela OKZNM-a, osobe koje pripadaju nacionalnim manjinama dužne su poštovati nacionalno zakonodavstvo i prava drugih osoba (čl. 20.);
- Načela OKZNM-a ne mogu se tumačiti na način kojim bi se ugrožavala teritorijalna cjelovitost i politička nezavisnost država (čl. 21.);
- Odredbe OKZNM-a ne smiju se tumačiti kao ograničenje ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih nacionalnim propisima ili drugim međunarodnim ugovorima (čl. 22.).

Člancima 24.-26. OKZNM-a uređene su osnove načina praćenja provedbe i ispunjavanja obveza država stranaka.

Provedbu OKZNM-a prati Odbor ministara Vijeća Europe. Odbor ministara je izvršno tijelo Vijeća Europe. Članstvo Odbora ministara čine ministri vanjskih poslova država članica Vijeća Europe. Praćenje provedbe OKZNM-a u državama strankama provodi se u redovitim ciklusima, temeljem periodičnih državnih izvješća. Prvo, inicijalno izvješće države su dužne podnijeti Vijeću Europe u roku od godine dana od stupanja na snagu OKZNM-a za pojedinu državu stranku. Nakon toga, države su dužne dostavljati svoja izvješća svakih pet godina. Odbor ministara od države stranke može zatražiti i dostavu izvješća u razdoblju između dva kruga redovitog izvještavanja.

Odboru ministara u praćenju provedbe OKZNM-a stručnu pomoć pruža Savjetodavni odbor Okvirne konvencije. Savjetodavni odbor je stručno tijelo sastavljeno od nezavisnih stručnjaka u području zaštite manjina. Nezavisni stručnjaci posao u Savjetodavnom odboru ne obavljaju kao predstavnici država iz kojih dolaze, već nezavisno i samostalno. Savjetodavni odbor ocjenjuje postupanje država sukladno obvezama preuzetim pristupanjem OKZNM-u temeljem državnih izvješća i dodatnih komentara te informacija prikupljenih iz drugih odgovarajućih međunarodnih i nacionalnih izvora, uključujući „alternativna“ izvješća i informacije koje dostavljaju različite nevladine i manjinske organizacije. Na poziv država, predstavnici Savjetodavnog odbora uobičajeno posjećuju te države i susreću se s različitim vladinim, nevladinim i ostalim odgovarajućim nacionalnim dionicima. Posjete delegacija Savjetodavnog odbora uključuju i održavanje sastanaka s predstavnicima, udrugama i institucijama nacionalnih manjina. Temeljem svih prikupljenih informacija Savjetodavni odbor izrađuje svoje „mišljenje“, koje dostavlja državi stranci na komentiranje.

Svaki krug praćenja završava usvajanjem i objavljivanjem „rezolucije“ od strane Odbora ministara Vijeća Europe. U „rezoluciji“ Odbora ministara sadržani su zaključci praćenja i preporuke državi za daljnje postupanje s ciljem unaprjeđenja provedbe OKZNM-a.

Praćenje ostvarivanja prava nacionalnih manjina u državama strankama i pripadajuća „mišljenja“ Savjetodavnog odbora vremenom su značajno pridonijeli unaprjeđenju praktične primjene i tumačenja odredbi OKZNM-a.

Temeljem svoga dosadašnjeg rada te nalaza i zaključaka sadržanih u „mišljenjima“, Savjetodavni odbor je izradio četiri tematska komentara vezano uz praktičnu primjenu OKZNM-a:

- **Komentar br. 1 o obrazovanju temeljem OKZNM-a iz 2006.;**
- **Komentar br. 2 o učinkovitom sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, socijalnom i gospodarskom životu i javnim poslovima iz 2008.;**
- **Komentar br. 3 o jezičnim pravima nacionalnih manjina temeljem OKZNM-a iz 2012.;**
- **Komentar br. 4 o opsegu primjene OKZNM-a iz 2016.**

Doprinos manjinskih dionika u procesu praćenja provedbe OKZNM-a može se ogledati u njihovom uključivanju i sudjelovanju u izradi službenih državnih izvješća; izradi i dostavljanju „alternativnih“ izvješća i informacija o položaju nacionalnih manjina i provedbi OKZNM-a Savjetodavnom odboru; te u susretima i sastancima s predstavnicima Savjetodavnog odbora tijekom njihovih posjeta državama.

Svojim sudjelovanjem u procesima praćenja provedbe OKZNM-a, ali i upoznavanjem pripadnika nacionalnih manjina i šire javnosti sa sadržajima državnih i „alternativnih“ izvješća te

„mišljenjima“ Savjetodavnog odbora i „rezolucijama“ Odbora ministara, kao i zagovaranjem provođenja odgovarajućih preporuka i sl., manjinski dionici mogu doprinosti daljnjem promicanju i unaprjeđenju provedbe OKZNM-a u svojim državama.

Informacije o praćenju provedbe OKZNM-a u Republici Hrvatskoj, kao i sva dosadašnja državna izvješća i komentari, „mišljenja“ Savjetodavnog odbora OKZNM-a te „rezolucije“ Vijeća ministara Vijeća Europe dostupni su na: <http://www.coe.int/en/web/minorities/croatia>.

EUROPSKA POVELJA O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (EPRMJ) je multilateralni ugovor usmjeren na promicanje uporabe i zaštitu regionalnih ili manjinskih jezika koji su tradicionalno prisutni i koji se koriste na području Europe, odnosno europskih država.

EPRMJ je stupila na snagu 1. ožujka 1998. i do sada joj je pristupilo 25 država.

Poveljom se, između ostalog, naglašavaju načela demokracije i kulturnih različitosti te vrijednosti multikulturalizma i višejezičnosti koje doprinose očuvanju i razvoju europskog kulturnog bogatstva i tradicije.

EPRMJ predstavlja svojevrsni pravno-politički okvir kojim su utvrđena osnovna načela i mjere za usvajanje i provođenje nacionalnih jezičnih politika i odgovarajućih propisa u području zaštite regionalnih ili manjinskih jezika.

EPRMJ sadrži definicije ključnih pojmova, odnosno izraza koji se koriste u Povelji (čl.1.):

- **„Regionalni ili manjinski jezici“** u smislu Povelje su jezici koji se tradicionalno rabe na području određenog državnog teritorija od strane državljana te države koji sačinjavaju grupu brojčano manju od ostatka državnog stanovništva i razlikuju se od službenih jezika te države. Izraz se ne odnosi na dijalekte službenog jezika države i jezike useljenika.
- **„Područje na kojem se regionalni ili manjinski jezici rabe“** je zemljopisno područje na kojem je navedeni jezik način izražavanja određenog broja ljudi što opravdava usvajanje različitih zaštitnih i poticajnih mjera predviđenih u Povelji.
- **„Neteritorijalni jezici“** su jezici koje rabe državljanima određene države a koji se razlikuju od jezika koje rabi ostatak državnog pučanstva, ali koji iako su tradicionalno u uporabi u okviru državnog teritorija, ne mogu biti svedeni na zasebno područje.

Općim odredbama EPRMJ-a uređeni su:

- Obveza država stranaka da poštuju prethodno navedene definicije izraza koji se koriste u Povelji te da opće ciljeve i načela Povelje primjenjuju na sve regionalne ili manjinske jezike koji se govore na njihovim područjima (čl. 2. st. 1);
- Zabrana tumačenja Povelje kojim bi se utjecalo na ograničavanje ili ukidanje postojećih standarda zaštite ljudskih prava te povoljnijih i povlaštenijih odredbi u pogledu regionalnih ili manjinskih jezika utvrđenih odgovarajućim nacionalnim propisima ili međunarodnim ugovorima (čl. 4.);

- Zabrana tumačenja Povelje na način kojim bi se narušavale postojeće obveze međunarodnog prava, uključujući načelo suverenosti i teritorijalne cjelovitosti država (čl. 5.); te
- Obveza država stranaka da svim odgovarajućim dionicima i pojedincima na svom području omogućiti informiranje o pravima i obvezama utvrđenim Poveljom (čl. 6.)

Poveljom su uređeni sljedeći temeljni ciljevi i načela na kojima su države članice EPRMJ-a dužne zasnivati svoje nacionalne politike, zakonodavstva i praksu u pogledu regionalnih ili manjinskih jezika na područjima na kojima se ti jezici rabe i u skladu sa položajem svakog jezika (čl. 7. st. 1.):

- priznavanje regionalnog ili manjinskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva;
- poštovanje zemljopisnog područja svakog regionalnog ili manjinskog jezika s ciljem osiguranja da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje odgovarajućeg regionalnog ili manjinskog jezika;
- poduzimanje odlučne akcije na promicanju regionalnih ili manjinskih jezika s ciljem njihova očuvanja;
- pogodovanje i/ili poticanje uporabe regionalnih ili manjinskih jezika u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu;
- održanje i razvoj veza na području koje pokriva ova Povelja, između grupa koje rabe regionalne ili manjinske jezike i drugih grupa u državi koje rabe jezik korišten u istom ili sličnom obliku, kao i uspostavljanje kulturnih veza s drugim grupama u državi koje rabe druge jezike;
- poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu nastave i izučavanja regionalnih ili manjinskih jezika na svim odgovarajućim stupnjevima;
- davanje pogodnosti koje će omogućiti da osobe koje se ne služe regionalnim ili manjinskim jezikom, a žive na području gdje se on rabi, nauče taj jezik ako to žele;
- poticanje izučavanja i istraživanja o regionalnim i manjinskim jezicima na sveučilištima ili odgovarajućim institucijama; te
- poticanje odgovarajućih vrsta međudržavnih razmjena u područjima na koje se odnosi ova Povelja za regionalne ili manjinske jezike koji su isti ili slični u dvije ili više država.

Ostala značajna načela utvrđena člankom 7. stavcima 2. - 5. uključuju:

- Zabranu ili ukidanje bilo koje neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu regionalnog ili manjinskog jezika s ciljem obeshrabrivanja ili dovođenja u opasnost održanja tih jezika;
- Usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih ili manjinskih jezika (afirmativna akcija);
- Promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u državi;
- Razmatranje potreba i želja korisnika regionalnih ili manjinskih jezika u okviru nacionalnih politika prema tim jezicima; te
- Odgovarajuću, odnosno prilagođenu primjenu načela Povelje i na neteritorijalne jezike.

Člancima 8. – 14. Povelje utvrđene su konkretne mjere za promicanje uporabe regionalnih ili manjinskih jezika u sedam područja javnog života, koja uključuju:

- obrazovanje;
- sudbena tijela;
- upravna tijela i javne službe;
- javne medije;
- kulturne aktivnosti i ustanove;
- gospodarski i socijalni život; i
- prekograničnu kulturnu razmjenu.

U navedenih je sedam područja javnog života uređeno poduzimanje ukupno 98 različitih mjera, koje su razrađene u okviru 68 odredbi.

Države stranke nemaju obvezu primjenjivati sve mjere sadržane u člancima 8. – 14. Povelje. One su u procesu pristupanja Povelji dužne odabrati najmanje 35 odredbi koje se odnose na promicanje uporabe regionalnih ili manjinskih jezika u područjima obrazovanja i kulturnih aktivnosti - po najmanje tri odredbe u svakom od ta dva područja, a u područjima sudbenih tijela, upravnih tijela i javnih službi, javnih medija te gospodarskog i socijalnog života, po najmanje jedna odredba (čl. 2. st. 2.). Odabrane odredbe primjenjuju se na regionalne ili manjinske jezike koje je država stranka odredila u ratifikacijskom instrumentu temeljem kojeg je pristupila Povelji (čl. 3. st. 1.).

Republika Hrvatska je u postupku ratifikacije Povelje izjavila da će se odabrane odredbe Povelje primjenjivati u odnosu na sedam jezika: talijanski, srpski, mađarski, češki, slovački, rusinski i ukrajinski jezik.

Odredbe Povelje koje se Republika Hrvatska obvezala primjenjivati u odnosu na sedam navedenih jezika sadržane su u članku 3. Zakona o potvrđivanju Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Republika Hrvatska je stavila rezervu na odredbu EPRMJ-a o odgovarajućoj, odnosno prilagođenoj primjeni načela Povelje i na neteritorijalne jezike te se ta odredba Povelje u odnosu na Republiku Hrvatsku ne primjenjuje.

Pitanja vezana uz primjenu Povelje, odnosno praćenje njene provedbe uređena su člancima 15. – 17.

Praćenje provedbe EPRMJ-a, postupak prikupljanja odgovarajućih informacija te sudjelovanje odgovarajućih vladinih i nevladinih dionika, uključujući i manjinske dionike, slični su prethodno opisanom postupku praćenja OKZNM-a.

Provedbu EPRMJ-a prati Odbor ministara Vijeća Europe, uz stručnu pomoć Odbora stručnjaka za EPRMJ.

Države stranke dužne su podnositi Vijeću Europe izvješća o primjeni EPRMJ-a; prvo u roku godine dana od dana stupanja na snagu Povelje za pojedinu državu stranku, a naredna periodično, svake tri godine.

Odbor stručnjaka primjenu Povelje ocjenjuje temeljem dostavljenih državnih izvješća i ostalih odgovarajućih informacija prikupljenih iz drugih međunarodnih i nacionalnih izvora, uključujući izvješća i informacije nevladinih tijela i organizacija. Tijekom postupka ocjenjivanja predstavnici Odbora stručnjaka obično posjećuju države stranke kako bi od odgovarajućih dionika prikupili dodatne informacije.

Postupak praćenja završava izradom „izvješća“ kojeg Odbor stručnjaka priprema za Odbor ministara. Temeljem „izvješća“ Odbora stručnjaka i prijedloga sadržanih u njemu, Odbor ministara usvaja „preporuke“ koje upućuje vladama država strankama Povelje.

Informacije o praćenju primjene EPRMJ-a u Republici Hrvatskoj, kao i sva dosadašnja državna izvješća, „izvješća“ Odbora stručnjaka za EPRMJ te „preporuke“ Vijeća ministara Vijeća Europe dostupni su na:

<http://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages/reports-and-recommendations#Croatia>

EUROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. prvi je regionalni (europski) instrument za zaštitu ljudskih prava. Konvencija je stupila na snagu 1953. i pravno je obvezujuća za 47 država članica Vijeća Europe.

Iako ne predstavlja instrument zaštite prava nacionalnih manjina u užem smislu, Konvencija je kao instrument zaštite ljudskih prava od iznimnog značaja za zaštitu pripadnika nacionalnih manjina.

Konvencijom je, pod određenim uvjetima, predviđena mogućnost podnošenja pojedinačnih predstavlki i ostvarivanja sudske zaštite konvencijskih prava pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu. Sudske odluke su pravno obvezujuće, a njihovo poštovanje i provođenje prati Odbor ministara Vijeća Europe. Sudske odluke su značajne jer doprinose unaprjeđenju zaštite ljudskih prava, odnosno odgovarajućim promjenama i prilagodbama državnih politika, propisa i praksi.

U kontekstu razmatranja zaštite manjina, moguće je npr. sagledati praksu Europskog suda za ljudska prava u slučaju Oršuš i drugi protiv Hrvatske. Presudom u tom predmetu iz 2010. godine, sud je, između ostalog, utvrdio povredu prava iz članka 14. Konvencije, kojim je zabranjena diskriminacija u ostvarivanju prava i sloboda priznatih Konvencijom, u vezi s člankom 2. stavkom 1. Protokola 1. Konvencije, kojim se štiti pravo na obrazovanje. Konkretno, Sud je utvrdio postojanje neizravne diskriminacije romske djece zbog njihovog smještanja u izdvojene romske razrede u dvije osnovne škole u Međimurskoj županiji temeljem nedovoljnog poznavanja hrvatskog jezika.

Sudski postupak i navedena presuda utjecali su na promjenu ranijih negativnih praksi, te su doprinijeli napretku u ukidanju segregiranih razreda i uključivanju romske djece u redovni obrazovni sustav.

2.2.2 Instrumenti zaštite prava nacionalnih manjina Organizacije za europsku sigurnost i suradnju

OESS je uspostavljen krajem 1994. institucionalizacijom dotadašnje Konferencije za europsku sigurnost i suradnju (KES). KES je djelovala od 1970-tih kao međunarodna diplomatska konferencija, odnosno svojevrsni forum za komunikaciju država istoka i zapada za vrijeme „hladnog rata“.

Članstvo OESS-a čini 57 država iz Europe, Azije i Sjeverne Amerike. Osnovna načela djelovanja OESS-a su sigurnost i suradnja među državama članicama.

Djelovanje OESS-a na uspostavljanju i održavanju opće sigurnosti, između ostalog, usko je povezano s pitanjima poštovanja ljudskih i manjinskih prava i s načelima nediskriminacije koja su utvrđena i uređena međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava, naročito onim UN-a i Vijeća Europe. Ta se pitanja razmatraju u okviru „ljudske dimenzije“ djelovanja OESS-a. „Ljudska dimenzija“ je jedno od tri osnovna područja djelovanja OESS-a; ostala dva su politička i vojna te gospodarska i ekološka dimenzija.

Do uspostavljanja OESS-a pitanja zaštite i poštovanja prava nacionalnih manjina razmatrana su u okviru dokumenata usvajanih pod okriljem KESS-a, poput npr. Dokumenta kopenhaskog sastanka KESS o ljudskoj dimenziji iz 1990. i Dokumenta moskovskog sastanka KESS o ljudskoj dimenziji iz 1991.

Pri KESS-u/OESS-u je 1992. uspostavljena institucija Visokoga povjerenika za nacionalne manjine. Djelovanje Visokoga povjerenika usmjereno je na sprječavanje i iznalaženje rješenja za međuetničke napetosti i sukobe koji uključuju manjine. Visoki povjerenik ne predstavlja tijelo za nadzor nad primjenom međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih i manjinskih prava, već se njima koristi kao temeljem za preporuke za smirivanje međuetničkih napetosti i sprječavanje sukoba u najranijoj fazi.

Ured visokog povjerenika za nacionalne manjine je do sada objavio niz od sedam tematskih preporuka državama članicama OESS-a u područjima ostvarivanja prava nacionalnih manjina od značaja za njegov mandat:

- Haške preporuke o pravu nacionalnih manjina na obrazovanje (1996.);
- Preporuke iz Osla o pravu nacionalnih manjina na uporabu vlastitog jezika (1998.);
- Preporuke iz Lunda o učinkovitu sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu (1999.);
- Smjernice o uporabi manjinskih jezika u elektroničkim medijima (2003.);
- Preporuke za rad policije u multietničkim društvima (2006.);
- Preporuke iz Bolzana/Bozena o nacionalnim manjinama u međudržavnim odnosima (2008.); i
- Smjernice iz Ljubljane o integraciji raznolikih društava (2012.).

Tematske preporuke Visokog povjerenika za nacionalne manjine OESS-a dostupne su na:

<http://www.osce.org/hcnm>

Preporuke i smjernice Visokog povjerenika temelje se na odgovarajućim međunarodnim načelima i standardima zaštite ljudskih i manjinskih prava, ali nemaju karakter formalno-pravno obvezujućih instrumenata zaštite prava nacionalnih manjina.

Pri OESS-u djeluje i Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR). Djelovanje Ureda usmjereno je na područja demokratskih izbora, praćenja ispunjavanja OESS-ovih obveza za zaštitu ljudskih prava od strane država, borbe protiv trgovine ljudima, pitanja Roma i Sinta, zaštite ljudskih prava u borbi protiv terorizma, slobode vjeroispovijesti, djelovanja civilnog društva, slobode kretanja, vladavine prava, ravnopravnosti spolova te borbe protiv rasizma i srodnih oblika netolerancije. Praćenje i razmatranje stanja ljudskih i manjinskih prava u državama članicama OESS-a na dnevnom je redu redovitih godišnjih sastanaka ODIHR-a.

2.2.3 Zaštita prava nacionalnih manjina na razini Europske unije

Na razini Europske unije ne postoji poseban zakonodavni okvir za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina. Uređivanje prava nacionalnih manjina prepušteno je državama i predstavlja unutarnje pravno-političko pitanje svake pojedine države članice. S tim u vezi, za zaštitu nacionalnih manjina u pojedinim državama članicama EU-a značajne su i obveze preuzete pristupanjem odgovarajućim ugovorima za zaštitu ljudskih i manjinskih prava usvojenim pod okriljem organizacija poput UN-a i Vijeća Europe, kao i one prihvaćene bilateralnim ugovorima.

Međutim, nepostojanje jedinstvenog zakonodavnog okvira za zaštitu nacionalnih manjina na razini EU-a ne znači da Unija nije zainteresirana za pitanja zaštite manjina i ostvarivanje manjinskih prava.

Tako se, između ostalog, od svih država koje iskazuju namjeru da postanu članice EU-a zahtjeva da ispunje političke uvjete utvrđene Kopenhaškim kriterijima za članstvo u Europskoj uniji iz 1993., kojima se zahtjeva „da je zemlja kandidatkinja dostigla stabilnost institucija koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava i poštivanje i zaštitu manjina“.

Nadalje, značajno je spomenuti da je odredbom članka 49. Ugovora o Europskoj uniji propisano da zahtjev za članstvo u Uniji može podnijeti svaka europska država koja je poštuje i obvezuje se promicati vrijednosti iz članka 2. Ugovora, kojim je uređeno da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina, te da su te vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.

Stanje manjinskih prava u državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u Uniji razmatra se, između ostalog, u redovitim godišnjim izvješćima Europske komisije o napretku tih država u ispunjavanju preuzetih obveza, odnosno ostvarivanju uvjeta za članstvo u Europskoj uniji.

2.3 Zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj

Prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj uređena su Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te drugim nacionalnim zakonima.

Ustavom Republike Hrvatske jamči se ravnopravnost građana koji pripadaju nacionalnim manjinama s pripadnicima većinskog naroda. Ustav propisuje da se ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje ustavnim zakonom. Pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija. Ustav uređuje i mogućnost da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava, zakonom osigura pravo izbora svojih zastupnika u Hrvatski sabor.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (UZPNM) sveobuhvatno su uređeni ostvarivanje i zaštita prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Ostvarivanje manjinskih prava koja su uređena UZPNM-om detaljnije je razrađeno posebnim zakonima koji su u potpunosti posvećeni zaštiti i ostvarivanju pojedinih prava nacionalnih manjina te ostalim zakonima.

Posebni zakoni koji su u potpunosti posvećeni zaštiti i ostvarivanju prava nacionalnih manjina su Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, Zakon o odgoju i obra-

zovanju pripadnika nacionalnih manjina i Zakon o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Ostali zakoni čijim je pojedinim odredbama uređeno i razrađeno ostvarivanje pojedinih prava nacionalnih manjina iz UZPNM-a su: Zakon o osobnoj iskaznici, Zakon o izboru zastupnika u Hrvatski sabor, Zakon o lokalnim izborima, Zakon o sustavu državne uprave, Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Zakon o državnim službenicima, Zakona o službenicima i namještenicima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zakon o sudovima, Zakon o državnom odvjetništvu, Zakon o Državnom sudbenom vijeću, i dr.

U kontekstu razmatranja nacionalnog zakonodavnog okvira značajno je sagledati i odgovarajuće međunarodne multilateralne i bilateralne ugovore koji, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona.

Republika Hrvatska je stranka ključnih međunarodnih multilateralnih ugovora za zaštitu ljudskih prava UN-a, od kojih su za zaštitu nacionalnih manjina naročito značajni Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima; Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije; Konvencija protiv torture; Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i Konvencija o pravima djeteta.

Također, Republika Hrvatska je stranka tri ključna međunarodna ugovora u okrilju Vijeća Europe: Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Osim navedenih multilateralnih, Republika Hrvatska je stranka i pet bilateralnih ugovora o međusobnoj zaštiti manjina koji su potpisani s Mađarskom, Italijom, Srbijom, i Crnom Gorom, Makedonijom i Crnom Gorom.

2.3.1 Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (UZPNM)

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina stupio je na snagu u prosincu 2002. i ključni je nacionalni propis za zaštitu nacionalnih manjina.

Ustavnim zakonom sveobuhvatno su uređena posebna prava i slobode nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, kao i način njihova ostvarivanja.

NAČELA

UZPNM-om su prihvaćena i utvrđena opća načela zaštite nacionalnih manjina: zaštita i poštovanje temeljnih ljudskih prava, jednakost i nediskriminacija u pristupu pravima, te uređivanje i provođenje posebnih mjera u korist pripadnika nacionalnih manjina.

UZPNM sadrži i načelne odredbe da etnička i multikulturalna raznolikost i duh razumijevanja, uvažavanja i tolerancije doprinose promicanju razvoja Republike Hrvatske; da se odredbe Ustavnog i posebnih zakona moraju tumačiti i primjenjivati sa svrhom poštivanja pripadnika nacionalnih manjina i hrvatskog naroda, razvijanja razumijevanja, solidarnosti, snošljivosti i dijaloga među njima; da se ništa u Ustavnom zakonu neće tumačiti kao da uključuje bilo kakvo pravo na obavljanje bilo kakve djelatnosti ili izvršavanje čina suprotnih temeljnim načelima međunarodnog prava, te posebice suverenosti, jedinstvenosti, teritorijalne cjelovitosti i nezavisnosti Republike Hrvatske; te da se Ustavnim zakonom ne mijenjaju niti ukidaju prava utvrđena međunarodnim ugovorima koji, sukladno Ustavu, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

DEFINICIJA POJMA „NACIONALNA MANJINA“

Nacionalna manjina, u smislu UZPNM-a, određena je kao skupina hrvatskih državljana čiji su pripadnici tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.

NAČIN OSTVARIVANJA PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

UZPNM-om je uređeno da se prava i slobode nacionalnih manjina ostvaruju samostalno i u zajednici s drugim pripadnicima iste manjine ili drugih manjina.

Ostvarivanje pojedinih manjinskih prava i sloboda može ovisiti o brojčanoj zastupljenosti pripadnika neke manjine na razini države ili na nekom njenom području, stečenim pravima i međunarodnim ugovorima.

Vezano uz brojčanu zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina značajno je napomenuti da je UZPNM-om zabranjeno poduzimanje mjera kojima se mijenja omjer među stanovništvom na područjima nastanjenima osobama koje pripadaju nacionalnim manjinama, a koje su usmjerene na otežavanje ostvarivanja ili ograničavanje prava i sloboda propisanih Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

Utvrđivanje i ostvarivanje određenih manjinskih prava s osnove stečenih prava nije detaljnije razrađeno Ustavnim zakonom. Jasna definicija pojma „stečena prava“ u smislu provedbe odredbi Ustavnog i posebnih zakona nije sadržana u samom tekstu Ustavnog zakona. Međutim, iz obrazloženja Konačnog prijedloga UZPNM-a može se zaključiti da se stečena prava u smislu Ustavnog zakona odnose na prava pripadnika srpske, ali i drugih nacionalnih manjina na nekadašnjem području pod prijelaznom upravom UN-a za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem (UNTAES), koja su zajamčena i stečena temeljem pisma Vlade Republike Hrvatske Vijeću sigurnosti UN-a od 13. siječnja 1997. i koja su stupanjem na snagu Ustavnog zakona postala dijelom nacionalnog zakonodavstva.

Iz obrazloženja članka 2. Konačnog prijedloga UZPNM (br. 536) klasa: 016-01/02-01/01, urbroj: 61-01-07 od 22. studenoga 2002.:

„U dijelu u kojem se ostvarivanje određenih prava i sloboda veže uz „stečena prava“ ovom odredbom obuhvaćena su ona prava koja je Republika Hrvatska prihvatila pismom Vlade Republike Hrvatske Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, od 13. siječnja 1997., „za završetak mirne reintegracije regiona pod prijelaznom upravom, Republika Hrvatska““

NADZOR NAD OSTVARIVANJEM PRAVA I SLOBODA

Nadzor nad ostvarivanjem prava i sloboda nacionalnih manjina provode tijela državne uprave u pitanjima iz svog djelokruga.

Rad tijela državne uprave u primjeni zakona kojima su uređena prava i slobode nacionalnih manjina usklađuje Vlada Republike Hrvatske, koja najmanje jednom godišnje podnosi Hrvatskom saboru izvješće o provedbi UZPNM-a i o utrošku sredstava koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina.

Godišnja izvješća Vlade Republike Hrvatske o provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina objavljuju se na internetskoj stranici Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske: <https://ljudskaprava.gov.hr/>

Provedbu nadzora nad primjenom zakona kojima su uređena prava i slobode nacionalnih manjina od strane nadležnog tijela državne uprave i, s tim u vezi, poduzimanje odgovarajućih mjera od strane jedinica samouprave i tijela državne uprave mogu zatražiti vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u jedinicama samouprave, odnosno Savjet za nacionalne manjine.

Kada provedbu nadzora zatraži vijeće ili predstavnik nacionalne manjine, o tome moraju obavijestiti Savjet za nacionalne manjine, koji ih je dužan povratno izvijestiti o svom stajalištu.

2.3.2 Prava i slobode uređeni UZPNM-om

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina zajamčeno je ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina koja uključuju:

- **Slobodno izjašnjavanje o pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj** (čl. 4. st. 1.);
- **Pravo na uporabu svog imena i prezimena na jeziku kojim se služe te da ono bude službeno priznato njima i njihovoj djeci upisom u matične knjige i druge službene isprave** (čl. 9. st. 1.);
- **Pravo da im se obrazac osobne iskaznice tiska i popunjava i na jeziku i pismu kojim se služe** (čl. 9. st. 2.);
- **Služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi** (čl. 10., 12. i 13.);
- **Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe** (čl. 11.);
- **Uporabu svojih znamenja i simbola** (čl. 14.);
- **Ostvarivanje kulturne autonomije održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije** (čl. 15. i 16.);
- **Pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere** (čl. 16. st. 4.);
- **Pristup sredstvima javnoga priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnoga priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim se služe** (čl. 17. i 18.);
- **Samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa** (čl. 15. st. 1.-3.);
- **Zastupljenost u Hrvatskom saboru** (čl. 19.);
- **Zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** (čl. 20. i 21.);
- **Zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima** (čl. 22. st. 2. i 4.);
- **Zastupljenost u izvršnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** (čl. 22. st. 1.);

- **Zastupljenost u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** (čl. 22. st. 3. i 4.);
- **Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima preko vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina** (čl. 23.-34.);
- **Zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti njihov opstanak, ostvarivanje prava i sloboda.**

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina zabranjuje se bilo kakva diskriminacija temeljena na pripadnosti nacionalnoj manjini te se pripadnicima nacionalnih manjina jamči jednakost pred zakonom i jednaka pravna zaštita. (čl. 4. st. 4.)

Nadalje, zabranjeno je poduzimanje mjera kojima se mijenja omjer među stanovništvom na područjima nastanjenima osobama koje pripadaju nacionalnim manjinama, a koje su usmjerene na otežavanje ostvarivanja ili ograničavanje prava i sloboda propisanih UZPNM-om i posebnim zakonima. (čl. 4. st. 5.)

--

Detaljniji pregled zakonskog uređenja položaja pripadnika nacionalnih manjina i sadržaja prava zajamčenih UZPNM-om dostupan je na internetskoj stranici Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske na:

<https://ljudskaprava.gov.hr/nacionalne-manjine/polozaj-i-prava-pripadnika-nacionalnih-manjina-u-republici-hrvatskoj/353>

--

Značajniji nacionalni propisi i akti kojima su uređena i razrađena prava i slobode nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj nalaze se u prilogu ovome priručniku.

2.4 Vijeća, predstavnici i koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

2.4.1 Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina

S ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, UZPNM-om je uređeno pravo pripadnika nacionalnih manjina da biraju vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se radi ostvarivanja sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima u općinama, gradovima i županijama za područja na kojima se biraju.

NAZIV

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina moraju imati naziv, odnosno svoj mandat obnašati pod nazivom u kojem su sadržani naziv nacionalne manjine koja ih je izabrala i koju predstavljaju te naziv jedinice samouprave za područje na kojem su izabrani.

Naziv vijeća i predstavnika mora biti na hrvatskom jeziku i pismu te na jeziku i pismu nacionalne manjine koja ih je izabrala.

STATUS I POSEBNA PRAVA

Izabrano vijeće ima status neprofitne pravne osobe, kojeg stječe upisom u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sukladno Zakonu o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Izabrani predstavnik nacionalne manjine također se upisuje u Registar, ali ne stječe status pravne osobe.

Za razliku od vijeća nacionalne manjine, koje je kolektivno tijelo, predstavnik nacionalne manjine u jedinici lokalne ili područne (regionalne) samouprave svoj mandat obnaša samostalno.

Ovlasti i obveze koje su UZPNM-om propisane za vijeća nacionalnih manjina odgovarajuće se primjenjuju i na izabrane predstavnike nacionalnih manjina. Međutim, predstavnici nacionalnih manjina ne mogu obavljati djelatnosti koje su posebnim zakonima utvrđene kao isključivo pravo pravnih osoba.

Člankom 31. UZPNM-a propisana su sljedeća specifična prava vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave:

- pravo predlaganja tijelima jedinice samouprave mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose;
- pravo isticanja kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave;
- pravo da budu obaviješteni o svakom pitanju o kome će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine; te
- pravo davanja mišljenja i prijedloga na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjenih nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja.

Tijela jedinica samouprave za čija su područja izabrana vijeća i/ili predstavnici nacionalnih manjina dužna su svojim općim aktima urediti način, rokove i postupak ostvarivanja prava iz članka 31. UZPNM-a.

OSNOVNA OBILJEŽJA DJELOVANJA

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju savjetodavnu ulogu u odnosu na poduzimanje aktivnosti i prihvaćanje općih akata tijela jedinica lokalne ili područne samouprave u područjima koja se odnose na unaprjeđivanje, ostvarivanje i zaštitu prava nacionalnih manjina.

Savjetodavna uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina ogleda se u tome da tijela jedinica imaju obvezu razmotriti, ali ne i prihvatiti njihove savjete, mišljenja i prijedloge.

Izvršno tijelo jedinice samouprave dužno je u pripremi prijedloga općih akata od vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na svom području zatražiti njihova mišljenja i prijedloge o odredbama kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina.

Ako vijeća ili predstavnici nacionalnih manjina smatraju da su neki opći akt jedinice samouprave ili neka njegova odredba protivni Ustavu Republike Hrvatske ili propisima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina dužni su o tome obavijestiti Ministarstvo uprave, Savjet za nacionalne manjine i nositelja izvršnih ovlasti u jedinici samouprave, odnosno općinskog načelnika, gradonačelnika ili župana.

Vijeće nacionalne manjine može svojim statutom proširiti opseg djelovanja u odnosu na ostvarivanje prava propisanih člankom 31. Ustavnog zakona. Naime, budući da UZPNM-om nije ograničen opseg djelovanja vijeća nacionalnih manjina, ona mogu obavljati i djelatnosti koje su različitim neprofitnim pravnim osobama omogućene posebnim zakonima. Tako, vijeće nacionalne manjine u svoj statut može ugraditi obavljanje djelatnosti poput npr. djelovanja na području promicanja i zaštite ljudskih prava, organiziranja i provođenja edukativnih programa, znanstvenog rada, međunarodne suradnje, suradnje s udrugama i drugim vijećima nacionalnih manjina, i sl.

Budući da se vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju radi ostvarivanja sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima, njihovu se savjetodavnu ulogu može sagledati i u širem kontekstu lokalnog odlučivanja koje nije isključivo povezano s pitanjima uređivanja i ostvarivanja specifičnih prava i sloboda nacionalnih manjina. S tim u vezi, njihova bi se savjetodavna uloga mogla ogledati i u npr. davanju savjeta, mišljenja i komentara na prijedloge lokalnih razvojnih i infrastrukturnih projekata i programa koji su od interesa za širu zajednicu, uključujući i pripadnike nacionalnih manjina.

U nekim je jedinicama samouprave zaživjela pozitivna praksa da se vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina dostavljaju prijedlozi svih akata koji će se razmatrati na sjednicama predstavničkog tijela jedinice samouprave, kao i da im se upućuju pozivi da prisustvuju sjednicama predstavničkog tijela.

ČLANSTVO, UNUTARNJA ORGANIZACIJA, PREDSTAVLJANJE I ZASTUPANJE VIJEĆA

UZPNM-om je uređeno da se u općinsko vijeće nacionalne manjine bira 10, u gradsko 15 te u županijsko 25 članova.

Mandat izabranih članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina traje četiri godine.

Izabranog člana vijeća nacionalne manjine kojem prestane mandat prije njegova redovita isteka zamjenjuje prvi sljedeći neizabrani kandidat s najviše dobivenih glasova.

Broj članova vijeća nacionalne manjine ne može biti veći, ali može biti manji od broja propisanog UZPNM-om u sljedećim slučajevima:

- **Kada je zbog manjeg broja kandidata na izborima izabran manji broj članova od propisanog;**
- **Kada više kandidata ostvari isti izborni rezultat (dobije isti broj glasova) pa im nije moguće utvrditi mandat jer bi broj članova vijeća bio veći od propisanog;**
- **Kada tijekom mandata vijeća jednom ili više članova vijeća prestane mandat prije njegova redovita isteka, a te članove nije moguće zamijeniti sljedećim neizbranim kandidatom ili kandidatima jer istih nema ili im nije moguće utvrditi mandat zbog istog izbornog rezultata (istog broja osvojenih glasova).**

Mogućnost i način zamjene predstavnika nacionalne manjine kojem mandat prestane prije redovita isteka nisu uređeni zakonom.

Za konstituiranje i zakonito funkcioniranje te mogućnost donošenja punovažnih odluka, nužno je da vijeće nacionalne manjine ima natpolovični broj članova od broja članova propisanog UZPNM-om.

Vijeće nacionalne manjine mora izabrati predsjednika i zamjenika predsjednika vijeća.

Predsjednik vijeća nacionalne manjine predstavlja i zastupa vijeće, saziva sjednice vijeća i ima prava i obveze uređene statutom vijeća. U slučaju odsutnosti ili spriječenosti predsjednika vijeća njegove ovlasti preuzima zamjenik.

Vijeće može ustrojiti i druga radna tijela, što se uređuje statutom i drugim općim aktima vijeća koji moraju biti u skladu sa statutom.

AKTI VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Vijeće nacionalne manjine obvezno mora imati statut te donositi godišnje programe rada, financijske planove i završne račune. Ti se akti donose većinom glasova svih članova vijeća. Vijeće donosi i druge opće akte kojima uređuje pitanja od značaja za svoj rad, koji moraju biti u skladu sa statutom.

Sukladno Zakonu o registru vijeća, predstavnika i koordinacija nacionalnih manjina statut vijeća nacionalne manjine mora sadržavati odredbe o nazivu, sjedištu, pravima i obvezama članova, o području djelovanja, zastupanju te drugim pitanjima od značaja za rad vijeća.

Nadzor zakonitosti statuta vijeća obavljaju uredi državne uprave u županijama.

Predstavnik nacionalne manjine dužan je donositi programe rada, financijske planove i završne račune.

Statut vijeća te financijski planovi i završni računi vijeća i predstavnika objavljuju se u službenom glasilu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave za čije su područje izabrani.

FINANCIRANJE RADA

Osiguravanje financijskih sredstava za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, uključujući sredstva za obavljanje nužnih administrativnih poslova za njihove potrebe, obveza je jedinica samouprave za područja kojih su vijeća i predstavnici izabrani.

Jedinice samouprave dužne su osigurati osnovna sredstva za rad vijeća i predstavnika, a mogu osigurati i sredstva za pojedine aktivnosti koje su utvrđene programom rada vijeća, odnosno predstavnika nacionalne manjine.

Sredstva za ostvarivanje određenih programa vijeća i predstavnika nacionalnih manjina mogu se osigurati i u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Sredstva koja vijeća i predstavnici nacionalnih manjina ostvare iz državnoga proračuna ili proračuna jedinica samouprave moraju se koristiti isključivo za namjene određene proračunom i zakonom, odnosno odlukom kojom se uređuje izvršenje proračuna.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina sredstva mogu ostvarivati i od svoje imovine, donacija, poklona, nasljedstva ili po nekom drugom zakonitom osnovu, a dužni su ih koristiti samo za obavljanje djelatnosti i poslova koje su utvrdili svojim programima rada.

PRAVO NA NAKNADU TROŠKOVA I NA NAGRADU ZA RAD ČLANOVA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina svoje dužnosti obavljaju, u pravilu, na dragovoljnoj osnovi. Iz raspoloživih financijskih sredstava mogu primiti samo nagradu za rad te naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova za vijeće, odnosno u obavljanju poslova predstavnika, sukladno odredbama Pravilnika o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina.

Pod naknadom troškova podrazumijeva se naknada troškova javnog prijevoza i naknada dnevnica, sukladno pravilima koja primjenjuju za naknadu tih troškova u javnoj službi. Mjesečna nagrada za rad može iznositi najviše do 50% od iznosa naknade koju ostvaruju članovi predstavničkih tijela u pojedinoj jedinici samouprave.

Svaka jedinica samouprave dužna je svojim općim aktima utvrditi konkretan iznos nagrade za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina na svom području.

2.4.2 Izbori za članove vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i konstituiranje vijeća

PRAVO NA IZBOR

UZPNM-om je uređeno da vijeća nacionalnih manjina na razini općina i gradova mogu izabrati pripadnici pojedine nacionalne manjine, ako u ukupnom stanovništvu jedinice lokalne samouprave za koje se vijeće bira sudjeluju s najmanje 1,5% ili su u toj jedinici zastupljeni s više od 200 pripadnika.

Vijeća nacionalnih manjina za područje županija i Grada Zagreba mogu birati pripadnici pojedinih nacionalnih manjina koji su njima zastupljeni s više od 500 pripadnika.

Ako ne ostvaruju uvjete za izbor vijeća, a na području općine, grada ili županije i Grada Zagreba broje najmanje 100 pripadnika, pripadnici pojedine nacionalne manjine mogu izabrati predstavnika nacionalne manjine.

Broj pripadnika pojedine nacionalne manjine radi ostvarivanja prava na izbor vijeća ili predstavnika nacionalne manjine utvrđuje se temeljem popisa stanovništva, koji se uvećava ili umanjuje za onaj broj birača iz reda nacionalne manjine koji su upisani ili brisani iz popisa birača koji se sastavlja radi izbora članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave.

RASPISIVANJE IZBORA

Izbore za članove vijeća i za predstavnike nacionalnih manjina raspisuje Vlada Republike Hrvatske posebnim odlukama koje se objavljuju u Narodnim novinama.

Odlukama se utvrđuje datum održavanja izbora te popis svih vijeća, odnosno predstavnika nacionalnih manjina na razini lokalne i područne samouprave za koje se izbori raspisuju.

PREDLAGATELJI KANDIDATA ZA ČLANOVE VIJEĆA I PREDSTAVNIKE

Kandidate za članove vijeća, odnosno kandidate za predstavnike nacionalnih manjina mogu, sukladno odlukama o raspisivanju izbora, predlagati udruge nacionalnih manjina i građani pripadnici nacionalnih manjina kojima je podatak o pripadnosti nacionalnoj manjini upisan u registar birača.

Ako kandidate predlažu pripadnici nacionalne manjine, kandidaturu za članove pojedinog vijeća ili predstavnika nacionalne manjine na razini općine mora podnijeti najmanje 20, na razini grada 30 te na razini županije 50 punoljetnih pripadnika te nacionalne manjine s prebivalištem na području općine, grada, odnosno županije.

KANDIDATI I BIRAČI

Kandidati i birači na izborima za članove pojedinog vijeća ili predstavnika neke nacionalne manjine mogu biti samo građani Republike Hrvatske s navršениh 18 godina, koji su pripadnici te nacionalne manjine i imaju prebivalište na području jedinice samouprave za koju su izbori raspisani.

U popis birača, koji se sastavlja za svake izbore za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, upisuju se oni pripadnici nacionalnih manjina kojima je podatak o pripadnosti nacionalnoj manjini upisan u registar birača i imaju važeću osobnu iskaznicu s adresom prebivališta na području jedinice samouprave za koju su izbori raspisani.

OSNOVNA PRAVILA ZA IZBOR ČLANOVA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno, tajnim glasovanjem za razdoblje od četiri godine.

Pojedinu izbornu jedinicu čini područje čitave jedinice lokalne ili područne samouprave za koju se biraju članovi određenog vijeća, odnosno predstavnika određene nacionalne manjine.

Izabranim članovima vijeća, odnosno predstavnicima nacionalnih manjina smatraju se oni kandidati koji su osvojili najveći broj glasova birača koji su glasovali.

Izabranim vijećima nacionalnih manjina smatrat će se ona koja su izabrana u punom broju i ona koja su izabrana s natpolovičnom većinom članova od broja članova vijeća koji je propisan UZPNM-om.

KONSTITUIRANJE VIJEĆA

Konstituiranje izabranih vijeća nacionalnih manjina vrši se temeljem odluke Vlade Republike Hrvatske o davanju ovlaštenja za sazivanje konstituirajućih sjednica vijeća nacionalnih manjina županima, gradonačelniku Grada Zagreba, gradonačelnicima i općinskim načelnicima. Odluka se objavljuje u Narodnim novinama.

Na konstituirajućoj sjednici vijeća nacionalne manjine, izabrani članovi vijeća tajnim glasovanjem biraju predsjednika vijeća i zamjenika vijeća. Ako je vijeće izabrano po prvi put, na konstituirajućoj sjednici bi trebao biti usvojen i statut vijeća.

Konstituiranje pojedinog vijeća nacionalne manjine preduvjet je za podnošenje zahtjeva za upis tog vijeća u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

2.4.3 Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

OSNIVANJE I DJELOKRUG

Dva ili više vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, radi usklađivanja i unaprjeđivanja zajedničkih interesa, mogu osnovati koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (koordinacije VPNM) kroz koje usuglašavaju stavove o pitanjima iz svog djelokruga.

Koordinaciju VPNM-a mogu osnovati vijeća i predstavnici iste ili različitih nacionalnih manjina u:

- istoj jedinici lokalne samouprave;
- u različitim jedinicama lokalne samouprave;
- u istoj jedinici područne (regionalne) samouprave; ili
- u različitim jedinicama područne (regionalne) samouprave.

Županijska vijeća i predstavnici neke nacionalne manjine mogu osnovati nacionalnu koordinaciju te nacionalne manjine za područje Republike Hrvatske. Nacionalna koordinacija može se osnovati ako sporazumu o osnivanju pristupi više od polovine županijskih vijeća i predstavnika iste manjine.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina mogu ovlastiti koordinaciju da u njihovo ime poduzima mjere iz članka 31. Ustavnog zakona, kojim su propisana specifična prava vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave.

Nacionalna koordinacija vijeća i predstavnika neke nacionalne manjine može, uz suglasnost Savjeta za nacionalne manjine, donositi odluke o znamenju i simbolima te o načinu obilježavanja praznika te nacionalne manjine.

NAZIV

Naziv koordinacije VPNM-a mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na jeziku i pismu vijeća i predstavnika nacionalne manjine ili nacionalnih manjina koji su osnovali koordinaciju.

STATUS

Koordinacija VPNM-a osniva se potpisivanjem sporazuma vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o osnivanju koordinacije. Osnovana koordinacija ima status neprofitne pravne osobe, kojeg stječe danom upisa u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

AKTI, ČLANSTVO, UNUTARNJA ORGANIZACIJA, PREDSTAVLJANJE I ZASTUPANJE KOORDINACIJE VPNM-a

Akti koordinacije su statut, program rada, financijski plan i završni račun te ostali akti kojima se uređuju pitanja od značaja za rad koordinacije.

Statut koordinacije mora sadržavati odredbe o nazivu, sjedištu, pravima i obvezama članova, o području djelovanja, zastupanju te drugim pitanjima od značaja za rad koordinacije.

Statute nacionalnih koordinacija VPNM-a ovjerava Ministarstvo uprave, a statute koordinacija osnovanih na razini istih ili različitih jedinica samouprave ovjeravaju uredi državne uprave mjesno nadležni prema sjedištu koordinacije.

Sjedište koordinacije, koje je u pravilu na području jedne od jedinica samouprave čija su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina osnovali koordinaciju, te sastav, način određivanja i broj članova koordinacije utvrđuju se sporazumom o osnivanju koordinacije.

Članove koordinacije određuju vijeća nacionalnih manjina iz reda svojih članova. Članovi koordinacije su i predstavnici nacionalnih manjina koji su potpisali sporazum o osnivanju koordinacije.

Članovi koordinacije biraju, tajnim glasovanjem, predsjednika i zamjenika predsjednika koordinacije. Predsjednik predstavlja i zastupa koordinaciju, saziva sjednice koordinacije i ima druga prava i obveze određene statutom koordinacije, a u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti zamjenjuje ga zamjenik predsjednika koordinacije.

Koordinacija može ustrojiti jedno ili više radnih tijela. Ustrojavanje radnih tijela koordinacije, uključujući način njihova rada, ovlasti, sastav i međusobne odnose, uređuju se statutom i drugim općim aktima koordinacije.

FINANCIRANJE RADA

Izvori financiranja rada koordinacija VPNM-a mogu biti sredstva ostvarena od imovine, donacija, poklona, nasljedstva, proračuna jedinica samouprave i državnog proračuna ili po drugoj osnovi u skladu sa zakonom.

Korištenje sredstava za rad koordinacija ograničeno je na djelatnosti i poslove od značaja za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina koji su osnovali koordinaciju, odnosno pristupili sporazumu o osnivanju koordinacije. Djelatnosti i poslovi od značaja za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina utvrđeni su u njihovim programima rada.

Sredstva za rad koordinacija osiguravaju jedinice samouprave čija su vijeća i predstavnici osnovali koordinaciju ili pristupili koordinaciji. Sredstvima za rad smatraju se i sredstva za obavljanje administrativnih poslova, ako te poslove u okviru svojih službi ne obavlja jedinica samouprave u kojoj je sjedište koordinacije.

Ako vijeća ili predstavnici ili njihove udruge ne raspolažu poslovnim prostorom u kojem djeluju, jedinica samouprave u kojoj koordinacija ima sjedište dužna je osigurati prostor za rad unutar svojeg poslovnog prostora i odrediti vrijeme njegova korištenja sukladno potrebama koordinacije.

Koordinacije na koje su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina prenijeli ovlasti iz članka 31. Ustavnog zakona preuzimaju sredstva za obavljanje prenesenih ovlasti osigurana u proračunu jedinice samouprave.

Zakonom je propisano i da će se ostvarivanje određenih programa nacionalnih koordinacija financirati iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske, a da će se način financiranja propisati uredbom Vlade Republike Hrvatske.

PRAVO NA NAKNADU TROŠKOVA

Predsjednik koordinacije, zamjenik predsjednika i članovi radnih tijela koordinacije mogu iz sredstava namijenjenih za rad primati naknadu stvarnih troškova koje su imali u obavljanju poslova, sukladno odredbama Pravilnika o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina.

2.4.4 Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Zakonom o registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina uređeni su način upisa, promjena podataka u upisu i uvjeti za brisanje iz Registra.

Oblik, sadržaj i način vođenja te potrebni obrasci za upis u Registar i izdavanje isprava propisani su Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te obrascima za upis i izdavanje isprava.

Registar vodi Ministarstvo uprave. Registar se vodi u elektroničkom obliku, a uz njega se vodi i zbirka isprava.

Dio podataka iz Registra javno je dostupan na internetskoj stranici Ministarstva uprave:

<https://registri.uprava.hr/#!vijeca-manjina>

SUBJEKTI UPISA U REGISTAR

Subjekti upisa u Registar su:

- izabrana i konstituirana vijeća nacionalnih manjina;
- izabrani predstavnici nacionalnih manjina;
- osnovane koordinacije VPNM-a; te
- drugi oblici udruživanja nacionalnih manjina koji se osnivaju sukladno međunarodnim ugovorima.

PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA UPIS U REGISTAR I UPIS U REGISTAR

Zahtjev za upis u Registar podnosi se Ministarstvu uprave na za to propisanom obrascu: „Obrazac broj 1 - Zahtjev za upis u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina“, koji je dostupan na internetskoj stranici Ministarstva uprave na:

https://uprava.gov.hr/UserDocsImages//Registri_i_Matice/Obrasci//Zahtjev%20za%20upis%20u%20registar%20vije%C4%87a,%20koordinacija%20vije%C4%87a%20i%20predstavnika%20nacionalnih%20manjina.doc

Obrazac i prilozi uz obrazac podnose se u dva primjerka.

Zahtjev za upis u Registar podnosi se u roku od 30 dana od:

- dana konstituiranja vijeća nacionalne manjine;
- dana osnivanja koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;
- dana kada nadležno izborno povjerenstvo objavi službene rezultate izbora o izboru predstavnika nacionalne manjine.

Zahtjev za upis u Registar podnose:

- predsjednik vijeća nacionalne manjine, za vijeće;
- predsjednik koordinacije VPNM-a, za koordinaciju;
- izabrani predstavnik nacionalne manjine, za predstavnika.

Zahtjevu za upis u Registar, ovisno o subjektu upisa, prilažu se u originalu ili javnobilježnički ovjerenom preslici :

- dokaz o izboru vijeća ili predstavnika nacionalne manjine, odnosno potpisani sporazum o osnivanju koordinacije VPNM-a;
- zapisnik s konstituirajuće sjednice vijeća, odnosno osnivačke skupštine koordinacije;
- odluka o izboru predsjednika vijeća ili koordinacije i o osobi koja će zamjenjivati predsjednika vijeća ili koordinacije u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti; te
- statut vijeća ili koordinacije.

Rješenje o upisu u Registar donosi Ministarstvo uprave.

Vijeća i koordinacije nacionalnih manjina koji su upisani u Registar sukladno Zakonu o registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina nakon narednih redovnih izbora ne podliježu novoj obvezi upisa u Registar, već prijavljuju osobna imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje i nove članove za iduće mandatno razdoblje.

PRIJAVA PROMJENA I BRISANJE SUBJEKATA UPISA IZ REGISTRA

Promjene podataka u Registru podnose se Ministarstvu uprave na za to propisanom obrascu: „Obrasc broj 2 - Prijava promjena podataka u Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina“, koji je dostupan na internetskoj stranici Ministarstva uprave na:

https://uprava.gov.hr/UserDocsImages//Registri_i_Matice/Obrasci//Prijava%20promjena%20podataka%20u%20Registru%20vije%C4%87a,koordinacija%20vije%C4%87a%20i%20predstavnika%20nacionalnih%20manjina.doc

Subjekti upisa u Registar, ovisno o subjektu, dužni su Ministarstvu uprave u roku od 30 dana od dana nastalih promjena podnijeti prijavu i dokaz(e) o:

- promjeni naziva;
- promjeni sjedišta, odnosno prebivališta;
- promjeni područja djelovanja;

- datumu promjene statuta ili sporazuma o osnivanju;
- promjeni osobnih imena i OIB-a osoba ovlaštenih za zastupanje;
- promjeni osobnih podataka;
- promjeni radi brisanja članova zbog prestanka mandata.

O upisu promjene sjedišta, naziva, osoba ovlaštenih za zastupanje i brisanju iz Registra Ministarstvo uprave donosi rješenje, a o upisu promjene članova i promjeni osobnih podataka predstavnika nacionalne manjine izdaje potvrdu.

BRISANJE OSOBNIH IMENA ZBOG PRESTANKA MANDATA

Nakon održavanja izbora, danom dostave obavijesti o izboru članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, Ministarstvo uprave po službenoj dužnosti briše osobna imena članova vijeća, koordinacija i predstavnika nacionalnih manjina zbog prestanka mandata.

U Registar se upisuje prestanak mandata članu vijeća i članu koordinacije te predstavniku nacionalne manjine iz razloga utvrđenih za prestanak mandata prije vremena na koje je izabran, sukladno odredbama Zakona o lokalnim izborima koje se odnose na prestanak mandata članova predstavničkih tijela jedinica samouprave.

Člankom 80. Zakona o lokalnim izborima propisano je da članu predstavničkog tijela jedinice samouprave mandat prestaje:

- Ako podnese ostavku, danom dostave pisane ostavke sukladno pravilima o dostavi propisanim Zakonom o općem upravnom postupku;
- Ako je pravomoćnom sudskom odlukom potpuno lišen poslovne sposobnosti, danom pravomoćnosti sudske odluke;
- Ako je pravomoćnom sudskom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci, danom pravomoćnosti sudske presude;
- Ako mu prestane prebivalište s područja jedinice, danom prestanka prebivališta;
- Ako mu prestane hrvatsko državljanstvo, danom prestanka državljanstva sukladno odredbama zakona kojim se uređuje hrvatsko državljanstvo; i
- Smrću.

Prijavu za upis ili brisanje iz Registra člana vijeća ili člana koordinacije, odnosno predstavnika nacionalne manjine podnosi:

- za člana vijeća nacionalne manjine, predsjednik vijeća ili zamjenik predsjednika vijeća;
- za člana koordinacije VPNM-a, predsjednik koordinacije ili zamjenik predsjednika koordinacije;
- za predstavnika nacionalne manjine, predstavnik osobno ili jedinica samouprave u kojoj je izabran.

Rok za podnošenje prijave za brisanje iz Registra člana vijeća ili člana koordinacije, odnosno predstavnika nacionalne manjine kojima je prestao mandat je 8 dana od dana prestanka mandata.

Rok za prijavu za upis u Registar člana vijeća ili člana koordinacije koji nastavlja mandat člana kojem je mandat prestao je 8 dana od dana utvrđenja tog člana.

BRISANJE SUBJEKATA UPISA IZ REGISTRA

Iz Registra se, po službenoj dužnosti, brišu vijeća, koordinacije te predstavnici nacionalnih manjina:

- ako su prestali uvjeti za izbor vijeća nacionalne manjine utvrđeni UZPNM-om;
- ako se broj izabраниh članova vijeća nacionalne manjine radi prestanka mandata smanji ispod broja potrebnog za odlučivanje;
- ako su prestala postojati vijeća i predstavnici nacionalnih manjina koji su osnovali koordinaciju, odnosno ako se njihov broj natpolovično smanjio;
- ako se broj vijeća i predstavnika nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave smanji ispod broja utvrđenog za osnivanje koordinacije vijeća nacionalnih manjina za područje Republike Hrvatske (nacionalne koordinacije);
- ako se predstavnik nacionalne manjine briše iz evidencije popisa birača na području za koje je izabran, sukladno odredbama posebnog zakona.

2.5 Savjet za nacionalne manjine

Savjet za nacionalne manjine je tijelo osnovano na temelju članka 35. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina radi sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske, a osobito radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u vezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina.

ČLANSTVO

Članove Savjeta za nacionalne manjine čine:

- sedam pripadnika nacionalnih manjina koje predlože vijeća nacionalnih manjina;
- pet pripadnika nacionalnih manjina istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih i vjerskih djelatnika koje predlože manjinske udruge i druge organizacije manjina, vjerske zajednice, pravne osobe i građani pripadnici nacionalnih manjina; te
- zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Članove Savjeta imenuje Vlada Republike Hrvatske na razdoblje od četiri godine.

Savjet za nacionalne manjine ima predsjednika i dva potpredsjednika, koje imenuje Vlada Republike Hrvatske iz reda članova Savjeta. Predsjednik i potpredsjednici svoju dužnost obavljaju profesionalno.

Stručne i administrativne poslove za Savjet obavlja stručna služba Savjeta koju je osnovala Vlada Republike Hrvatske.

POSEBNA PRAVA I DJELOKRUG

Posebna prava Savjeta za nacionalne manjine propisana UZPNM-om uključuju:

- predlaganje tijelima državne vlasti da rasprave pojedina pitanja važna za nacionalnu manjinu, a osobito provođenje UZPNM-a i posebnih zakona kojima su uređena manjinska prava i slobode;

- predlaganje tijelima državne vlasti mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njezinu području;
- davanje mišljenja i prijedloga o programima javnih radijskih postaja i javne televizije namijenjenih nacionalnim manjinama te o tretiranju manjinskih pitanja u programima javnih radijskih postaja i javne televizije i drugim sredstvima priopćavanja;
- predlaganje poduzimanja gospodarskih, socijalnih i drugih mjera na područjima tradicionalno ili u znatnijem broju nastanjenima pripadnicima nacionalnih manjina kako bi se očuvalo njihovo postojanje na tim područjima;
- traženje i dobivanje od tijela državne vlasti te tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave podataka i izvješća potrebnih za razmatranje pitanja iz svoga djelokruga;
- pozivanje i traženje nazočnosti predstavnika tijela državne vlasti te tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, koja su mjerodavna za pitanja iz djelokruga Savjeta utvrđena UZPNM-om i statutom Savjeta.

Savjet za nacionalne manjine ovlašten je za raspoređivanje financijskih sredstava koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina. O utrošku sredstava raspoređenih korisnicima Savjet godišnje izvješćuje Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor.

AKTI SAVJETA

Sukladno UZPNM-u, osnovni akti Savjeta su: statut kojeg Savjet donosi uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske; program rada; financijski plan; završni račun; akti o raspoređivanju financijskih sredstava koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina; te pravilnik o unutarnjem redu stručne službe Savjeta.

OSNOVNA OBILJEŽJA DJELOVANJA

Savjet odlučuje većinom svih članova.

U svom radu Savjet za nacionalne manjine surađuje s:

- mjerodavnim državnim tijelima i tijelima jedinica samouprave, vijećima nacionalnih manjina, odnosno predstavnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina i pravnim osobama koje obavljaju djelatnosti kojima se ostvaruju manjinska prava i slobode; te
- mjerodavnim tijelima međunarodnih organizacija i institucija koje se bave pitanjima nacionalnih manjina te s mjerodavnim tijelima matičnih država pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

03

**SAVJETODAVNA
ULOGA VIJEĆA I
PREDSTAVNIKA I
SUDJELOVANJE
U LOKALNOM
RAZVOJU**

03

SAVJETODAVNA ULOGA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA I SUDJELOVANJE U LOKALNOM RAZVOJU

Institucijom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina omogućuje se pripadnicima nacionalnih manjina neposredan utjecaj na rješavanje onih pitanja u nadležnosti lokalnog predstavničkog tijela i lokalnih izvršnih i upravnih tijela koja se na njih odnose ili pak utječu na njihov položaj ili prava. Članom 31. Ustavnog zakona omogućuje se da vijeća nacionalnih manjina predlažu lokalnim i regionalnim tijelima opće akte o pitanjima od značaja za nacionalnu manjinu. To zapravo znači da su vijeća nacionalnih manjina bitan partner lokalnoj i regionalnoj samoupravi i sukreatori lokalnih politika, bilo da se radi o komunalnoj infrastrukturi, odlučivanju o novim generalnim urbanističkim planovima, izgradnji domova zdravlja, dječjih vrtića i škola, kulturi, općenito o razvoju lokalne zajednice. Sve su to teme na koje vijeća trebaju imati mogućnost utjecati. Unatoč financijskoj ovisnosti i prilično ograničenim ovlastima, na izabranim je predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i regionalne samouprave angažirati se na način da štite kulturnu autonomiju svoje manjinske zajednice, ali i da sudjeluju u kreiranju odluka lokalne vlasti koje mogu utjecati na svakodnevnu kvalitetu života pripadnika manjina.

Možemo zaključiti kako su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina bitan partner lokalnoj i regionalnoj samoupravi koji putem svojih ovlasti, ali i šire, trebaju utjecati na efikasnije rješavanje nekih izraženih i specifičnih problema i potreba pripadnika manjina na određenim područjima. Na primjer socijalno uključivanje, povećanje zapošljivosti i kreiranje održivog zapošljavanja u vlastitoj sredini osigurava bolju kvalitetu života za manjinu, ali i za većinu. Čini se da potencijali suradnje nisu u punoj mjeri prepoznati ni korišteni ni od strane manjina, ni od strane lokalne i regionalne samouprave. Vijeća i predstavnici imaju samo savjetodavnu ulogu, no kao takvi su sastavni dio lokalne i regionalne samouprave pa im i ta savjetodavna uloga omogućava sudjelovanje u kreiranju i artikuliranju odluka važnih za nacionalne manjine na lokalnoj i regionalnoj razini. Dio lokalnih i regionalnih vlasti ove manjinske institucije prihvaća samo formalno i zapravo ne koriste pomoć koju od njih mogu dobiti, a s druge strane nedostaje i proaktivno djelovanje od strane manjinskih lidera, iako postoje primjeri dobre prakse koje ćemo kasnije navesti. Izgradnja kvalitetnijega i strateškog partnerskog odnosa donijela bi niz pozitivnih posljedica od učinkovitijeg rada manjinskih institucija do kreiranja održivih rješenja u lokalnim zajednicama povezanih s potrebama i problemima manjina

Možda bi rad manjinskih institucija bio učinkovitiji ako bi se bar u nekim segmentima povećale i osnažile njihove ovlasti, ali to ne znači da se i sa sadašnjim ovlastima puno toga ne može napraviti, baš naprotiv. Postoji prostora za unapređenje, posebice uzimajući u obzir da Republika Hrvatska ima jedan

od najboljih zakonskih okvira očuvanja manjinskih prava u regiji i u Europskoj uniji. Među značajne europske standarde spada i dobro uređena lokalna i regionalna samouprava i sudjelovanje građana u donošenju odluka što predstavlja visoku razinu demokracije i dobrog upravljanja. Kroz takav proces, ostvaruje se i jedan od najvažnijih principa manjinske politike, a to je integracija pripadnika manjina u različite segmente političkog i društvenog života lokalne zajednice. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina kao dio lokalne i područne samouprave vrlo su važni za bolje funkcioniranje lokalnih multietničkih zajednica i to u korist i manjine i većine te povećanja njihovih kapaciteta za bolje upravljanje i sudjelovanje u kreiranju lokalnog razvoja. Upravo ovim priručnikom želimo naglasiti te nedovoljno iskorištene mogućnosti.

Nastavno na prethodno navedeno možemo zaključiti kako su predstavnici manjina jedan od vrlo važnih dionika u razvoju lokalne zajednice. Da bi vijeća nacionalnih manjina počela ostvarivati svoju punu ulogu i postala stvarni kreator lokalne politike vrlo je važno da imaju inicijativu prema lokalnim i regionalnim vlastima. U artikuliranju, zagovaranju i ostvarivanju interesa manjina i njihovih udruga važnu ulogu imaju javno zagovaranje i lobiranje, ali i poznavanje procesa strateškog planiranja na lokalnoj i regionalnoj razini i njihovoj ulozi u tom procesu. To su metode, vještine i znanja koje članovi vijeća trebaju postupno usvajati kako bi mogli na odgovarajući način mobilizirati javnost, medije te predstavnike lokalnih i regionalnih vlasti i pridobiti ih za ostvarivanje svojih interesa i potreba.

3.1 Važnost komunikacije u radu vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Za kvalitetno funkcioniranje vijeća¹ potrebno je uspostaviti adekvatnu komunikaciju između članova vijeća, odnosno predstavnika, ali ništa manje bitni nisu kvalitetni odnosi s vanjskim dionicima. Dobra komunikacija koja će osigurati postizanje ciljeva vijeća i predstavnika, uspješno izgraditi njihovu prepoznatljivost u javnosti i osigurati utjecaj na donositelje odluka na lokalnoj i regionalnoj razini, trebala bi biti usmjerena na različite skupine dionika (interesno utjecajnih skupina), trebala bi biti dvosmjerna i trebala bi biti planirana i vođena.

Dionike (interesno utjecajne skupine) u procesu komunikacije možemo podijeliti na interne (unutar samih vijeća nacionalnih manjina) i vanjske, a to su svi oni dionici koji mogu pozitivno ili negativno utjecati na rad vijeća, odnosno rad vijeća može pozitivno ili negativno utjecati na njih.

Vanjske dionike također možemo podijeliti na dionike s kojima će vijeće neminovno morati komunicirati, jer je tako predviđeno Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i drugim propisima (npr. dostava godišnjih izvještaja nadležnim tijelima u općini, gradu ili županiji, ovisno od izborne razine na kojoj se rad vijeća i predstavnika financira; traženje da Ministarstvo uprave provede nadzor nad primjenom UZPNM-a u samoupravnoj jedinici u kojoj je vijeće osnovano ili slanje obavijesti Savjetu za nacionalne manjine, kao i vanjskim dionicima koji su izvan "zadanog okruženja" ali su također važni za rad vijeća. U tu skupinu ubraja se široki krug osoba i organizacija poput birača, jedinica lokalne i regionalne uprave i samouprave, medija, saborskih zastupnika nacionalnih manjina, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, manjinskih udruga i drugih organizacija civilnog društva koje svojim djelatnostima obuhvaćaju zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina.

¹ sve navedeno podjednako se odnosi na rad predstavnika nacionalnih manjina iako nisu uvijek izričito spomenuti uz vijeća

Druga ciljna skupina komunikacije ovisi o opsegu i otvorenosti rada vijeća i predstavnika, a čijim uključivanjem vijeće nadograđuje svoj rad, tj. izlazi izvan okvira djelovanja propisanog člankom 31. Ustavnog zakona. Primjerice, ukoliko vijeće aktivno širi svoje djelatnosti u području humanitarnog rada, suradnje s udrugama i drugim vijećima, krug dionika uključenih u komunikaciju se širi. Ukoliko za svoj rad vijeće prikuplja donacije, potencijalni donatori će također biti važan dionik u odnosu na koga je potrebno osmisliti i isplanirati komunikaciju. Širenje društvenih mreža na različite skupine dionika povećava prepoznatljivost i pozitivnu percepciju djelovanja vijeća u javnosti, osigurava bolje zagovaračke pozicije, a često, osigurava i kvalitetnije kadrove te više materijalnih sredstava potrebnih za rad. Ulaganje u komunikaciju je ulaganje u kapacitete samog vijeća.

Sustav dionika s kojima vijeća najčešće uspostavljaju komunikaciju prikazan je u sljedećem grafikonu.

Neovisno o kojoj se ciljnoj skupini radilo, komunikaciju je potrebno planirati, a samu provedbu komunikacijskog plana potrebno je pratiti i vrednovati kroz čitavo vrijeme djelovanja vijeća.

Slika 3

Komunikacija vijeća s različitim interesno - utjecajnim skupinama

3.2 Planiranje komunikacije

Planiranje komunikacije s različitim dionicima važnim u svakodnevnom radu vijeća ne mora se sastojati od komplicirane komunikacijske strategije koju bi izrađivali vanjski konzultanti. Dovoljno je plan prilagoditi definiranim ciljevima samog vijeća i komunikaciju podrediti ostvarivanju ciljeva Vijeća. Planiranje komunikacije svodi se na nekoliko koraka. Prvi korak je odrediti ciljnu skupinu i ciljeve komunikacije.

Ciljna skupina je skupina pojedinaca ili institucija/organizacija kojima se želi prenijeti informacija i na koju će se prijenosom informacije utjecati – primjerice kroz bolju informiranost, senzibilizaciju za prava nacionalnih manjina, pozivanje na konkretnu suradnju.

Ako je jedan od ciljeva komunikacije povećati vidljivost rada vijeća u lokalnoj zajednici, ciljna skupina je šira zajednica na koju će se utjecati konkretnim aktivnostima koje slijede. Ako je cilj komunikacijske strategije informirati javnost o radu vijeća, ostvarenim rezultatima i planovima za određeni vremenski period, ciljna skupina mogu biti birači, ali mogu biti i djelatnici lokalne i regionalne samouprave. Prepoznavanje prave ciljne skupine je neophodno kako bi se odredili odgovarajući kanali komunikacije. Nije svaki način i kanal komunikacije primjeren svakoj ciljnoj skupini. Cilj je uvijek s najmanje napora postići maksimalni efekt vezan uz ciljeve komunikacije, neovisno o tome radi li se o informiranju, senzibilizaciji ili pozivanju na konkretnu inicijativu.

Nakon što se odrede ciljevi i ciljna skupina komunikacijskih aktivnosti, sukladno ciljnoj skupini, biraju se adekvatni kanali komunikacije. Prilikom strategije odabira kanala komunikacije, vodi se računa o **dostupnosti** istih (nećemo odabrati državnu TV ili neki nacionalni tiskani dnevni list, ako nismo sigurni imamo li adekvatan pristup tim kanalima); **resursima** koje imamo na raspolaganju (javne kampanje ćemo organizirati samo ako imamo potrebna sredstva, novac, stručnjake za komunikaciju, prostor, logistiku, volontere i slično), **ciljnoj skupini** (ako znamo da su nam birači pretežno članovi starije životne dobi, društvene mreže možda nisu najbolji kanal komunikacije). Neke od uobičajenih kanala komunikacije navodimo u sljedećoj tablici, zajedno s prednostima i nedostacima istih.

Tablica 6
Kanali komunikacije

Kanal komunikacije	Prednosti	Nedostaci
Priopćenja za novinare	Niska cijena, jednostavnost i brzina, pogodnija su za tiskane medije, odnosno eventualno Internet portale. Priopćenja nisu toliko interesantna radio i TV konceptu koji više preferiraju interaktivne priloge.	Previše “sterilan” način komunikacije, medijski neatraktivan, pogotovo ako se radi o standardnoj temi poput objave rezultata godišnjeg izvješća o radu.
Konferencija za novinare	Za razliku od priopćenja – interaktivniji način komunikacije, idealno – kombinirati konferencije i priopćenja. Omogućava izravne formalne, ali i neformalne kontakte s novinarima.	Ovisno o temi, može biti relativno “sterilan” način prijenosa informacija novinarima – može se izbjeći dovođenjem gostiju, odabirom kvalitetne lokacije, provokativnošću teme.
Elektronička pošta (e-mail liste)	Jednostavan način prenošenja informacija, pogodan posebno za komunikaciju unutar vijeća, informacija se upućuje izravno ciljnom pojedincu. ²	Ovisi o dostupnosti elektroničke pošte svim članovima vijeća i ciljnih skupina, upitna je privatnost upućene poruke (postoji li kontrola primatelja?).

Kanal komunikacije	Prednosti	Nedostaci
Internet stranice	Omogućava distribuciju širokog kruga informacija i dostupnost širokom krugu korisnika (i interno, putem intraneta). Osiguravaju mogućnost praćenja posjećenosti (olakšava vrednovanje komunikacijskih aktivnosti) i praćenje mišljenja ciljne skupine (ankete, statistika). Također omogućava distribuciju različitih audiovizualnih sadržaja (on-line časopisa, video i audio sadržaja i slično).	Potrebno je angažirati administratora, iziskuje stalno unaprjeđenje, nadgradnju i ažuriranje. Loša kvaliteta sadržaja i dizajna daje dojam neprofesionalnosti.
Društvene mreže	Besplatne, mogućnost praćenja reakcija i mišljenja i dinamične komunikacije s određenim krugom dionika.	Ograničenje vezano uz ciljnu skupinu (uglavnom namijenjene mlađoj populaciji), mogućnost manipulacije i smanjene kontrole sadržaja koje plasiraju posjetitelji (potrebno je osigurati administratora, što poskupljuje troškove).
Tribine, okrugli stolovi	Interaktivan način komunikacije, atraktivan u smislu medijske popraćenosti (više od klasičnih konferencija), pogodan za sučeljavanja i "bistrenje" odluka i zaključaka vezanih uz rad vijeća.	Organizacijski je zahtjevnije, potrebno je znanje i iskustvo moderiranja, teže je kontrolirati kvalitetu informacija i držati "pod kontrolom" konfliktne sudionike.
Oglasne ploče	Namijenjene populaciji koja ima malo kontakata smodernim komunikacijskim sredstvima, relativno jeftin način komunikacije.	Ograničeno na posjetitelje koji imaju uvid u oglasne ploče, vrlo pasivan način komunikacije bez mogućnosti povratne informacije (često se u prostorima gdje je smještena oglasna ploča omogućava prikupljanje mišljenja (kutija s prijedlozima).
Newsletteri	Kvalitetan način prijenosa većeg broja informacija ciljnoj skupini, omogućava kontinuitet i uz dobro pogođene distribucijske kanale, dopire do velikog broja članova ciljne skupine; pogodni i za objavu na mrežnim stranicama i slanje elektroničkom poštom.	Potrebna je veći angažman na izradi teksto-va, dizajnu i distribuciji.
Kampanje	Pogodne za veće zagovaračke akcije, utječu na veliki broj ljudi, omogućavaju aktivaciju volontera, pokreću i motiviraju biračko tijelo.	Financijski i resursno su zahtjevne.

Uz sve navedene načine komunikacije "prema van", nikako se ne smije zanemariti internu komunikaciju unutar vijeća. Najjednostavnije metode su u većini slučajeva i najučinkovitije. Održavanje redovitih zajedničkih sastanaka, komunikacija telefonom, elektronskom poštom, razgovori "u hodu", sve su to načini koji se podrazumijevaju, ali bez kontinuiteta, neće dati očekivane rezultate.

2 Theaker, A. Priručnik za odnose s javnošću, 2003. Hrvatska udruga za odnose s javnošću, str. 323.

U nastavku prikazujemo jednostavan plan komunikacije koji može poslužiti za planiranje, ali i kasnije, za kontinuirano praćenje komunikacijskih aktivnosti.

Tablica 7
Plan komunikacije

Cilj komunikacijske aktivnosti	Ciljna skupina	Alat (kanal komunikacije)	Ishod	Vrijeme	Proračun
Povećati razinu informiranosti o aktivnostima vijeća	Šira javnost (pretežno mlađi i visokoobrazovani članovi zajednice)	okretanje Mrežne stranice i redovito ažuriranje	Pokrenute stranice 1 objava tjedno, 60 objava do kraja godine	Kraj veljače 2017. kontinuirano	5.500,00kn

S ciljem jačanja uloge predstavnika nacionalnih manjina na regionalnoj i lokalnoj razini bitno je ojačati njihovu ulogu u procesu strateškog planiranja i razvoja lokalnih zajednica. Jedan od izazova za manjinske predstavnike je njihovo aktivno sudjelovanje u tom procesu uz vrlo skromne administrativne, upravljačke i financijske kapacitete. Vijeća su financirana iz proračuna lokalne i područne samouprave i dijelom iz državnog proračuna, no mogu se financirati i putem donacija, zaklada, darovnica, što im zapravo može osigurati visok stupanj neovisnosti. Vijeća imaju pravnu osobnost neprofitnih organizacija, ali nisu upisana u Registar udruga već u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina pri Ministarstvu uprave stoga im velik dio bespovratnih sredstava nije dostupan, što uključuje i sredstva dostupna kroz EU fondove u Hrvatskoj. Međutim, vijeća i predstavnici mogu biti partneri i suradnici na projektima u kojima su prijavitelji/nositelji projekta jedinice samouprave ili udruge, a dodatno mogu zagovarati promjene uvjeta natječaja za koje smatraju da bi se na njih mogla uključiti vijeća kao prihvatljivi i relevantni nositelji projekata.

3.3 Sudjelovanje vijeća u lokalnom razvoju

Neka vijeća sudjeluju u provođenju projekata, uključujući i onih financiranih iz EU fondova, no inicijative su potaknute uglavnom od strane organizacija civilnog društva; i to onih manjinskih ili onih koje se bave zaštitom ljudskih prava. Osim potkapacitiranosti, druga prepreka za veće uključivanje vijeća odnosi se na nedovoljno poznavanje projektne metodologije i rada kao i mogućnosti koje se nude kroz projekte te jednako važno, nedovoljno sudjelovanje u strateškom procesu kreiranja lokalnih politika gdje predstavnici manjina mogu zajedno s ostalim dionicima predlagati projekte tijekom strateškog procesa, a koji su značajni za njihovu lokalnu zajednicu i za njihove interesne skupine, odnosno, u ovom slučaju, za manjine koje predstavljaju. Iako vijeća i predstavnici ne predstavljaju pravu manjinsku samoupravu (samo su savjetodavno tijelo) njihov se doprinos može povećati i afirmirati kroz nove razvojne šanse ako se osigura njihovo sudjelovanje u strateškom planiranju razvoja zajednice.

Budući da predstavnici i članovi vijeća svoje dužnosti obavljaju na dobrovoljnoj osnovi, svi aspekti vezani za njihovo učinkovito djelovanje ovisit će upravo o njihovoj proaktivnosti i samoorganiziranju zajedno s njihovim ključnim dionicima (udrugama nacionalnih manjina, udrugama i organizacijama iz matičnih zemalja, volonterima, aktivistima..).

Kako bi predstavnici i članovi vijeća što više doprinosili lokalnom razvoju i imali aktivniju ulogu prema jedinicama samouprave potrebno je razumjeti što zapravo lokalni razvoj predstavlja i koje su njegove faze. Lokalni razvoj je proces tijekom kojeg se mobiliziraju pojedinci i svi relevantni dionici na određenom području kako bi se na najbolji način iskoristio potencijal zajednice na dobrobit svih njenih članova.

Potrebno je razlikovati razvoj lokalne zajednice od strateškog planiranja. Strateško planiranje je alat za upravljanje lokalnim razvojem, odnosno za postizanje ciljeva usuglašanih sa svim relevantnim dionicima.

Za lokalni razvoj u zajednici odgovorna je lokalna i područna (regionalna) samouprava, odnosno nositelji izvršne vlasti na područnoj i lokalnoj razini: župani, gradonačelnici i načelnici općina u suradnji sa stručnim službama (rukovoditelji i zaposlenici stručnih službi/odjela koji predstavljaju operativno tijelo u procesu lokalnog razvoja). Konzultativno ili nadzorno tijelo predstavljaju dionici u određenoj lokalnoj zajednici koji sudjeluju u kreiranju razvoja i dolaze iz sva tri sektora: javni, privatni i civilni.

Razvoj lokalne zajednice sadrži određene rizike kao i sve društvene promjene, pa je njime potrebno pažljivo i sustavno upravljati, odnosno provoditi ga u točno određenim fazama.

Lokalni razvoj se odvija u ciklusima koji se sastoje od četiri faze:

- Analiza
- Planiranje
- Provedba
- Praćenje i evaluacija

U nastavku su ukratko prikazane faze lokalnog razvoja i navedena je potencijalna uloga koju u svakoj od faza može imati VPNM.

3.3.1 Analiza situacije

Analiza daje informacije o trenutačnoj situaciji u zajednici, daje uvid u činjenice, odnosno statističke podatke. Sastoji se od podataka relevantnih za sektore koji su ključni za razvoj nekog područja. Riječ je o klasičnoj društveno-gospodarskoj slici prostora neke lokalne zajednice, ali s naglaskom na ključne razvojne elemente. Podaci koji se koriste za opis fizičke, socijalne i gospodarske slike predmetnog područja trebaju biti kvantitativnog i kvalitativnog karaktera te usporedivi s okruženjem u kojem se promatraju što podrazumijeva mogućnost usporedbe s višim razinama (regionalnim / nacionalnim / međunarodnim) i s područjima sličnih karakteristika.

SWOT analiza je jedan od najčešće upotrebljivanih alata za analizu situacije pri strateškom planiranju, a njeno je korištenje jednostavno i primjenjivo na svim razinama: od razine pojedinačne organizacije, lokalne ili područne samouprave do razine analize nekog sektora u nacionalnim strategijama. Analiziraju se pozitivni i negativni aspekti koji utječu na analiziranu pojavu na način da se razdvoje unutarnji čimbenici (snage i slabosti) određene organizacije, područja ili sektora te vanjski čimbenici (prilike i prijetnje) koji su izvan kontrole onoga što se analizira. Skraćenica SWOT dolazi od engleskih naziva Strengths (snage), Weaknesses (slabosti), Opportunities (prilike) i Threats (prijetnje).

SWOT analiza se obično prikazuje u obliku tablice u kojoj se taksativno, u sažetom obliku, navode njeni elementi. Snage i prilike su pozitivni, a slabosti i prijetnje negativni aspekti situacije.

Tijekom provedbe SWOT analize važno je utvrditi odnose uzroka i posljedice između utvrđenih problema kako bi se osigurala izrada odgovarajuće mjere s primjerenim fokusom.

Identificiraju se snage i prilike koje treba iskoristiti te slabosti na kojima treba raditi kako bi prestale biti slabosti i prerasle u snage. Prilike treba iskoristiti koristeći snage koje imamo. Na snage se treba usredotočiti i učiniti ih još boljima. Prijetnje treba izbjeći ili ih pokušati minimizirati koristeći snage i prilike. Svaki od elemenata za strateško planiranje pa tako i SWOT analizu valja detaljno istražiti i potkrijepiti podacima i brojkama kroz analizu stanja.

Uloga VPNM-a u ovoj fazi može biti sudjelovanje u procesu izrade SWOT analize i pružanje relevantnih podataka o pitanjima nacionalnih manjina. Iz analize i zaključaka proizaći će strateški ciljevi, prioriteti i konkretne mjere kojima se ostvarenje ciljeva može postići. Tek jasnim uvidom u stvarnu situaciju možemo definirati što je to što nam treba kako bi tu situaciju poboljšali te što nam u tome može pomoći.

U Tablici 8 sažeti su prijedlozi koje su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina istaknuli u analizi vlastite institucije tijekom obuke trenera VPNM-a za jačanje njihove savjetodavne uloge. Budući da su analizirane različite situacije u pet hrvatskih regija, vidljivo je kako primjerice isti čimbenik 'motivacija za rad' može biti snaga ili slabost ovisno o konkretnim prilikama u toj sredini, dok 'slab odaziv birača' može biti unutarnja slabost kada se radi o nedovoljnom angažmanu VPNM-a u mobiliziranju manjinskih birača, a može biti vanjska prijetnja kada se radi o okolnostima na koje VPNM ne može utjecati a to je npr. mali broj biračkih mjesta, datum održavanja izbora i slično. Potrebno je, naravno, razlikovati SWOT analizu organizacije koja nam pomaže u sagledavanju strateških odrednica organizacije, u našem slučaju VPNM-a, te SWOT analize kao dio strateškog procesa u kreiranju smjernica lokalnog razvoja za koji su odgovorne jedinice samouprave i drugi dionici. Također, treba napomenuti da se segmenti koji su definirani i kao snaga i kao slabost trebaju dodatno analizirati te na osnovu konkretnih podataka iz analize stanja za određenu organizaciju na određenom području donijeti odluku u konsenzusu s dionicima o tome je li određena pojava snaga, slabost, prijetnja ili prilika.

3.3.2 Planiranje i provedba

Faza planiranja podrazumijeva definiranje smjera razvoja. Na temelju identificiranih problema te potom razvojnih potreba, određuju se strateški ciljevi, koji u svojoj ukupnosti, zajedno, trebaju moći postići željenu viziju budućeg stanja u zajednici. Ciljevi mogu uključivati poticanje malog ili srednjeg poduzetništva i zapošljavanja, poboljšanje infrastrukture, poboljšanje kvalitete života stanovništva, očuvanje prirode, valoriziranje kulturne baštine i sl. Sljedeći je korak određivanje prioriteta koje je potrebno postići kako bi se pojedini specifičan cilj ostvario. Pri formuliranju prioriteta, uzimaju se u obzir rezultati analize stanja i SWOT analize i glavni problemi koji su uočeni, a koje treba riješiti. U ovoj fazi definiramo viziju: gdje želimo ići, potom ciljeve, odnosno kako doći do željenog stanja te koje prioritete i mjere trebamo definirati, odnosno na koji ćemo način postići ciljeve, kojim koracima i kojim redoslijedom?

Proces planiranja provodi se kroz niz participativnih sastanaka s dionicima. Dionici na taj način izgrađuju predanost prema planu, u proces donose svoje interese i ekspertizu o području u kojem rade te se na taj način povećava legitimitet i transparentnost u odlukama i procesu njihovog donošenja te povezivanje, suradnja, zajedničko rješavanje problema s lokalnim liderima. Dijeli se odgovornost za promjene!

Tablica 8

SWOT analiza
institucije vijeća
i predstavnika
nacionalnih manjina
(primjeri s obuke
trenera VPNM-a)

	POZITIVNO	NEGATIVNO
UNUTARNJE	<p>Snage (Strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ entuzijizam ✓ volja i želja za djelovanjem ✓ timski rad ✓ vizija pojedinaca ✓ poznavanje zakonskih okvira i mogućnosti ✓ dobra komunikacija s lokalnom samoupravom ✓ ugled u lokalnoj zajednici ✓ stalno zaposlene osobe ✓ osiguran prostor i sredstva za rad ✓ jaka manjinska zajednica ✓ osobna poznanstva ✓ brojnost vijeća ✓ iskustvo ranijih/bivših članova vijeća ✓ obrazovanost 	<p>Slabosti (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ članovi vijeća nisu dovoljno motivirani za rad ✓ loša kadrovska ekipiranost ✓ "autokratsko ponašanje" pojedinih članova vijeća ✓ nedovoljna stručnost članova vijeća za rješavanje problematike nacionalnih manjina ✓ nedostatak dobrih programa/projekata ✓ nedostatak profesionalnog osoblja ✓ loša komunikacija s medijima – nepoznavanje komunikacijskih vještina ✓ nedovoljna uključenost mladih ✓ starosna struktura vijeća ✓ predstavnici nemaju zamjenika ✓ nedostatak vremena ✓ nedostatna suradnje s drugim manjinskim udrugama i institucijama ✓ loša međusobna komunikacija/suradnja vijećnika ✓ neaktivnost članova vijeća ✓ loše planiranje ✓ nizak odaziv birača
	S	W
	O	T
VANJSKO	<p>Prilike (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozitivno okruženje ✓ dobar zakonodavni okvir (UZPNM) ✓ rad na konkretnim projektima ✓ EU projekti ✓ dobra suradnja s lokalnom samoupravom ✓ mediji redovito prate aktivnosti VPNM-a ✓ kvalitetna suradnja s medijima ✓ uključivanje mladih ✓ suradnja s udrugama ✓ snaga lokalne samouprave ✓ podrška saborskog zastupnika ✓ dostupne edukacije ✓ uključivanje u sve aktivnosti lokalne zajednice ✓ pomoć i suradnja matične države ✓ pozitivna zainteresiranost lokalne zajednice 	<p>Prijetnje (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ prijetnje od nekih grupa u zajednici ✓ nepoznavanje/nezainteresiranost za problem nacionalnih manjina u zajednici ✓ postojanje predrasuda prema nacionalnim manjinama ✓ neprepoznavanje važnosti projekata nacionalne manjine za širu zajednicu ✓ lokalna samouprava nije osigurala uvjete (uredske prostorije, režijski troškovi, stručna pomoć, financijska sredstva za rad) ✓ loša komunikacija s institucijama u područnoj ili lokalnoj zajednici ✓ nesigurni, neredoviti i nedostatni izvori financiranja ✓ birokratizirana javna uprava ✓ tromost institucija ✓ nesudjelovanje u procesu odlučivanja kod donošenja zakona i propisa ✓ loša komunikacija sa saborskim zastupnikom ✓ niska izlaznost birača

VPNM kao relevantan dionik može biti dio radne skupine za izradu strateškog dokumenta i lobirati za prioritete i mjere koji su od interesa za manjinsku zajednicu da se njihovi projekti unesu u bazu projekata za čiju provedbu će se osigurati sredstva. Projekti mogu pokrivati razne teme od infrastrukture, zapošljavanja, socijalnog uključivanja do kulture i medija.

Jedinice lokalne i regionalne samouprave sve su više organizirane i iskorištavaju mogućnosti za lokalni razvoj, ne oslanjajući se samo na vlastite izvore financiranja već i one koje programira država kao što su EU sredstva, sredstva investitora, financijskih institucija i različitih donatora. Lokalni razvoj sagledavaju kao priliku za nove razvojne smjerove, a nositelji izvršne vlasti kao ulog za iduće izbore. Trenutačno su mogućnosti za dionike na lokalnoj i regionalnoj razini velike, uključujući i one za VNP. Primjeri dobre prakse koje predstavljamo u ovom priručniku upućuju na činjenicu da su VNP dobri partneri i suradnici u svojim jedinicama lokalne samouprave i to ne samo za pitanja vezana za provedbu Ustavnog zakona već i u očuvanju i promociji interesa manjina i u širem smislu, kulturnom, socijalnom i gospodarskom.

Financijska perspektiva 2014-2020. unutar zakonodavnog okvira za Europske strukturne i investicijske fondove (ESI) uz tematsku koncentraciju predviđa i posebne teritorijalne instrumente kao alat za realizaciju integriranih teritorijalnih strategija – Integrirana teritorijalna ulaganja (Integrated territorial investments) – Održivi urbani razvoj (Sustainable urban development) – Razvoj upravljan od lokalne zajednice (CLLD – Community-led local development) te Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima za čije su provedbe odgovorne upravo jedinice područne i lokalne samouprave.

Integrirana teritorijalna ulaganja (ITU) novi su alat koji je uvela Europska komisija u programskom razdoblju 2014-2020. Zajednički strateški okvir koji određuje strateške ciljeve za ESI fondove naglašava potrebu da „države članice uzimaju u obzir geografske ili demografske značajke i poduzimaju mjere za rješavanje specifičnih teritorijalnih pitanja svake regije kako bi iskoristile svoj specifični razvojni potencijal“. Država je odredila koja su to urbana područja koja će se financirati kroz partnerstva za urbani razvoj i koja će definirati razvojnu strategiju za koju su putem ITU mehanizma osigurana sredstva za provedbu. Izabrani su slijedeći gradovi: Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Slavonski Brod i Pula koji izrađuju svoje strategije urbanog područja. Za provedbu integriranih teritorijalnih ulaganja osigurano je 345 milijuna eura za sedmogodišnje razdoblje. Cilj je učvrstiti suradnju i poboljšati funkcioniranje partnerstava unutar svakog područja u svim segmentima lokalnog razvoja. Osim potpore urbanim područjima kroz strukturne fondove osigurana je i potpora i manjim urbanim sredinama i to ratom pogođenim područjima. Osmišljen je program integrirana, fizička, gospodarska i socijalna regeneracija pilot područja malih gradova na ratom pogođenim prostorima. Odabrana su prva pilot područja: Beli Manastir, Benkovac, Knin, Petrinja, Vukovar. Područje Belog Manastira prošireno je na općinu Darda zbog značajnog udjela romske nacionalne manjine. Ukupno je za ovaj program osigurano 120 milijuna eura za sedmogodišnje razdoblje. Dakle, mogućnosti su velike, pa tako i za VNP, posebice stoga što se zastupljenost određene nacionalne manjine na tom području uzimala u obzir pri odabiru područja intervencije.

Temama vezanim za integrirani teritorijalni razvoj i njihovim mehanizmima provedbe bave se drugi priručnici, no ovdje se željela naglasiti važnost nove paradigme u kreiranju i provođenju lokalnog razvoja i važnosti dobre organiziranosti i spremnosti na izazove od strane jedinica lokalne i regionalne samouprave i njenih dionika, pa tako i VNP-a. Kroz taj proces lokalnog razvoja bit će potrebno osmisliti dugoroč-

no strateško opredjeljenje lokalne zajednice, ključne razvojne smjernice, definirati razvojnu viziju, ciljeve te tematske razvojne prioritete zajedno s pripadajućim projektima (baza projekata) koji su usklađeni s identificiranim potrebama i razvojnim potencijalima. Stoga je ispred jedinica lokalne samouprave i njenih dionika velik izazov u dobrom sagledavanju mogućnosti koje im se nude i kreiranju najboljih razvojnih rješenja kako bi se na najoptimalniji način iskoristili potencijali zajednice.

Proces planiranja završava izradom strateškog dokumenta – odnosno strategije općine, grada ili županije koje se najčešće planiraju u vremenskom razdoblju od pet do sedam godina, s tim da se sve češće koristi sedmogodišnje razdoblje jer se taj period preklapa s razdobljem planiranja programskih dokumenata za korištenje EU fondova. Osim razvojne vizije, dugoročnih i kratkoročnih ciljeva i prioriteta, strateški plan sadržava i operativne mjere: akcijski plan provedbe, projekte, vremenski raspored i organizaciju provedbe odabranih projekata. Strateški plan nudi rješenja prepoznatih razvojnih izazova, a njegovu provedbu čini baza projekata koji su usklađeni s identificiranim potrebama i razvojnim potencijalima. Baza projekata sastoji se od individualnih projekata koje u participativnom procesu zajedno s predstavnicima uprave predlažu relevantni dionici koji su bili pozvani da se izjasne o problemima i predlože projektne ideje. Na primjer, glavna okosnica razvoja grada Daruvara je lječilište, odnosno razvoj lječilišnog turizma i čitav se razvoj bazira na toj razvojnoj temi. Razne kulturne manifestacije i novi turistički proizvodi doprinose turističkom opredjeljenju grada. Tako jedan od tih proizvoda mogu kreirati nacionalne manjine koje su karakteristične za taj kraj, a koje djeluju u okviru svojih udruga i VPNM-a. Kako bi osigurali vlastitu ulogu u razvoju zajednice, VPNM se trebaju uključiti u strateško planiranje i aktivno sudjelovati u strateškom procesu razvoja grada te kandidirati svoje projekte, posebice imajući u vidu razvojne mogućnosti koje su dostupne.

Predstavnici i vijeća nacionalnih manjina svoj interes i krug djelovanja proširuju i izvan onog što je propisano zakonom, što je vidljivo iz primjera dobre prakse u lokalnim zajednicama koje navodimo u idućem poglavlju. Na temelju tih primjera može se zaključiti kako su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina postali relevantni čimbenici i partneri u lokalnoj zajednici, ne samo kroz suradnju s jedinicama lokalne i regionalne samouprave već i kroz partnerstvo s organizacijama civilnog društva. Vijeća i predstavnici stoga ne sudjeluju samo u provedbi lokalne politike i ne sudjeluju samo u donošenju odluka vezanih za nacionalne manjine već mogu sudjelovati i u kreiranju politika koje su ključne kako za manjine tako i za većinu, a to uključuje ekonomski razvoj, obrazovanje, zapošljavanje, kulturu, razvoj zdravstvenih i socijalnih usluga, promet, infrastrukturu i ostale segmente lokalnog razvoja. Vijeća zapravo i funkcioniraju vrlo fleksibilno i njihov utjecaj ovisi o inicijativi samih predsjednika vijeća i predstavnika, ali i spremnosti i volji za suradnju jedinica regionalne i područne samouprave. Neke jedinice samouprave prepoznale su ovu ulogu VPNM-a i u svoje su strategije ugradile mjeru koja je usmjerena upravo na nacionalne manjine: npr. mjera 2.5. Očuvanje vrijednosti *nacionalnih manjina* u Strategiji obnove i razvoja grada Vukovara od 2014 – 2020 godine.

Provedba znači realizaciju zacrtanih ciljeva, prioriteta i mjera, odnosno projekata. Ukoliko su VPNM uspjeli u nastojanjima da se njihovi projekti nađu u bazi projekata lokalne ili područne samouprave kojima je osigurano financiranje provedbe, tada će oni zajedno s drugim dionicima (npr. manjinske udruge) biti zaduženi i za realizaciju tih razvojnih projekata.

3.3.3 Praćenje i evaluacija

Kada se govori o praćenju i evaluaciji, riječ je o sustavnom promatranju, prikupljanju i analizi podataka dobivenih u procesu provedbe plana, od razine pojedinih prioriteta do individualnih projekata. Praćenje obuhvaća financijski i tehnički napredak u provedbi plana, a obavlja se s ciljem provjere je li stvarna provedba strategije ili projekata, mjerena pomoću nekoliko vrsta pokazatelja, u skladu s planiranim planom provedbe te hoće li prethodno postavljen skup ciljeva biti ispunjen.

Praćenje se provodi unutar definiranog okvira za praćenje provedbe strateškog plana što podrazumijeva uspostavu sustava kvantificiranih pokazatelja i odgovarajućih izvora provjere kojima se utvrđuje je li sadržaj i proces realiziran u okviru zadanih prioriteta strategije.

U Tablici 9 prikazana je jednostavna matrica za praćenje provedbe dva prava iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnim manjina u jednoj zamišljenoj općini.

Tablica 9
Prijedlog matrice za praćenje provedbe dva prava iz UZPNM-a na primjeru jedne samoupravne jedinice X

Pravo iz UZPNM	Izvor provjere	Tijelo nadležno za provedbu	Vremensko razdoblje	Utrošena sredstva	Izvor financiranja
Tiskanje dvojezične osobne iskaznice (i na jeziku i pismu nacionalne manjine) u Policijskoj upravi X	<p>godišnje izvješće MUP-a o izdanim iskaznicama na jeziku i pismu nacionalne manjine</p> <p>izvješće Pučkog pravobranitelja o primljenim pritužbama pripadnika nacionalnih manjina</p>	MUP PP X	1.1.2016.- 31.12.2016.	XX HRK za izdavanje iskaznica	Osobe koje traže izdavanje osobne iskaznice
Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine u općini X s udjelom od više od 1/3 pripadnika nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu	<p>Popis stanovništva postavljene dvojezični natpisi u općini X</p> <p>pisane obavijesti VPNM-a o traženom nadzoru nad primjenom prava</p>	Općina X	6 mjeseci nakon objave Popisa stanovništva 2011. godine	XX HRK za postavljanje dvojezičnih natpisa na službenim zgradama	Državni proračun Općinski proračun

Nadležna državna tijela redovito prikupljaju podatke i izvješćuju o provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, a vijeća i predstavnici nacionalnih manjina svojim neposrednim uvidom u provedbu na lokalnoj razini mogu doprinijeti cjelovitosti praćenja provedbe ako na kontinuiran i sustavan način bilježe aktivnosti provođenja ili neprovođenja zakona u svojim samoupravnim jedinicama. U poglavlju 4.1. detaljno je predstavljena nova web aplikacija za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koja je namijenjena vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina.

Praćenje provedbe razvojnih projekata omogućuje sagledavanje ukupnog procesa i osmišljavanje korektivnih akcija, ako su potrebne. Možda neki projekti u strategiji nisu adekvatni, nema resursa

za provedbu, situacija se u međuvremenu promijenila, dionici su promijenili mišljenje i sl. Praćenje pruža informacije za evaluaciju (vrednovanje) kako bi se utvrdilo je li ono što je zamišljeno strateškim planom bilo dobro ili je potrebna promjena. Evaluacijom se generiraju naučene lekcije na temelju kojih se može započeti novi ciklus planiranja. U ovoj fazi VPNM sudjeluje u praćenju provedbe svojih projekata u okviru strateškog plana, ukoliko je primjenjivo, ali i u sagledavanju mjera i intervencija povezanih s manjinskom problematikom u procesu evaluacije.

Svaka jedinica lokalne i regionalne samouprave prolazi kroz sve faze razvojnog ciklusa. Strategija je slika određene zajednice, stoga je bitno da svi dionici razumiju proces, pa tako i VPNM, da razumiju svaku fazu u procesu kako bi prepoznali svoje interese i potrebu da se uključe u zagovaranje za projekte od interesa za manjinsku skupinu koju zastupaju.

3.3.4 Sudjelovanje u izradi razvojnih projekata

Republika Hrvatska svoje razvojne pravce planira kroz korištenje sredstava iz EU fondova. Ako usporedimo sredstava dostupna kroz pretprijetno razdoblje, sada dostupna sredstva su desetorostruko izdašnija. Točnije, za sedmogodišnje razdoblje, 2014-2020, tijekom kojeg se planira provedba prioriteta i mjera koji će se financirati putem EU fondova za Republiku Hrvatsku planirano je oko 10 milijardi eura. Za nabavu sredstava planiraju se koristiti ovi fondovi: Kohezijski fond, Fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Osim sredstava dostupnih kroz EU fondove koji su alocirani samo za Republiku Hrvatsku, postoje i fondovi koji su dostupni kako za Hrvatsku, tako i za ostale članice EU-a. Ti se programi nazivaju Programi Unije te pokrivaju razna područja s ciljem doprinosa politici EU-a, razvoju partnerstava između zemalja članica, dobre suradnje, kreiranje zajedničkih ideja, razmjene dobre prakse, umrežavanja i jačanje kapaciteta relevantnih dionika. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina mogu u svojim programima rada predvidjeti sudjelovanje u EU projektima koji su u skladu sa svrhom njihove institucije. Ukoliko je natječajem omogućeno da vijeća nacionalnih manjina ili koordinacije mogu sudjelovati u natječaju, oni mogu biti nositelji projekta ili partneri nositelju ili mogu imati ulogu suradnika što znači da sudjeluju u nekim aktivnostima, ali nisu zaduženi za samostalnu provedbu određenog dijela aktivnosti i nemaju na raspolaganju određeni dio proračuna.

Sve informacije o dostupnim fondovima mogu se pronaći na stranicama www.strukturnifondovi.hr. Kako bi olakšali snalaženje u nastavku će se izdvojiti i kratko objasniti fondovi i programi koji mogu biti zanimljivi vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina i njihovim dionicima u zajednici, bilo da se radi o općini, gradu ili županiji, udrugama, obrazovnim i kulturnim institucijama, javnim službama i sl.

Strukturni fondovi namijenjeni Republici Hrvatskoj

Europski fond za regionalni razvoj podupire jačanje ekonomske i socijalne kohezije kroz smanjivanje ekonomskih razlika između regija putem ulaganja u regionalni razvoj, gospodarski rast, jačanje konkurentnosti i teritorijalnu suradnju na području Europske unije.

Europski socijalni fond je fond koji je usmjeren na ulaganje u ljudske potencijale. Promiče četiri tematska cilja: (I) poticanje zapošljavanja i podršku mobilnosti radne snage, (II) promicanje socijalne uključenosti i borbu protiv siromaštva, (III) ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje i (IV) povećavanje kapaciteta institucija i učinkovitosti javne administracije. U svakoj zemlji članici za kreiranje konkretnih prioriteta, mjera i načina financiranja odgovorno je određeno resorno Ministarstvo, pa tako je kod nas u

Hrvatskoj za Europski socijalni fond odgovorno Ministarstvo rada i mirovinskog sustava kao upravljačko tijelo koje koordinira rad ostalih tijela koja predlažu projekte i natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava u određenom vremenskom razdoblju (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstvo znanosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje i Ministarstvo kulture).

Ministarstvo rada i mirovinskog sustava kao tijelo odgovorno za koordinaciju svih projekata i natječaja koji će se financirati iz Europskog socijalnog fonda dužno je objaviti Godišnji plan dodjele bespovratnih sredstava iz svakog od područja koje obuhvaća. Sljedeća su područja: zapošljavanje, socijalno uključivanje, obrazovanje, dobro upravljanje.

Na slici ispod nalazi se print screen Godišnjeg plana dodjele bespovratnih sredstava u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali – glavnog strateškog dokumenta za Europski socijalni fond u Republici Hrvatskoj.

OPERATIVNI PROGRAM UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI 2014.-2020.

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Upravljačko tijelo za Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (OPULJP) objavljuje godišnji plan objave poziva na dostavu projektnih prijedloga* za 2017. godinu u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. s ciljem informiranja javnosti i omogućavanja pravovremene pripreme projektnih prijedloga potencijalnih prijavitelja. Napomena: godišnji plan objave poziva na dostavu projektnih prijedloga sadrži popis poziva na dostavu projektnih prijedloga i rokova poznatih u trenutku izrade plana te je podložan izmjenama i dopunama sukladno dinamici poslovnih procesa uključenih institucija.

*otvorenih poziva na dostavu projektnih prijedloga i ograničenih poziva na dostavu projektnih prijedloga kod kojih postoji unaprijed određen prijavitelj/prijavitelji

Godišnji plan objave poziva na dostavu projektnih prijedloga OPULJP

DOSTUPNO NA: <http://www.strukturnifondovi.hr/indikativni-godisnji-plan-objave-natjecaja>

U okviru dodjele bespovratnih sredstava za 2017. godinu predviđeni su i natječaji koji mogu biti zanimljivi za vijeća, predstavnike i koordinacije nacionalnih manjina putem kojih se mogu osigurati financijska sredstva za programske aktivnosti.

Neki od takvih natječaja su:

Kultura u centru - potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi – faza I, aktivnosti koje će biti financirane u okviru natječaja bit će usmjerene na jačanje kapaciteta svih dionika uključenih u proces sudioničkog upravljanja te podizanje javne svijesti o dobrom upravljanju u kulturi; razvoj i uspostava sudioničkih modela upravljanja u kulturi; priprema i provedba kulturnih i umjetničkih programa; umrežavanje dionika uključenih u procese sudioničkog upravljanja u kulturi; adaptacija prostora i opremanje.

Umjetnost i kultura 54+ - faza I – aktivnosti natječaja usmjerene su na organizaciju i provedbu aktivnosti iz područja kulture i umjetnosti za osobe starije od 54 godina, posebno za one koje su u

nepovoljnom položaju; stručno usavršavanje umjetnika i kulturnih djelatnika u području kulturne i umjetničke edukacije i medijacije usmjerene na osobe starije od 54 godine.

Razvoj medija zajednice – aktivnosti natječaja su usmjerene na organiziranje i provedbu edukacijskih programa i aktivnosti na temu medijske pismenosti i obrade sadržaja o ranjivim skupinama; proizvodnju i distribuciju medijskih sadržaja; razvoj suradničkih platformi.

Ovdje smo izdvojili samo neke natječaje koji su planirani u 2017- toj godini, a čija je tematika najbližija onoj koju pokrivaju vijeća i predstavnici – samostalno ili u suradnji sa svojim udrugama, udrugama i organizacijama iz matičnih zemalja, gradovima, općinama i županijama i drugim dionicima. Oznaka kod natječaja poput – faza I upućuje na činjenicu da će se u narednim godinama takve inicijative nastaviti financirati.

Programi Unije u kojima Republika Hrvatska sudjeluje zajedno s ostalim zemljama članicama i ostalim prihvatljivim članicama (IPA zemlje).

Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU-a. Programi Unije su u pravilu namijenjeni zemljama članicama Europske unije, ali neki od njih otvoreni su i državama koje se nalaze u procesu približavanja Uniji. Smatraju se jednim od važnijih instrumenata pretprijetne strategije, odnosno upoznavanja država kandidatkinja za članstvo u EU s metodama rada Europske unije te njihovu integraciju u sektorske politike Unije. Većina Programa Unije provodi se prema centraliziranom modelu provedbe u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, tj. Opće uprave (eng. Directorates-General – DG) zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju natječaje za pozive na dostavu projektnih prijedloga. U nekim slučajevima pojedine Opće uprave su provedbu programa povjerile specijaliziranim izvršnim agencijama Europske komisije, koje tada obavljaju aktivnosti upravljanja programom pod nadzorom Opće uprave nadležne za pojedini program. Procedura prijave na programe Unije manje je zahtjevnja nego procedura prijave na strukturne fondove u RH, no konkurencija je veća jer obuhvaća cijeli europski prostor. U nastavku dajemo pregled natječaja koji mogu biti od interesa vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina te njihovim dionicima.

Europa za građane

Cilj je ovog programa da se Europa približi svojim građanima i da im se omogući veće sudjelovanje u procesu odlučivanja i kreiranja europskih politika. Kroz ovaj program građani imaju mogućnost da se uključe u transnacionalne razmjene i aktivnosti suradnje s organizacijama iz različitih zemalja i tako doprinesu razvoju osjećaja pripadnosti zajedničkim europskim vrijednostima. Financiraju se sljedeće aktivnosti:

- Aktivni građani za Europu (sastanci građana bratimljenih gradova, mreže bratimljenih gradova, projekti građana i mjere potpore)
- Aktivno civilno društvo u Europi (potpora projektima organizacija civilnoga društva i strukturna potpora organizacijama koje se bave istraživanjem europskih javnih politika (think-tanks) i OCD-ima)
- Zajedno za Europu (događanja visoke vidljivosti, studije i alati širenja informacija)
- Aktivno europsko sjećanje

Nacionalna kontakt točka za Europu za građane u Hrvatskoj je Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Erasmus +

Program Erasmus + podržava projekte za tri tipa aktivnosti: 1. mogućnosti učenja za pojedince u EU i izvan EU-a, 2. institucionalna suradnja između obrazovnih ustanova, organizacija mladih, poduzetnika, lokalnih i regionalnih vlasti i udruga, 2. podrška reformama u zemljama članicama kako bi modernizirale sustave obrazovanja i usavršavanja te promicale inovacije, poduzetništvo i zapošljivost.

Institucija odgovorna za ovaj program u Republici Hrvatskoj je Agencija za mobilnost i EU programe.

Kreativna Europa

Promicanje transnacionalne mobilnosti kulturnih djelatnika, kulturno-umjetničkih djela i proizvoda te promicanje međukulturnog dijaloga. Sudjelovanje u potprogramu Kultura je moguće kroz četiri vrste natječaja: Potpora europskim projektima suradnje, Potpora projektima književnih prijevoda, Potpora europskim mrežama i Potpora europskim platformama. U okviru programa financira se potprogram: Nagrada EU za kulturnu baštinu – Europa Nostra Awards. Namijenjena je isticanju izvrsnih primjera skrbi o kulturnoj baštini i važnosti truda uloženog u podizanje svijesti građana o vrijednosti kulturne baštine za europsko društvo i gospodarstvo. Institucija odgovorna za ovaj program u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo kulture (za potprogram kultura).

Nužno je da vijeća i predstavnici nacionalnih manjina zajedno s predstavnicima svojih lokalnih i regionalnih vlasti počnu surađivati na sustavniji i dugoročniji način kao ključan čimbenik strateškog procesa, posebice imajući na umu kako su lokalnoj i regionalnoj samoupravi dostupni EU strukturni fondovi i ostali EU relevantni natječaji poput onih za zaštitu ljudskih prava, socijalno uključivanje i kulturu, no i mogućnosti iz drugih fondova. Smatramo da će opstanak vijeća u narednom razdoblju ovisiti upravo o ovom procesu kako bi svoju svrhu, da budu kanali za sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnim poslovima na lokalnoj razini, ispunili na što održiviji način i proizveli najbolji mogući dugoročni utjecaj. Projekti koji se budu razvijali i provodili te njihovi konkretni rezultati bit će glavni argumenti na sljedećim izborima. Kroz sveobuhvatno i strateško djelovanje pripadnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj će institucije manjinskog sudjelovanja u političkom životu lokalnih i regionalnih zajednica doživljavati kao najznačajniji medij rješavanja i zagovaranja političkih i društvenih pitanja od manjinskog interesa čije djelovanje ima direktne posljedice na njihova živote i status u lokalnoj zajednici. Tako će kroz konkretne projekte koji su ostvareni u partnerstvu s jedinicama lokalne i regionalne samouprave te s relevantnim udrugama i ostalim dionicima predstavnici manjina jačati svoju ulogu, postati prepoznatljivi u javnosti, kako manjinskoj tako i onoj većinskoj, kao institucija koja služi suradnji, koja povezuje manjine s lokalnom zajednicom i skrbi za rješavanje njihovih konkretnih potreba.

3.4 Primjeri dobre prakse

U ovom će se poglavlju opisati nekoliko primjera dobre prakse u ostvarivanju uspješne suradnje na lokalnoj razini koja uključuje jedinice samouprave, vijeća i predstavnike nacionalnih manjina i udruge. Prikazano je nekoliko primjera prezentiranih tijekom edukacija VPNM-a održanih u veljači i ožujku 2017. godine. Primjeri dobre prakse iskazani su u odgovorima na anketni upitnik proveden od svibnja do kolovoza 2016. godine s ukupno 356 anketiranih sudionika (152 VNM, 91 PNM, 64 JLP(R)S i 49 organizacija civilnog društva). Dodatno su konzultirane manjinske udruge, koordinacije VPNM-a, novinari i znanstvenici putem dubinskih intervjua, rasprava u fokus grupama i organiziranja konzultativnih sastanaka što je dovelo do užeg izbora primjera dobre prakse, no taj popis svakako ne uključuje

sve primjere dobre suradnje na lokalnoj razini diljem Hrvatske već je imao edukativnu svrhu tijekom učenja novih vještina i razmjena iskustava između vijeća i predstavnika na interaktivnim radionicama.

Projekti Vijeća Europe i Europske unije

Na zajednički projekt Vijeća Europe i Europske unije „Unapređenje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Europi“, uspješno su prijavljena tri hrvatska grada (Čakovec, Pakrac i Pula) i tri općine (Bodganovci, Gračac i Kneževi Vinogradi) koji su tijekom 2015. godine dobili bespovratna sredstva u iznosu od 18.000 eura za provedbu projekata namijenjenih poboljšanju ostvarivanja prava nacionalnih manjina na lokalnoj razini. Nositelji projekata su bile jedinice samouprave, u partnerstvu s vijećima nacionalnih manjina i udrugama. Primjerice, u Čakovcu je, u suradnji s udrugom ACT osnovana ženska romska udruga Romona te su pripadnice romske nacionalne manjine uključene u edukaciju o poslovnom komuniciranju, upravljanju organizacijama civilnog društva, a sudjelovale su u radnom osposobljavanju u trajanju od 6 mjeseci kao i u javnim događanjima uz usvajanje komunikacijskih i prezentacijskih vještina; u Puli su javni službenici unaprjeđivali svoje znanje talijanskog jezika kako bi mogli pružati kvalitetnije usluge najbrojnijoj nacionalnoj manjini na tom području; u općini Kneževi Vinogradi radilo se o promociji i osnaživanju jezika i kulturnog identiteta mađarske, srpske i njemačke nacionalne manjine koje žive na tom području te su web stranica općine kao i službeni dokumenti (statut) prevedeni na manjinske jezike; popisane su dostupne knjige na manjinskim jezicima u vlasništvu lokalnih vijeća i manjinskih udruga te je izrađena Biblio- baza s popisanim knjigama (biblio.knezevi-vinogradi.hr), a nove prostorije Vijeća srpske nacionalne manjine uređene su za potrebe knjižnice.

Iako nije sudjelovao u ovom projektu, uz Kneževe Vinograde, u Baranji se ističe i grad Beli Manastir po suradnji s vijećima i udrugama najbrojnijih nacionalnih manjina na području grada: Srba, Mađara i Roma. Rezultati dobre suradnje vidljivi su u izgradnji Srpskog kulturnog centra i inovativnoj Knjižnici alata, koja je otvorena u okviru zajedničkog projekta Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, Udruge romskog prijateljstva Luna i grada Belog Manastira sa svrhom pružanja podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju marginaliziranih skupina a financirana je kroz EU program IPA 2007.

Bjelovarsko-bilogorska županija kao primjer dobre međunacionalne suradnje

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije žive 22 nacionalne manjine, koje prema popisu stanovništva iz 2011. godine čine 13,86 % udjela u ukupnom stanovništvu županije. Ujedno je to jedina županija u Hrvatskoj s dva zamjenika župana iz redova pripadnika nacionalnih manjina, a dodatno i župan ima savjetnika za nacionalne manjine. Zanimljivo je da su prva dva vijeća upisana u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina bila iz Bjelovarsko-bilogorske županije i to županijsko i daruvarsko vijeće češke nacionalne manjine. Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Bjelovarsko-bilogorske županije osnovana je 2007. godine a danas se sastoji od vijeća češke, mađarske i srpske nacionalne manjine te predstavnika romske nacionalne manjine.

Na području županije postoje dvije češke osnovne škole, a 139 učenika osnovnih škola sluša nastavu po modelu C za albanski, češki, mađarski i srpski jezik. Uz redovno financiranje nastave na manjinskim jezicima, Županija podržava i manifestacije škola poput Olimpijade češkog jezika, produkcije češkog filma, zimsku školu srpskog jezika i kulture i slično. Županijska Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina pokrenula je 2014. godine Smotru manjinskog stvaralaštva koja se održava u gradu ili općini u županiji gdje je sjedište pojedinog vijeća nacionalne manjine, a financira se iz županijskog proračuna.

Podrška Ureda saborskog zastupnika vijećima i predstavnicima češke i slovačke manjine

Na inicijativu saborskog zastupnika koji zastupa češku i slovačku nacionalnu manjinu, 2015. godine osnovan je Savjet saborskog zastupnika za češku i slovačku nacionalnu manjinu. Članovi Savjeta su: predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika češke nacionalne manjine u RH, predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika slovačke nacionalne manjine u RH, predsjednici, zamjenici i tajnici Saveza Čeha u RH i Saveza Slovaka u RH te ravnatelji čeških i slovačkih novinskih ustanova. Vijećima i predstavnicima, kao i udrugama češke i slovačke nacionalne manjine na lokalnim i područnim razinama, Ured saborskog zastupnika osigurava financijsku, logističku i stručnu podršku. Saborski zastupnik odlazi u redovite terenske posjete manjinskim organizacijama te je dobro upoznat s potrebama i problemima u lokalnim zajednicama. Takvim načinom potiče se i međusobna suradnja među različitim organizacijama iste nacionalne manjine kao i suradnja između dviju nacionalnih manjina, a ujedno, mogu se i predlagati mjere koje najbolje odgovaraju stvarnim potrebama lokalnih zajednica.

Međunarodno povezivanje (primjer FUEN)

Federalna unija europskih nacionalnih manjina (eng. Federal Union of European Nationalities – FUEN) je najveća krovna organizacija autohtonih nacionalnih manjina i etničkih skupina u Europi, koja je osnovana 1949. godine, kada i Vijeće Europe. U članstvu ima 90 organizacija iz 32 europske države.

Iz Hrvatske, učlanjene su slijedeće tri organizacije:

- Demokratska zajednica Mađara u Hrvatskoj
- Koordinacija vijeća i predstavnika češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj
- Srpsko narodno vijeće

Povezivanje nacionalnih organizacija u međunarodne mreže i razmjena iskustava sa srodnim organizacijama nacionalnih manjina iz drugih država poticajna je praksa koja osigurava vidljivost nacionalnih manjina na razini Europe i šire. FUEN se zauzima za zaštitu i promociju identiteta, jezika, kulture, prava i posebnosti europskih nacionalnih manjina i predstavlja glas manjina u međunarodnim organizacijama; ima status sudionika u Vijeću Europe i savjetodavni status pri Ujedinjenim narodima. U Europi ima više od 400 nacionalnih manjina koje su heterogene i imaju različite potrebe no u međusobnoj interakciji mogu učiti jedni od drugih i bolje se upoznati. S razlogom se često ističe kako su manjine bogatstvo svake države a ujedno mostovi suradnje među državama. Više informacija o FUEN-u dostupno je na <http://www.fuen.org>.

Grad Split i Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

U gradu Splitu konstituirano je pet vijeća nacionalnih manjina (Bošnjaci, Crnogorci, Makedonci, Slovenci i Srbi) i izabrana je predstavnic mađarske nacionalne manjine. Odlukama Gradskog vijeća Grada Splita uređena su prava i obveze Grada i VPNM-a te je financiranje VPNM-a osigurano putem riznice na transparentan i fiskalno odgovoran način. Svim je vijećima i predstavnicima Grad osigurao poslovne prostore na korištenje, uz dodatna ulaganja u uređenje i opremanje prostora.

Na prijedlog Koordinacije VPNM-a grada Splita, osnovan je Odbor za nacionalne manjine, kojeg čine tri predstavnika nacionalnih manjina i četiri vijećnika Gradskog vijeća Grada Splita. Odbor je radno tijelo Gradskog vijeća koje razmatra pitanja iz djelokruga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te predlaže mjere za unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina na području grada.

Grad je u 2016. godini objavio Natječaj za prijavu projekata udruga nacionalnih manjina koje doprinose očuvanju tradicijske kulture u okviru raspoloživih sredstava iz gradskog proračuna i time osigurao dodatni izvor financiranja za manjinske udruge, uz sredstva državnog proračuna koja se dodjeljuju putem natječaja Savjeta za nacionalne manjine. Grad i nacionalne manjine pokrenuli su nekoliko zajedničkih manifestacija i projekata kao što je manifestacija „Dom je tamo gdje je pjesma“ koja se održava u okviru proslave Dana grada – Sv. Dujma a ujedno je tog datuma i Dan Europe dok se Dan ljudskih prava obilježava održavanjem Smotre kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina grada Splita. Otvoren je i Europski kutak u Gradskoj knjižnici Marka Marulića, mjesto na kojem se mogu naći časopisi na jezicima nacionalnih manjina koji se tiskaju u Hrvatskoj uz potporu Savjeta za nacionalne manjine.

Grad Zagreb i Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina kontinuirano djeluje u Gradu Zagrebu već četvrti mandat i po brojnosti je jedinstvena u Hrvatskoj jer objedinjuje 18 vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Sektor za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine pri Uredu gradonačelnika nadležan je za obavljanje poslova u vezi s nacionalnim manjinama i u okviru tog rada s Koordinacijom VPNM-a održavaju redovite mjesečne sastanke. Vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina, Grad Zagreb je osigurao značajno bolje materijalne uvjete za rad nego što je to moguće u drugim sredinama a to uključuje uredske prostorije, režijske troškove, programska sredstva i zaposlene tajnike/ce no uspješnost suradnje Grada i Koordinacije ne počiva isključivo na povoljnim fiskalnim prilikama već obje strane ističu kako je u tom odnosu ključan partnerski odnos i uzajamno uvažavanje. Postojanje Koordinacije VPNM-a za gradsku upravu znači jednostavniju i bržu komunikaciju kroz jedinstveno tijelo koje predstavlja sve nacionalne manjine na području grada umjesto da dogovaraju suradnju sa svakom manjinom posebno. Ujedno Koordinacija donosi odluke o načinu raspodjele financijskih sredstava koja su u gradskom proračunu namijenjena za funkcioniranje vijeća i predstavnika. Kroz djelovanje Koordinacije, vijeća i predstavnici su potaknuti na međusobnu suradnju i dogovaranje zajedničkih prioriteta jer jedino putem Koordinacije mogu učinkovito surađivati s područnom upravom. Pokrenute su mnoge zajedničke manifestacije, primjerice obilježavanje Dana nacionalnih manjina grada Zagreba a uz to organizira se mnoštvo kulturnih događanja pojedinih nacionalnih manjina, koja su dobro posjećena i od strane drugih manjina kao i od većinske zajednice. Na informativnom portalu Nacionalne manjine (nacionalnemanjinehr.com) redovito se ažuriraju najave i prikazi takvih događanja a prilozi su opremljeni i atraktivnim fotografijama. Portal je rezultat višegodišnjeg praćenja nacionalnih manjina Grada Zagreba i Zagrebačke županije kroz radio emisiju 'Rodna gruda' koju emitira Radio Martin, a uređuje i vodi Slavica Šarović. Portal se održava uz potporu Grada Zagreba i Koordinacije VPNM-a.

Grad Rijeka

U najbolje prakse na gradskoj razini, potrebno je ubrojiti i Grad Rijeku kao multikulturalnu sredinu koja se ističe po skrbi za nacionalne manjine. U Rijeci djeluju brojne udruge nacionalnih manjina i devet vijeća nacionalnih manjina: albanske, bošnjačke, crnogorske, mađarske, makedonske, romske, slovenske, srpske i talijanske nacionalne manjine te predstavnik češke nacionalne manjine.

Bošnjaci u gradu Buzetu

Primjeri dobre prakse mogu se izdvojiti i u sredinama koje nisu tradicionalno multikulturalne poput Baranje ili Bjelovarsko-bilogorske županije a nisu niti veliki gradovi s brojnim nacionalnim manjinama. U malom istarskom gradu Buzetu djeluje mala bošnjačka zajednica sa sto registriranih birača koja je svojom iznimnom aktivnošću osigurala prepoznatljivost i ugled u svojoj lokalnoj zajednici.

U gradu djeluju Vijeće bošnjačke nacionalne manjine i udruga Bošnjačka nacionalna zajednica Buzet, čiji predsjednik je ujedno predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine u Istarskoj županiji. Bošnjaci sudjeluju u predstavničkim tijelima s jednim članom Gradskog vijeća, s dva člana Vijeća mjesnog odbora Buzet-Stari grad te su članovi odbora savjetodavnih radnih tijela gradskog vijeća i gradonačelnika. Unatoč malom broju članova, osnovan je Džemat grada Buzeta u kojem se vodi briga o vjerskom identitetu Bošnjaka. Grad je Bošnjačkoj nacionalnoj zajednici u Buzetu dodijelio prostor na glavnom gradskom trgu te je u njemu osnovana prva bošnjačka knjižnica u Istri, koja je ujedno druga u Hrvatskoj (prva se nalazi u Sisku). Od 2013. godine održavaju se Dani bošnjačke kulture u Buzetu u okviru obilježavanja Dana grada. Grad Buzet je, na inicijativu bošnjačke zajednice, ostvario suradnju s Općinom Stari grad Sarajevo i započeo planiranje zajedničkih projekata kandidiranih za EU fondove na polju kulturnog i ruralnog turizma te poduzetništva.

Isticanje uspješnosti vijeća u nekim sredinama može biti motivirajuće za vijeća i predstavnike iz drugih sredina te može dovesti do povećanja učinkovitosti ove manjinske institucije na svim razinama. Stoga se preporučuje daljnje bilježenje i promoviranje pozitivnih praksi.

04

**PRAĆENJE
PROVEDBE
USTAVNOG
ZAKONA O
PRAVIMA
NACIONALNIH
MANJINA**

04

PRAĆENJE PROVEDBE USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

4.1 Dosadašnje praćenje provedbe Ustavnog zakona

Vlada Republike Hrvatske svake godine podnosi Hrvatskom Saboru izvješće o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina koordinira prikupljanje podataka od nadležnih ministarstava i drugih nadležnih tijela za provedbu Ustavnog zakona te izrađuje objedinjeno izvješće.³ Ministarstvo uprave i Ministarstvo pravosuđa temeljem obrazaca za jedinstveno statističko praćenje zastupljenosti predstavnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima te upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju kontinuirano statističko praćenje zaposlenosti pripadnika nacionalnih manjina. Osim tih podataka, izvješće o provedbi Ustavnog zakona sadrži sveobuhvatan prikaz provedbe sljedećih prava: ravnopravne službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina, očuvanje tradicijskih naziva i oznaka te uporabe znamenja i simbola nacionalnih manjina, odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina, očitovanje svoje vjere i osnivanje vjerskih zajednica, pristup sredstvima javnog priopćavanja i kulturnu autonomiju. Izvješću se prilaže pregled aktivnosti Savjeta za nacionalne manjine te pregled sredstava raspoređenih udrugama i ustanovama nacionalnih manjina putem Savjeta za nacionalne manjine, pregled nakladnika, emisija i financijskih sredstava koje dodjeljuje Agencija za elektroničke medije u kategoriji „Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“ te pregled aktivnosti Grada Zagreba i drugih dionika u vezi s provođenjem Ustavnog zakona. Izvješćuje se redovito o kaznenim djelima i postupcima vezanim uz diskriminaciju i o pitanjima stambenog zbrinjavanja i povratka. Navode se informacije o bilateralnoj suradnji i prikazuju zbirni financijski pokazatelji. Uz već navedena državna tijela, podatke za izradu izvješća još dostavljaju: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture, Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje, Ured komisije za odnose s vjerskim zajednicama, Državna škola za javnu upravu i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Unatoč sveobuhvatnosti godišnjih izvješća o provedbi, namjera je Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina dodatno osigurati povratne informacije s lokalne razine i to neposredno od članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina putem standardiziranog upitnika na web stranici <https://pravanacionalnihmanjina.hr/>. Osiguravanjem primjerenog i praktičnog alata za praćenje provedbe Ustavnog zakona, vijećima i predstavnicima olakšava se provođenje jedne od njihovih ključnih funk-

³ Izvješća o provođenju UZPNM-a i o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu RH za potrebe nacionalnih manjina, Vlada RH od 2005. do 2014. dostupna su na <https://pravamanjina.gov.hr/strategije-planovi-i-izvjesca/534>

cija definiranih Ustavnim zakonom. Stoga je 2016. godine u okviru IPA projekta 'Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini' pokrenuta web aplikacija, koja se opisuje u narednom poglavlju uz detaljne upute za njeno korištenje.

4.2 Web aplikacija za VPNM

Web sučelje za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina je aplikacija koja je napravljena u sklopu projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“.

Web sučelje treba koristiti Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u svrhu proširivanja kvalitete i opsega podataka koje u istu svrhu prikupljaju nadležna tijela, a koje onda objedinjuje u Izvješću o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Web sučelje omogućuje predstavnicima nacionalnih manjina i članovima vijeća nacionalnih manjina da popune „Upitnik za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina“. Također, preko web sučelja predstavnici i članovi vijeća mogu međusobno komunicirati koristeći zaštićenu dvosmjernu i grupnu komunikaciju u obliku privatnih poruka i foruma.

Web sučelje se u načelu sastoji od dva dijela. Osnovnog dijela koji je dostupan širokoj javnosti, te posebnog dijela koji je dostupan samo prijavljenim korisnicima. Prijavljeni korisnici mogu biti predstavnici nacionalnih manjina i članovi vijeća nacionalnih manjina, te korisnici Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Sastavni dio web sučelja su sljedeće funkcionalnosti:

- Prijava u sustav i pristup posebnom dijelu web sučelja;
- Pregled obavijesti od ULJPPNM-a namijenjene prijavljenim korisnicima;
- Popunjavanje upitnika za praćenje provedbe UZPNM-a;
- Slanje i primanje privatnih poruka drugim prijavljenim korisnicima;
- Korištenje internog foruma za grupnu komunikaciju s prijavljenim korisnicima.

Korisničko računalo mora zadovoljiti minimalno sljedeće preduvjete za rad s web sučeljem:

- **Jedan od sljedećih Internet preglednika**
  1. Internet Explorer 9 ili noviji
  2. Chrome
  3. Mozilla Firefox
- **Minimalna preporučena konfiguracija stolnog ili prijenosnog računala**
  1. CPU Intel Pentium IV 2 GHz ili noviji
  2. Minimalno 1024 MB radne (RAM) memorije
  3. Grafički prikaz 1280x768 (u boji)
- **Zahtjevi pristupa**
  1. Valjana Internet veza
  2. Korisnički podaci u obliku korisničkog imena i lozinke

Aplikacija će dostići najbolje performanse na računalima s internet priključkom velike brzine.

4.2.1 Upute za korištenje web aplikacije – javni i zatvoreni dio

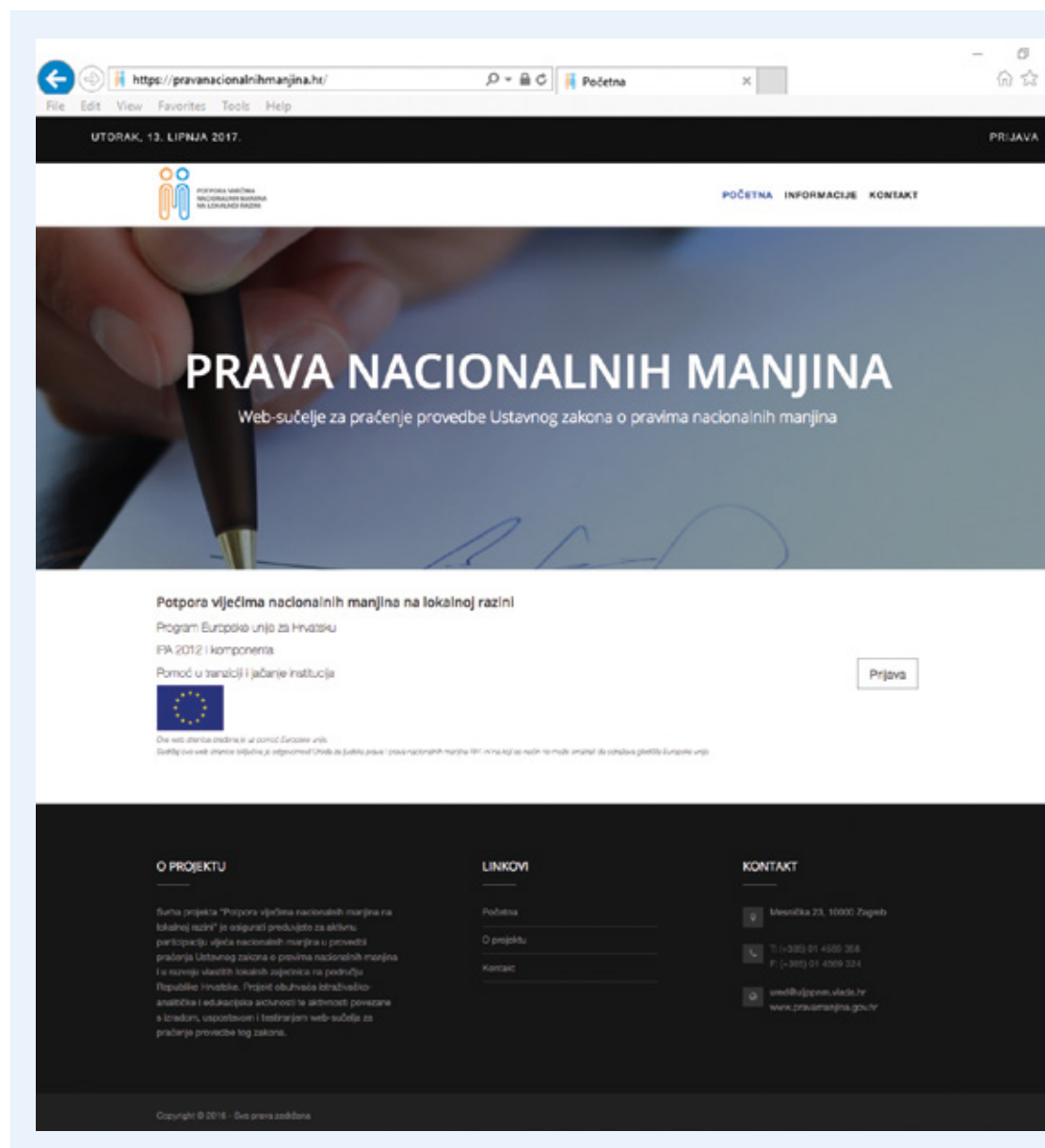
1. JAVNI DIO - POČETNA STRANICA

Kako bi otvorili web sučelje aplikaciju potrebno je u odabranom internet pregledniku upisati sljedeću web adresu: <https://pravanacionalnihmanjina.hr/>.

Nakon otvaranja web adrese prikazati će se početna stranica web sučelja (Slika 4).

Prije nego se korisnik prijavi u web sučelje vidljive su mu stranice na osnovnom dijelu web sučelja dostupnom širokoj javnosti.

Stranicama web sučelja pristupa se preko alatne trake na vrhu ekrana.

Slika 4

Prije prijave u alatnoj traci vidljive su sljedeće opcije:

Početna - Početna stranica web sučelja

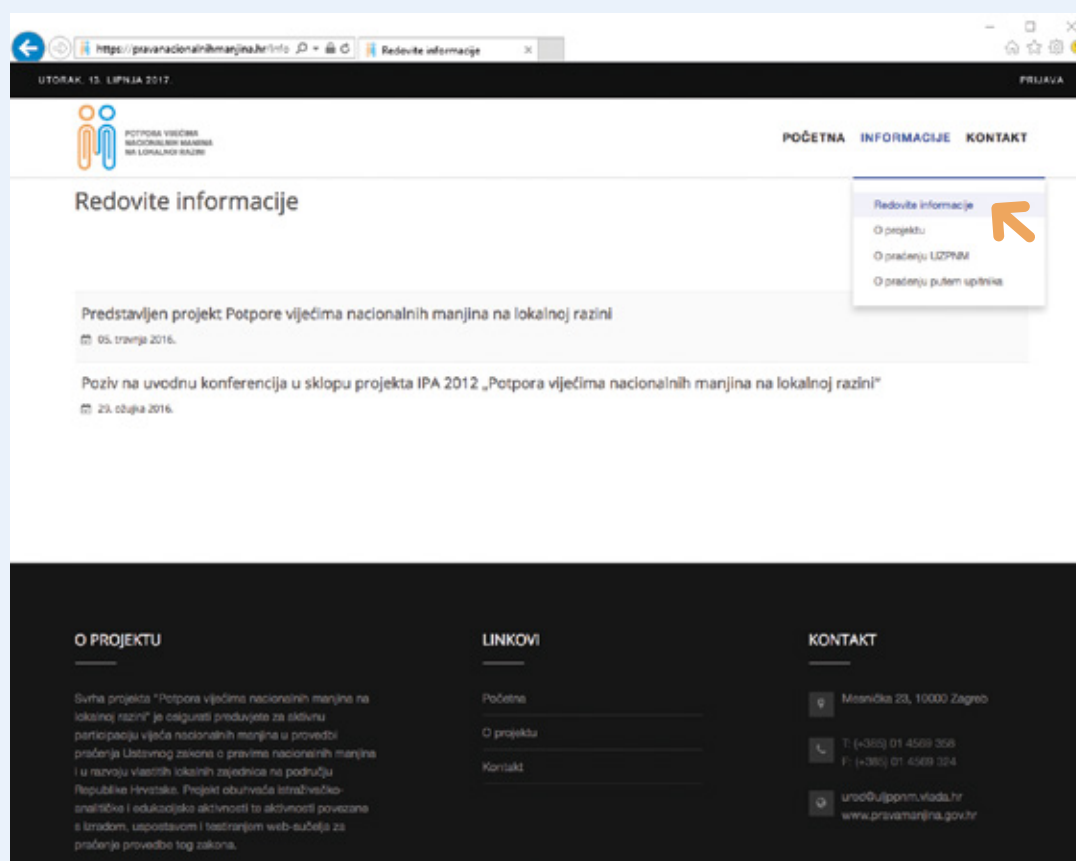
Informacije:

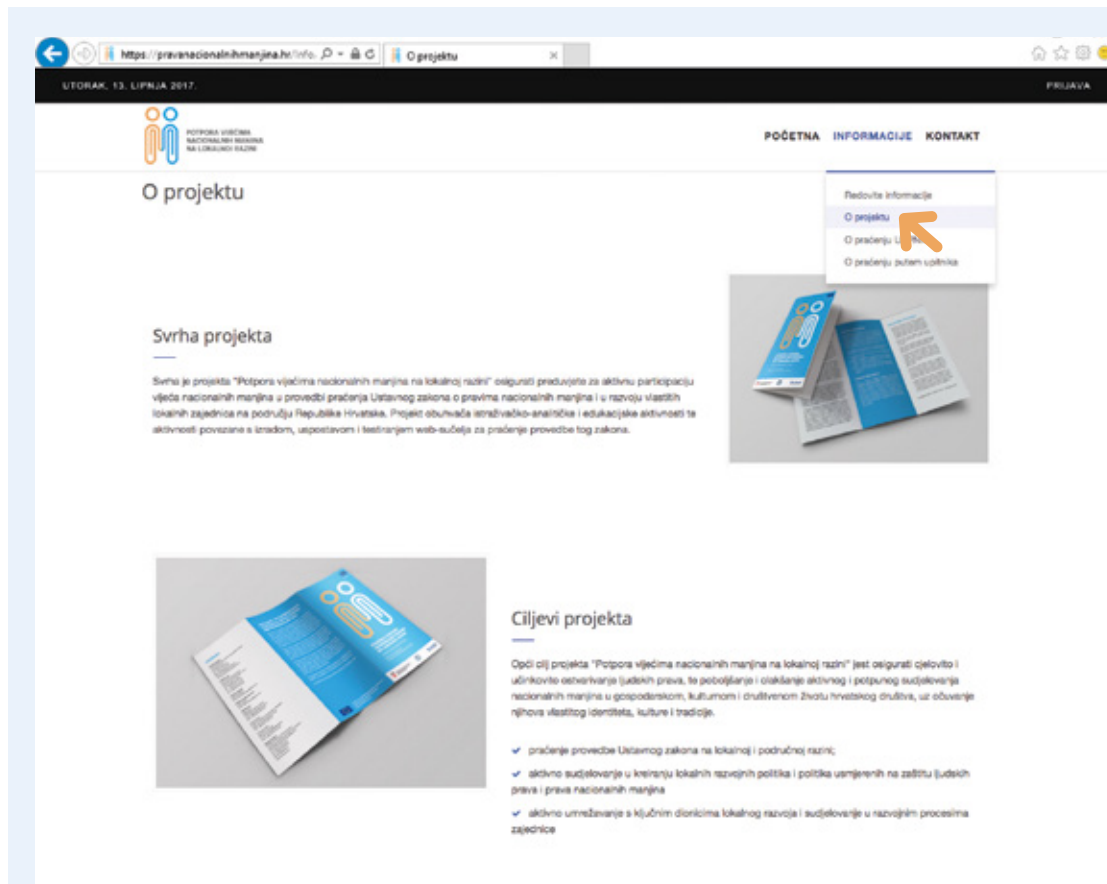
- Redovite informacije – Stranica s vijestima koje postavlja ULJPPNM;
- O projektu – Osnovne informacije o projektu u sklopu kojeg je i napravljeno web sučelje;
- O praćenju UZPNM-a – Osnovne informacije o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina i praćenju njegovog provođenja putem Izvješća o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina;
- O praćenju putem upitnika – Osnovne informacije o upitniku koji ispunjavaju predstavnici nacionalnih manjina i članovi vijeća nacionalnih manjina;

Kontakt - Stranica s kontakt podacima Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

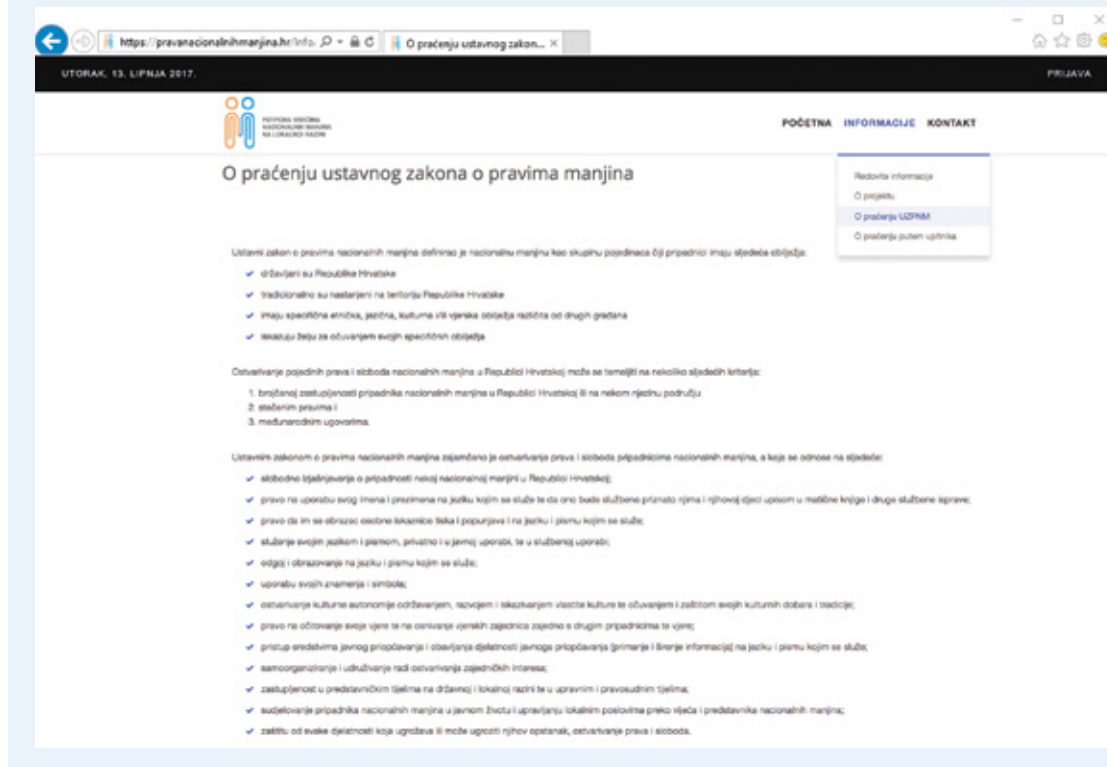
Prijava - Stranica za prijavu korisnika

Slika 5

Slika 6

Slika 7

2. ZAŠTIĆENI DIO – PRIJAVA U WEB SUČELJE

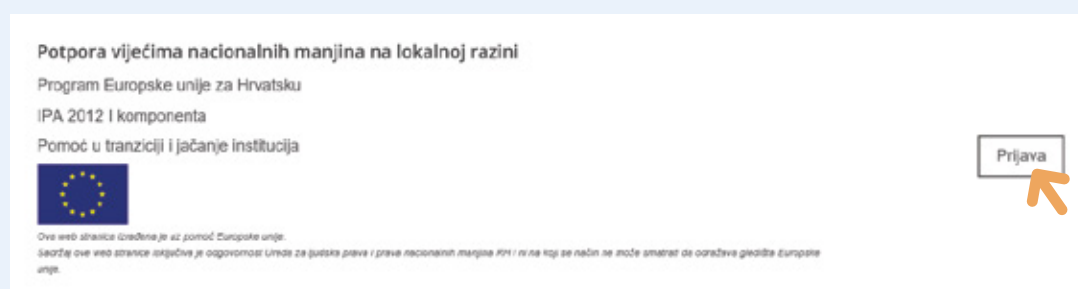
Na početnoj stranici web sučelja, dostupna je opcija za prijavu s korisničkim podacima (Slika 8). Također opcija za prijavu postoji i u desnom gornjem dijelu web sučelja (Slika 9).

Nakon odabira opcije za prijavu otvara se stranica preko koje se korisnik može prijaviti u web sučelje.

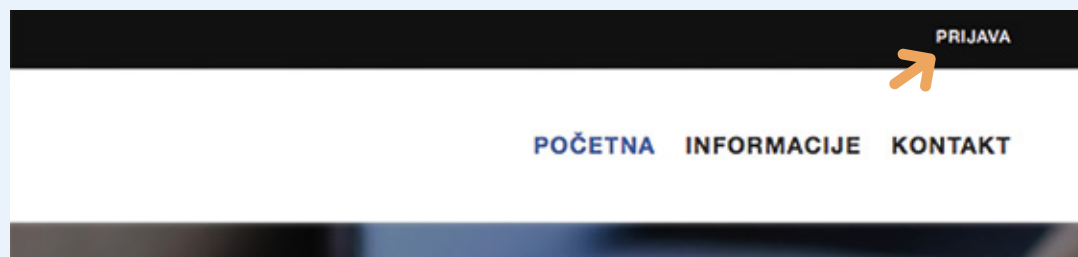
Za svakog korisnika pripremljen je korisnički račun i lozinka kojima se mogu prijaviti u web sučelje. Nakon prijave ovi podaci vezani uz korisnički račun i lozinka mogu se ažurirati ukoliko postoji potreba za tim.

U pripadna polja potrebno je upisati korisničko ime i lozinku koju ste prethodno primili te nakon toga odabrati tipku „Prijava“ (Slika 10).

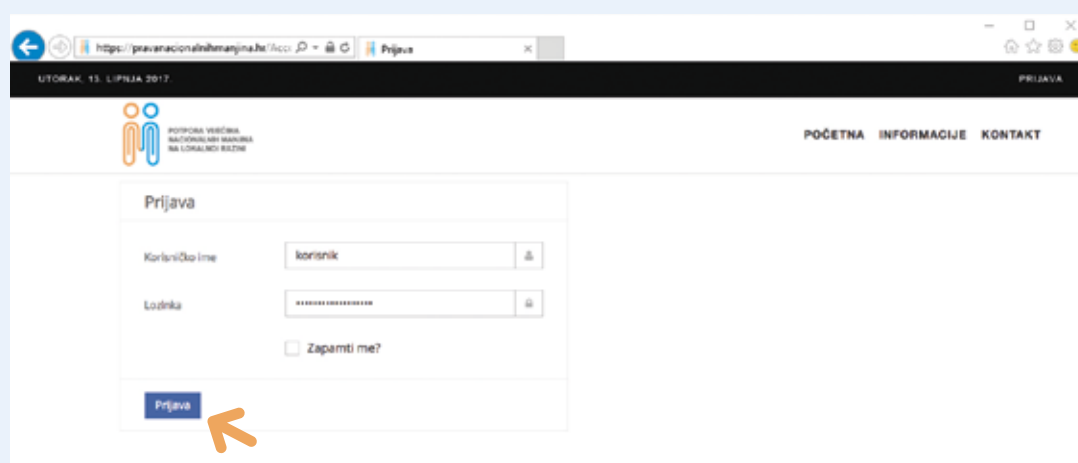
Slika 8

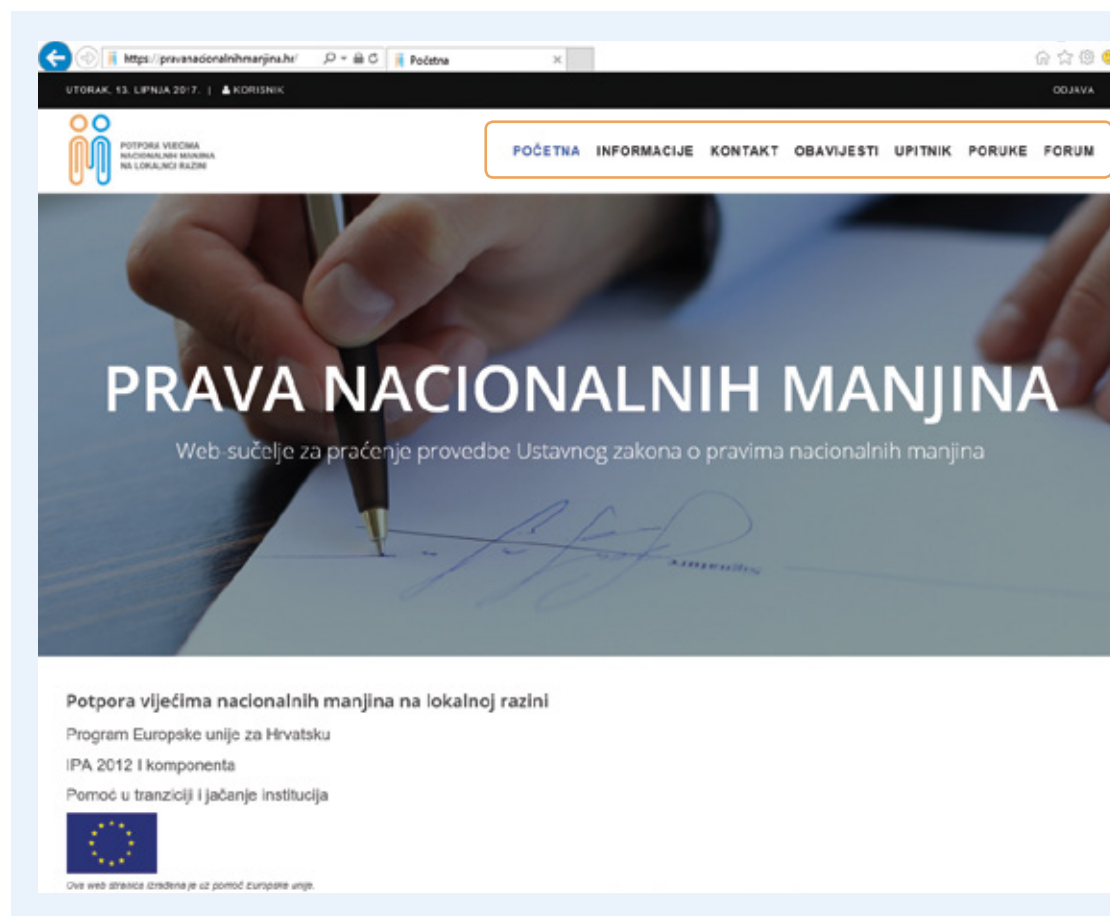

Slika 9

Slika 10

Slika 11

Nakon uspješne prijave u web sučelje ponovo se otvara početna stranica s više dostupnih stranica u alatnoj traci nego prije prijave (Slika 11).

Vidljive su ove opcije:

[Korisničko ime] - Stranica s osnovnim podacima o prijavljenom korisniku

Informacije (nakon prijave u aplikaciju vidljiva su dva dodatna izbora)

- Popis vijeća nacionalnih manjina;
- Popis predstavnika nacionalnih manjina.

Obavijesti - Stranica s obavijestima koje postavlja ULJPPNM a koje su namijenjene samo prijavljenim korisnicima.

Upitnik

- Ispuni upitnik - Stranica na kojoj korisnik može ispuniti upitnik za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina;
- Upute - Stranica s osnovnim uputama kako ispuniti upitnik te nabrojenim tipovima pitanja koja se mogu pojaviti u upitniku.

Poruke

- Pošalji poruku - Stranica na kojoj se može poslati nova privatna poruka drugom prijavljenom korisniku;
- Primljene poruke - Stranica s popisom primljenih privatnih poruka;
- Poslane poruke - Stranica s popisom poslanih privatnih poruka.

Forum - Interni forum za grupnu komunikaciju prijavljenih korisnika.

Odjava - Odjava iz web sučelja.

3. KORISNIČKI PODACI

Na gornjoj alatnoj traci, nakon prijave nalazi se opcija s korisničkom imenom preko koje se može doći do stranice s korisničkim podacima.

Nakon otvaranja stranice mogu se vidjeti polja u kojima su upisani osnovni podaci koji su vezani uz prijavljeni korisnički račun kao što su ime, prezime i email adresa (Slika 12).

Na ovoj stranici moguće je osnovne korisničke podatke izmijeniti te nakon izmjene treba pritisnuti tipku „Spremi“ kako bi se upisane izmjene spremile u bazu.

Odabirom opcije „Promijeni lozinku“ otvara se stranica s poljima u kojima se može upisati nova lozinka za korisnički račun. Da bi se uspješno promijenila lozinka potrebno je upisati trenutnu lozinku, te zatim upisati novu lozinku i potvrditi nove lozinke.

Nakon upisivanja svih podataka u pripadna polja potrebno je pritisnuti tipku „Spremi“ (Slika 13).

Slika 12

UTORAK, 13. LIPNJA 2017. | KORISNIK | ODJAVA

POČETNA INFORMACIJE KONTAKT OBAVIJESTI UPITNIK PORUKE FORUM

Ažuriranje korisnika

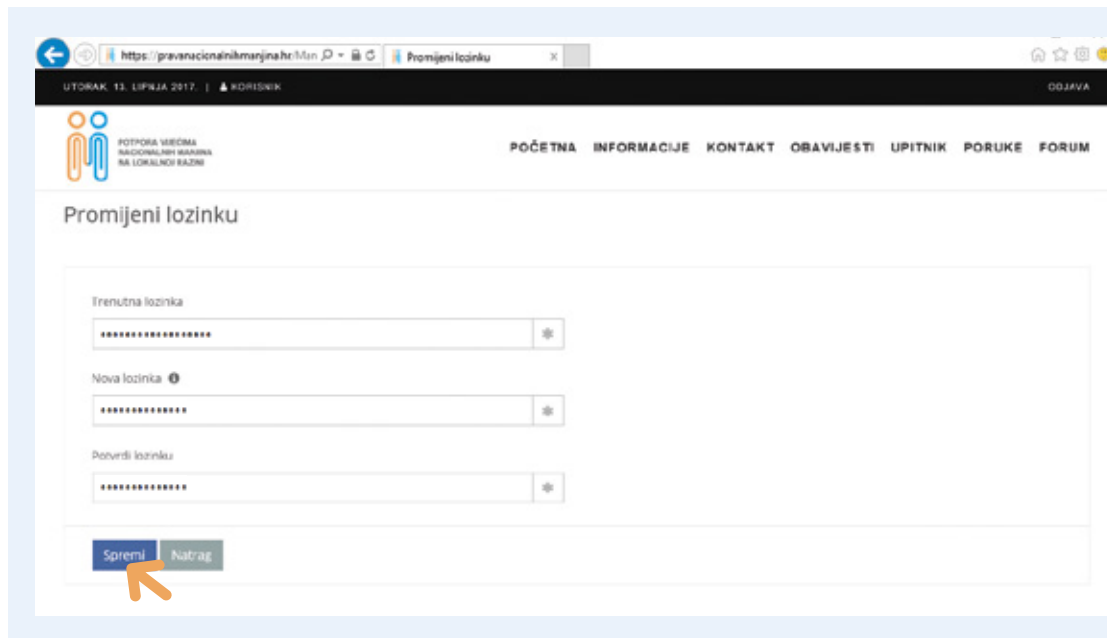
Korisničko ime

Ime

Prezime

Email

Telefon

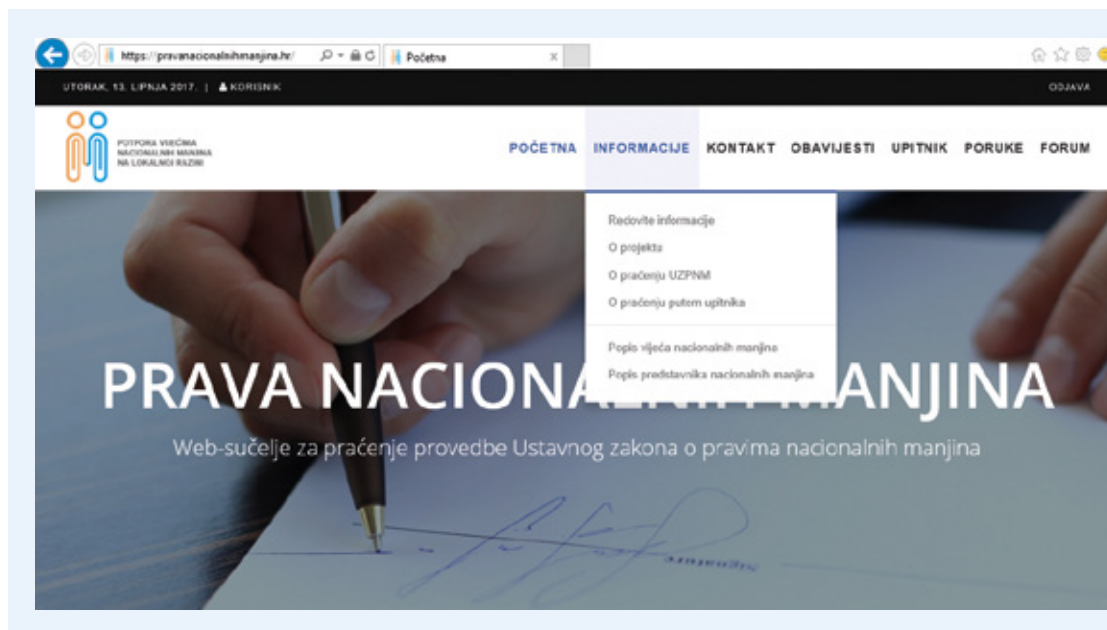

Slika 13

NAPOMENA: Ako korisnik mijenja inicijalnu lozinku, radi veće sigurnosti preporuka je da se za novu lozinku odabere kombinacija velikih slova, malih slova, brojeva i posebnih znakova (!, ?, @, # i sl.)
Svoju lozinku i pristupne podatke nikad ne treba dijeliti dalje.

4. INFORMACIJE (VIDLJIVA POLJA TEK NAKON PRIJAVE U APLIKACIJU) (SLIKA 14)

Slika 14

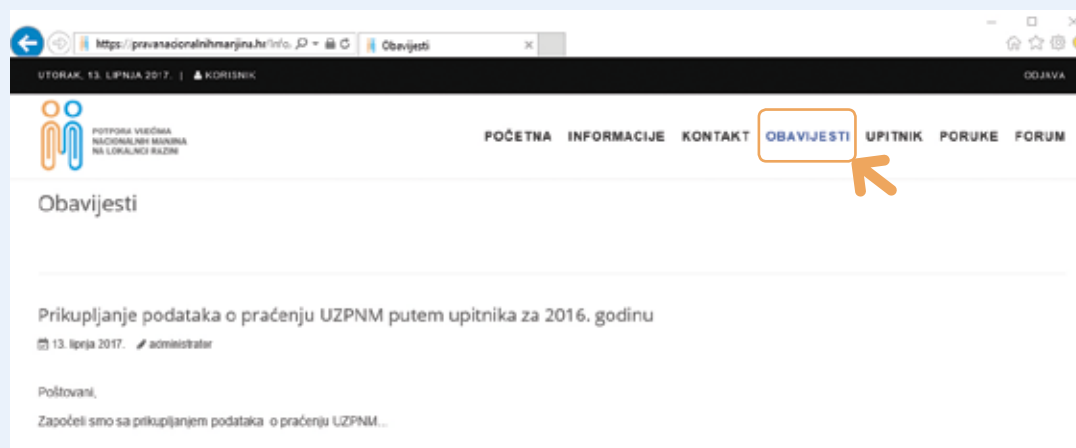
5. PREGLED OBAVIJESTI

Odabirom opcije „Obavijesti“ preko alatne trake otvara se stranica na kojoj se mogu pročitati obavijesti od Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Ova stranica nije dostupna širokoj javnosti već su obavijesti namijenjene isključivo korisnicima nakon prijave u web sučelje (Slika 15).

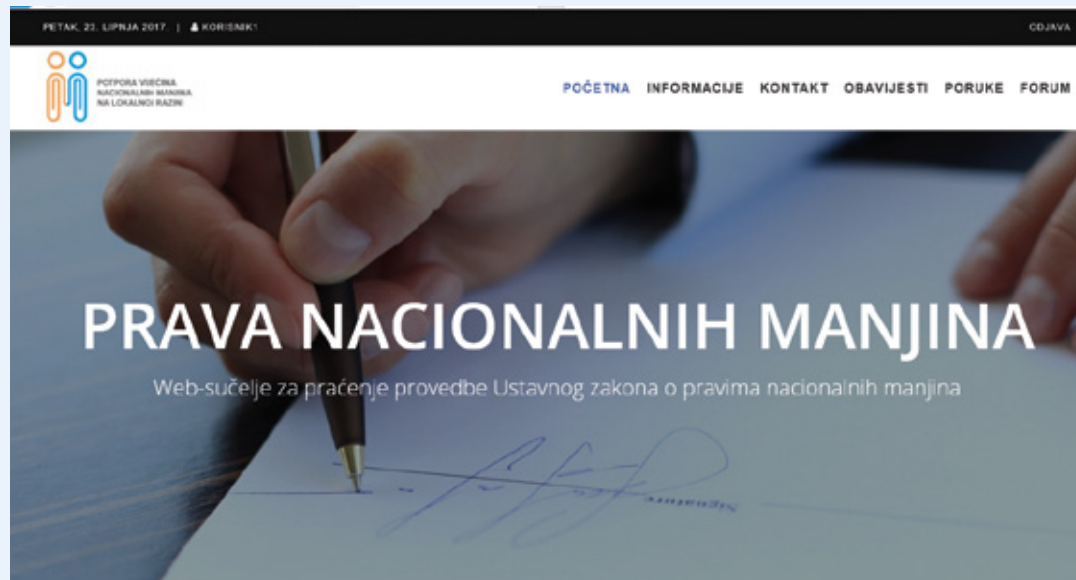
4.2.2 Korisnički profili

Korisnici koji imaju korisnički profil „Predstavnik/Vijeće“ za razliku od korisnika s korisničkom profilom „Korisnik“ imaju mogućnost pregledavanja i ispunjavanja upitnika. U nastavku je Slika 16 koja prikazuje korisnika s korisničkom ulogom „Korisnik“ koji nema u gornjoj navigaciji poveznicu „Upitnik“.

Slika 15

Slika 16

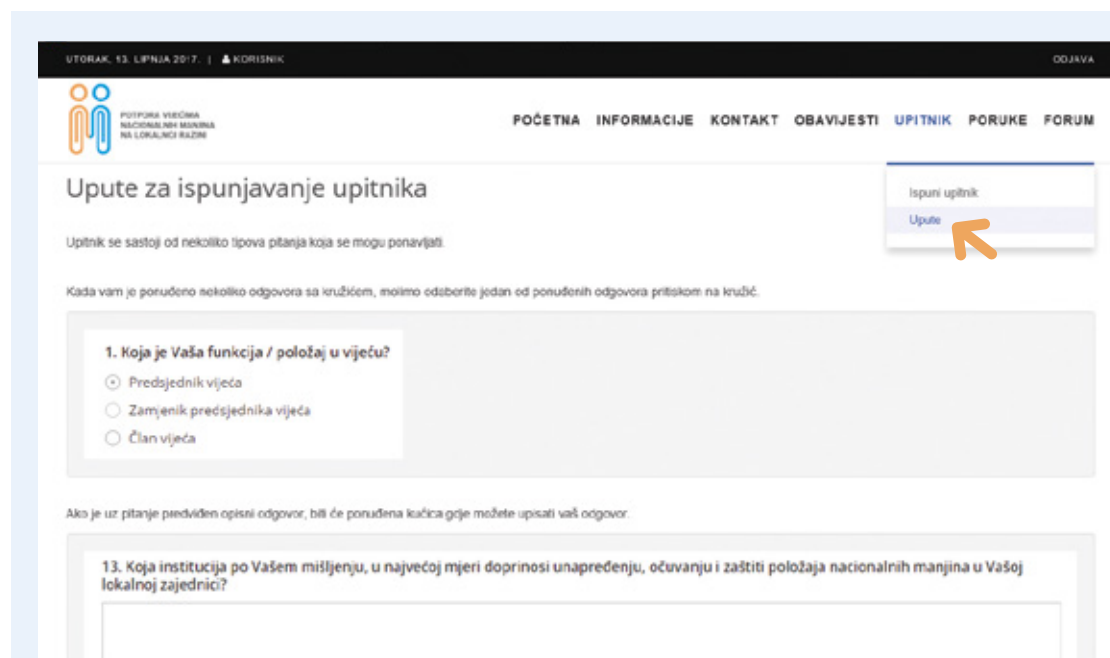

4.2.3 Web upitnik za praćenje UZPNM-a

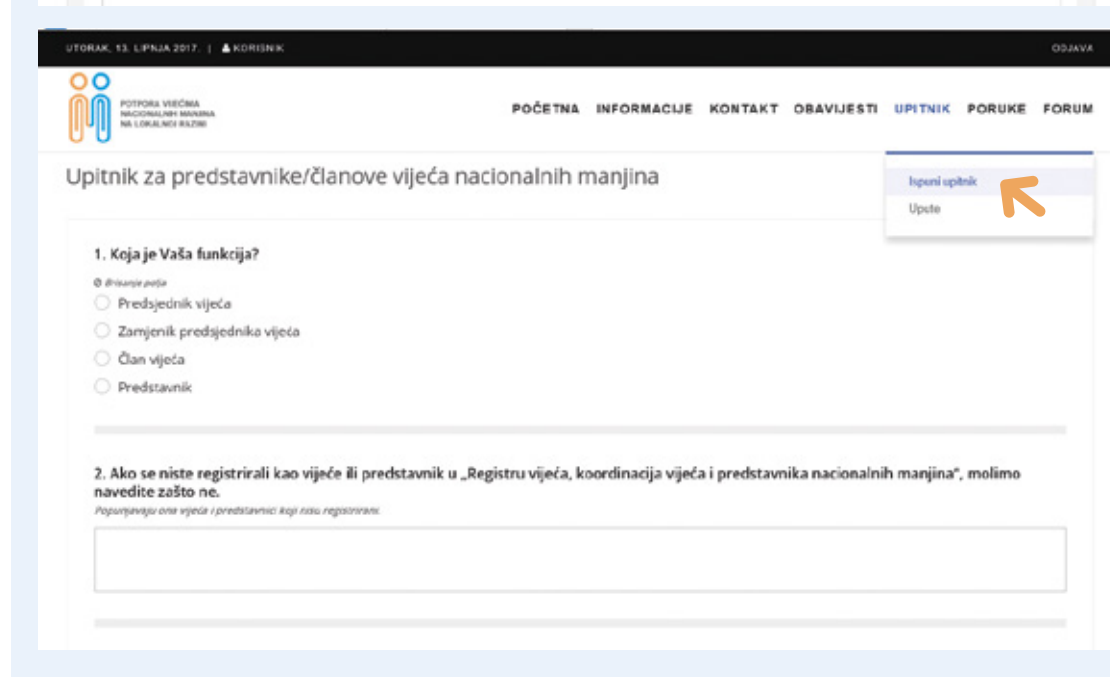
1. Upitnik

Odabirom opcije „Upitnik → Upute“ na alatnoj traci otvara se stranica s osnovnim uputama kako ispuniti upitnik te nabrojenim tipovima pitanja koja se mogu pojaviti u upitniku. Upute su nadopunjene slikama korisničkog sučelja radi što jasnijeg prikaza pojedine upute (Slika 17).

Odabirom opcije „Upitnik → Ispuni upitnik“ otvara se stranica s upitnikom koji korisnik može ispuniti na godišnjoj razini (Slika 18).

Slika 17

Slika 18

Upitnik se sastoji od nekoliko tipova pitanja koja se mogu ponavljati. Tipovi pitanja koja se mogu pojaviti su sljedeći:

- Višestruki izbor – odabir jednog ili više odgovora;
- Upisivanje tekstualnog odgovora u za to predviđeno polje;
- Upisivanje brojčanog odgovora u za to predviđeno polje.

Prilikom ispunjavanja upitnika potrebno je odgovoriti na sva pitanja prema uputama u upitniku. Na kraju upitnika nalaze se tipke „Spremi“ i „Pošalji“.

Odabirom tipke „Spremi“ spremićete odgovore koje ste dotad upisali, možete koristiti ovu opciju ako želite naknadno nastaviti ispunjavati upitnik te želite spremiti do tada upisane odgovore.

Kada ste završili s unosom svih odgovora upitnika, možete odabrati tipku „Pošalji“, nakon čega se podaci spremaju u bazu te se upitnik označava kao završen. Nakon što ga pošaljete, smatra se da ste popunili upitnik te više nećete moći mijenjati upisane odgovore (Slika 19).

Slika 19

4.2.4 Sustavno praćenje i evaluacija – alati

1. Obrada rezultata upitnika

U okviru web sučelja izrađena je Baza podataka dostupna isključivo administratorima (ULJPPNM). Baza podataka omogućuje:

- Pohranu podataka dobivenih Upitnikom za praćenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina po jedinici upisa (tj. vijeću i predstavniku nacionalne manjine) i po godinama upisa;
- Izlučivanje (ekstrakciju) podataka iz Baze u neki od posebno dizajniranih programa za obradu podataka (poput Excela-a ili nekog drugog jednako vrijednog programa).

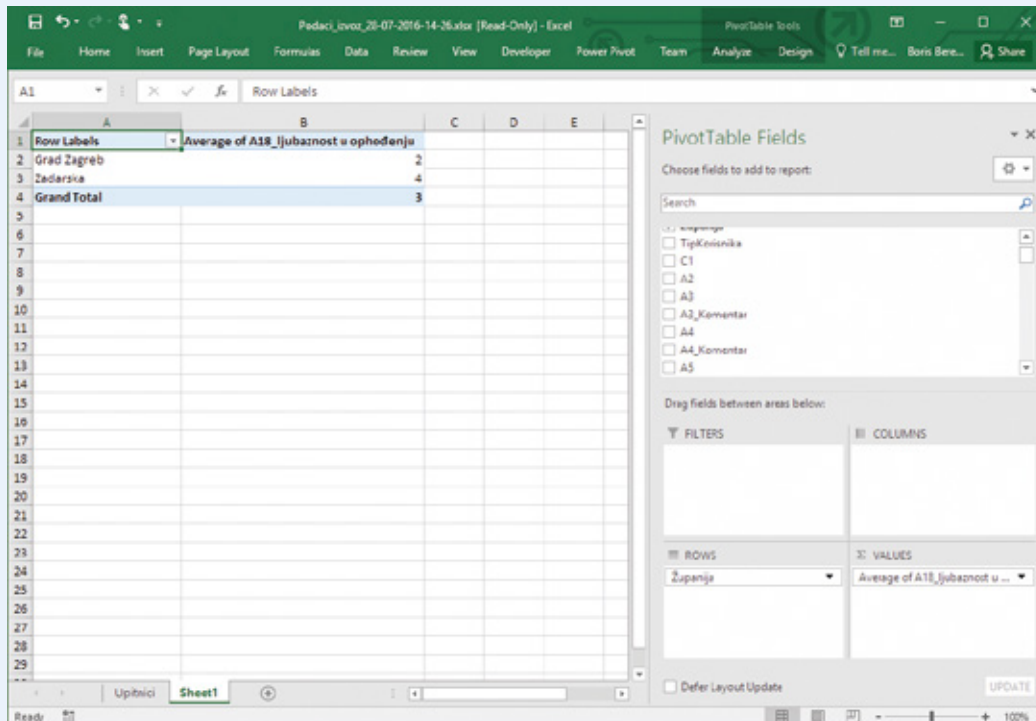
Pomoću programa za obradu podataka korisnik će moći s podacima iz Baze podataka napraviti sljedeće:

- obradu podataka dobivenih Upitnikom za praćenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina tj. izračunavanje mjera deskriptivne statistike (totalnog raspona tj. minimalnih i maksimalnih vrijednosti, sumiranih podataka u apsolutnom i relativnom udjelu tj. frekvencija i postotaka; prosječnih vrijednosti i prosječnih odstupanja poput aritmetičke sredine i standardne devijacije)
- usporedne analize za varijable na kojima je moguće izračunavati usporedne analize.

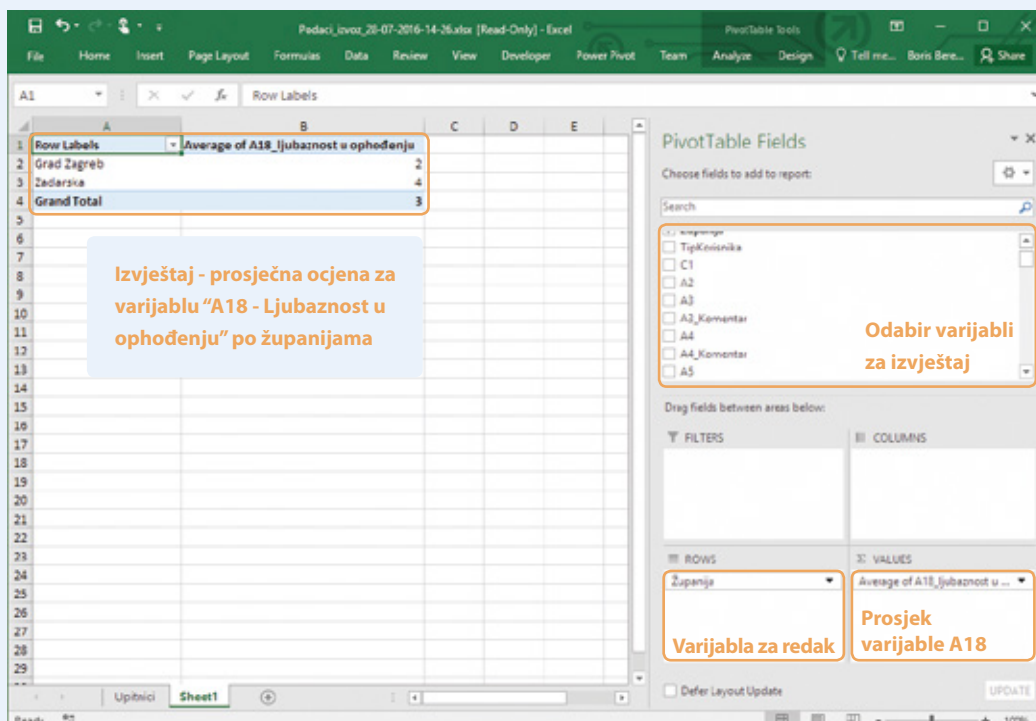
Sumarna tablica na temelju izvezenih podataka iz Baze (Slika 20):

Pojašnjenje izvještaja i mogućnosti izrade izvještaja (Slika 21):

Razne opcije izračuna varijable temeljem podataka iz Baze (Slika 22):

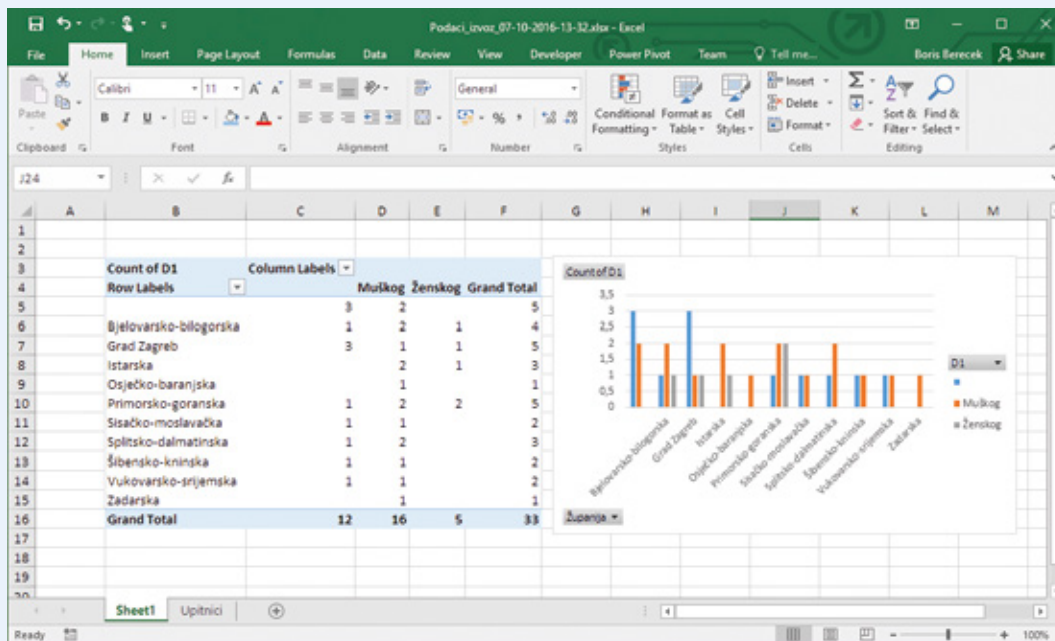

Slika 20

Slika 21

Slika 22

4.2.5 Komunikacija elektronskom poštom

1. Poslane, primljene i nove poruke

Web sučelje omogućuje korisnicima da međusobno izmjenjuju privatne poruke. Za razliku od foruma koji se smatra oblikom grupne komunikacije gdje korisnici objavljuju poruke koje su vidljive svim prijavljenim korisnicima, privatne poruke su namijenjene samo korisnicima koje odabere pošiljatelj poruke.

Odabirom opcije „Poruke → Primljene poruke“ otvara se stranica s listom svih privatnih poruka koje korisnik ima u svom ulaznom sandučiću. Ukoliko korisnik nema nijednu privatnu poruku, prikazat će se obavijest da nema privatnih poruka (Slika 23).

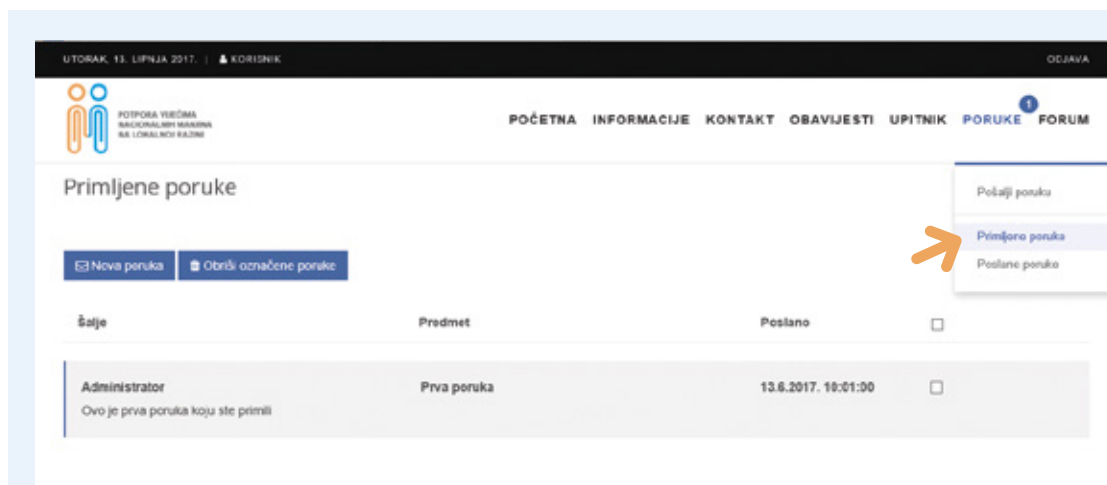
Ako postoje neke poruke, bit će poredane prema vremenu primanja, a iz popisa će biti vidljivo tko je poslao poruku, predmet poruke, datum slanja te kratki pregled teksta poruke.

Odabirom opcije „Poruke → Poslane poruke“ otvara se stranica s listom svih privatnih poruka koje korisnik ima u svom izlaznom sandučiću. Ukoliko korisnik nema nijednu privatnu poruku, prikazat će se obavijest da nema privatnih poslanih poruka.

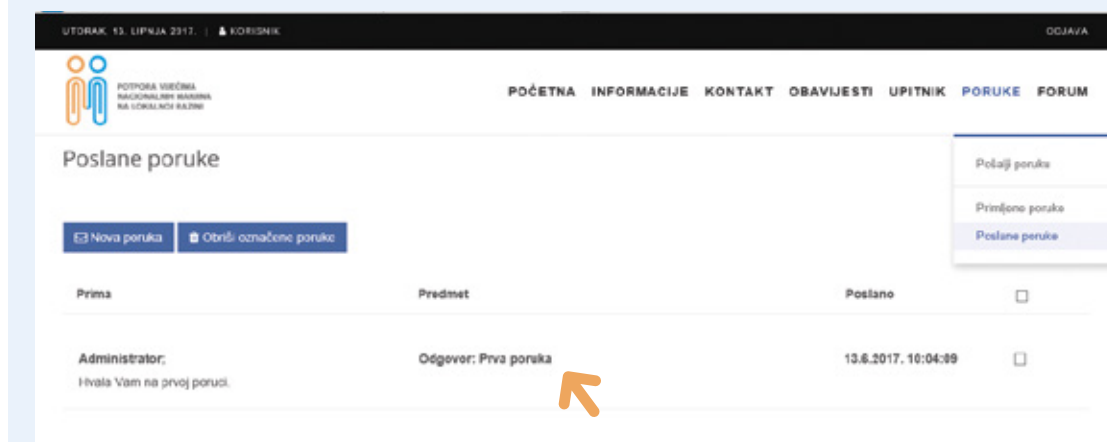
Ako postoje neke poruke, bit će poredane prema vremenu slanja, a iz popisa će biti vidljivo kome je poslana poruka, predmet poruke, datum slanja te kratki pregled teksta poruke (Slika 24).

Odabirom opcije „Poruke → Pošalji poruku“ na alatnoj traci otvara se stranica na kojoj se može poslati nova privatna poruka.

Na stranici za slanje nove poruke nalaze se polja u koja se upisuju primatelj (ili više primatelja), polje za predmet poruke i prostor za tekst poruke (Slika 25).

Slika 23

Slika 24

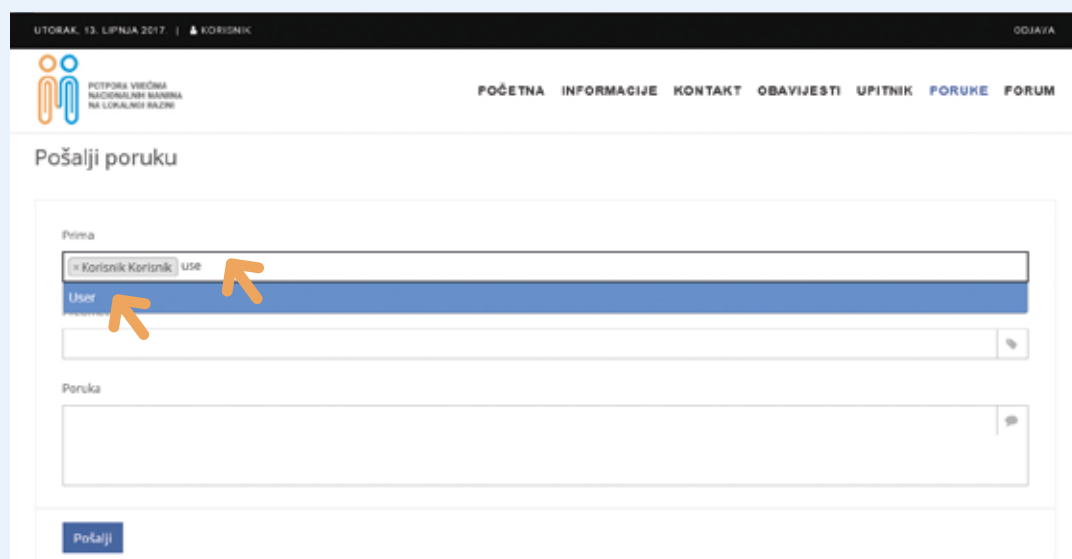

Slika 25

U polje „Prima“ upisuje se korisnik koji je krajnji primatelj privatne poruke. Korisnik se odabire na način da se u polje upiše prvih nekoliko slova imena ili prezimena korisnika te se iz padajuće liste odabere korisnik prema dobivenim rezultatima. Nakon odabira korisnika, može se istim postupkom odabrati više korisnika kojima je namijenjena poruka (Slika 26).

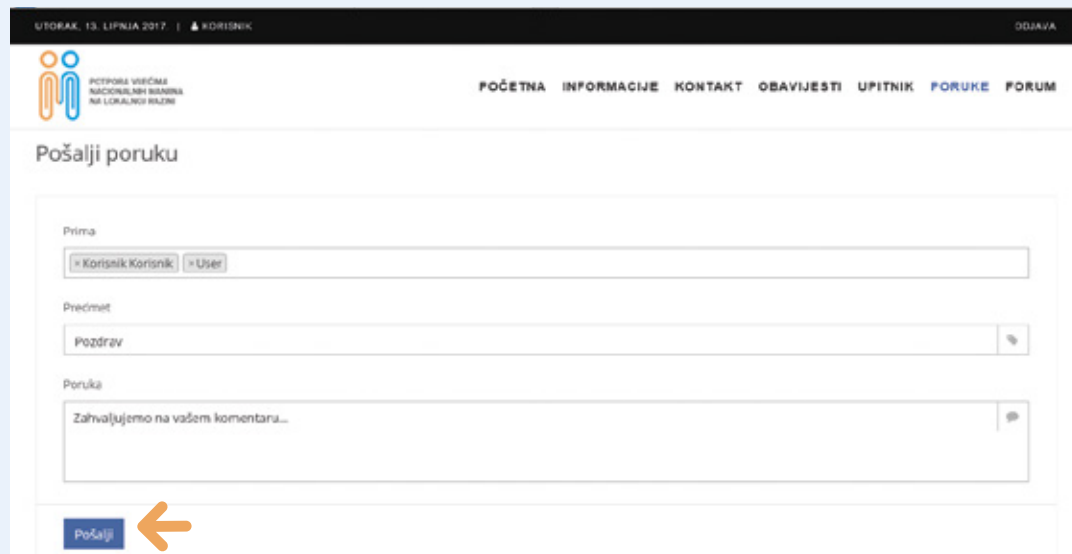
Nakon odabira primatelja, potrebno je upisati predmet poruke i tekst poruke te odabrati opciju „Pošalji“ (Slika 27). Odabirom opcije „Pošalji“ prikazat će se skočni prozor za potvrdu slanja poruke. Odaберите tipku „U redu“ (Slika 28).

Slika 26

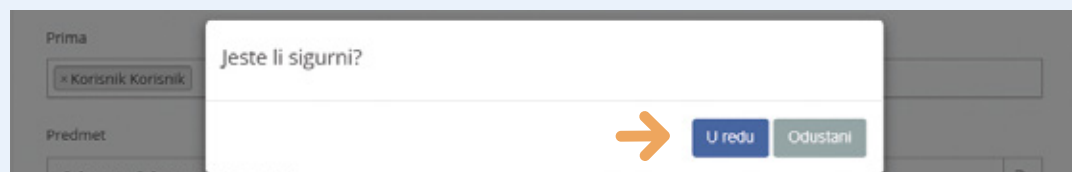
The screenshot shows the 'Pošalji poruku' (Send message) form. The 'Prima' (To) field has a dropdown menu open, showing a list of users. The first user is 'Korisnik Korisnik' and the second is 'User'. Two orange arrows point to the dropdown menu and the 'User' option. The 'Poruka' (Message) field is empty. The 'Pošalji' (Send) button is at the bottom left.

Slika 27

The screenshot shows the 'Pošalji poruku' form. The 'Prima' field now contains two selected users: 'Korisnik Korisnik' and 'User'. The 'Predmet' (Subject) field is filled with 'Pozdrav'. The 'Poruka' field is filled with 'Zahvaljujemo na vašem komentaru...'. An orange arrow points to the 'Pošalji' button.

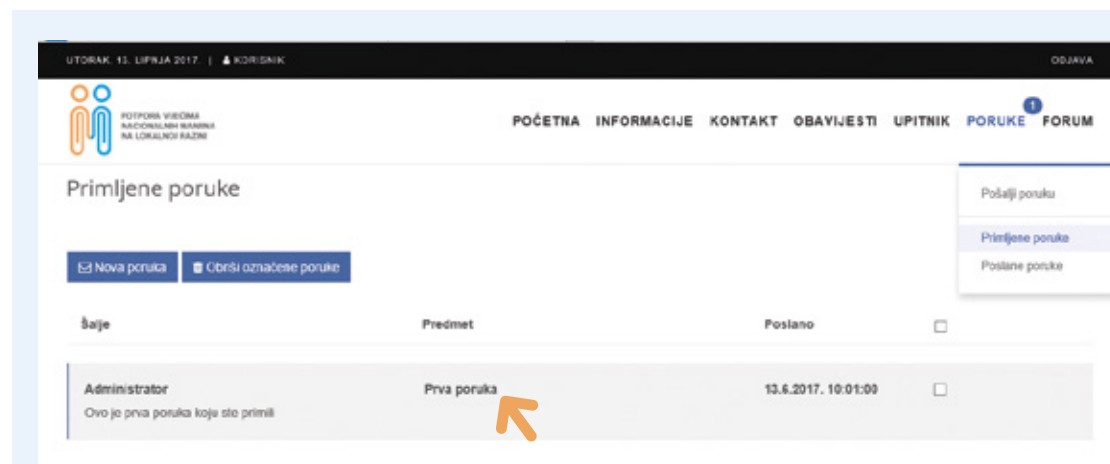
Slika 28

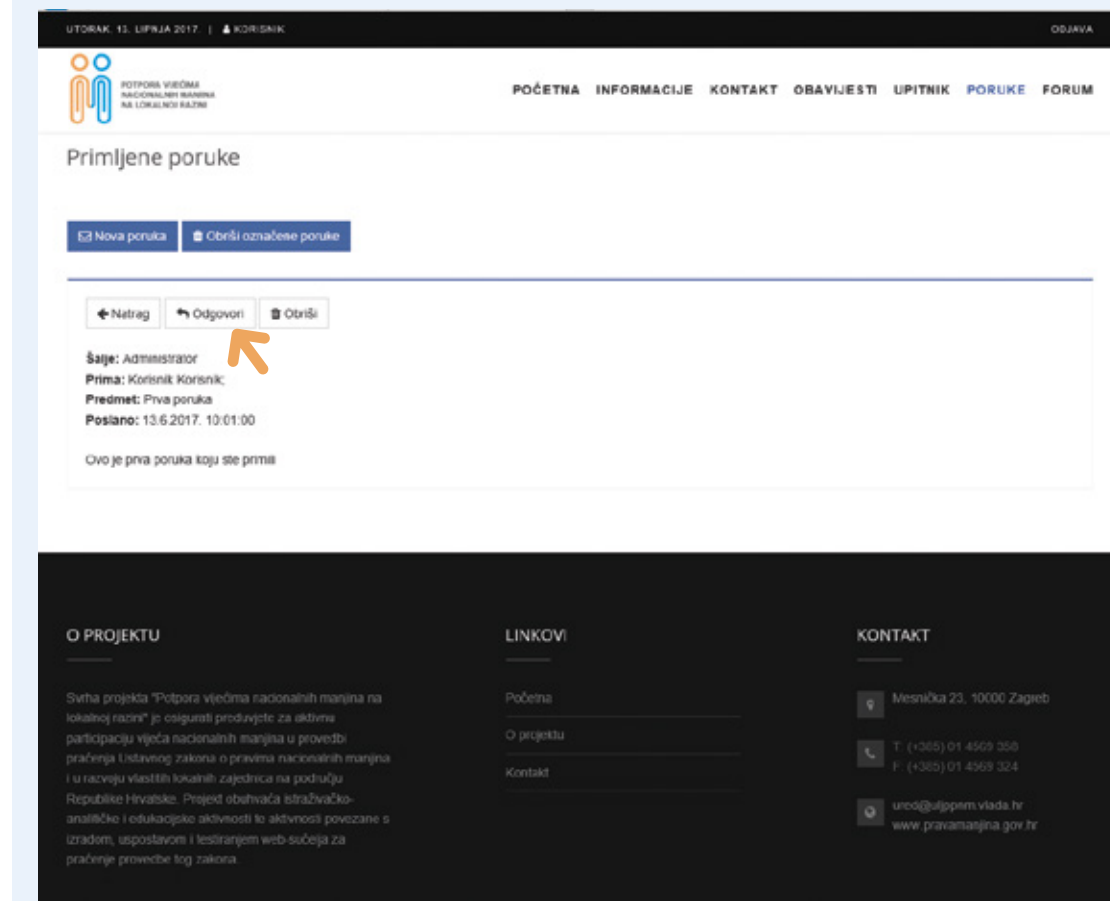
The screenshot shows a confirmation dialog box with the text 'Jeste li sigurni?' (Are you sure?). There are two buttons: 'U redu' (OK) and 'Odustani' (Cancel). An orange arrow points to the 'U redu' button.

Ako postoje neke poruke bit će poredane prema vremenu primanja, a iz popisa će biti vidljivo tko je poruku poslao, predmet poruke, datum slanja te kratki pregled teksta poruke (Slika 29).

Odabirom jednog od redaka iz liste, prikazat će se detalji poruke s punim tekstom i dodatnim opcijama kroz koje se može vratiti natrag na popis poruka, odgovoriti pošiljatelju na poruku ili izbrisati poruku (Slika 30).

Slika 29

Slika 30

Odabirom opcije „Odgovor“ otvara se stranica za slanje nove privatne poruke s unaprijed popunjenim poljima primatelja i predmeta poruke. Korisnik treba napisati tekst odgovora i pritisnuti tipku „Pošalji“ da bi odgovorio na primljenu poruku (Slika 31).

Nakon pritiska tipke „Pošalji“ pojavit će se skočni prozor u kojem je potrebno potvrditi slanje poruke. Odabirom opcije „Obriši“, možete poruku obrisati iz vašeg dolaznog sandučića (Slika 32).

Nakon što ste odabrali opciju „Obriši“ pojavit će se skočni prozor u kojem treba potvrditi brisanje odabirom opcije „U redu“ (Slika 33).

Slika 31

SRIJEDA, 07. RUJNA 2016. | ▲ KORISNIK ODJAVA

POČETNA INFORMACIJE KONTAKT OBAVIJESTI UPITNIK PORUKE FORUM

Pošalji poruku

Prima
▼ Test Korisnik

Predmet
Odgovor: Ovo je predmet poruke

Poruka
Zahvaljujem na vašoj poruci
Pozdrav,
Korisnik

Pošalji

Slika 32

SRIJEDA, 07. RUJNA 2016. | ▲ KORISNIK ODJAVA

POČETNA INFORMACIJE KONTAKT OBAVIJESTI UPITNIK PORUKE FORUM

Primljene poruke

Nova poruka

← Natrag   ↻ Odgovori   🗑 Obriši

Šalje: Test Korisnik
Prima: Ivo Ivić
Predmet: Ovo je predmet poruke
Poslano: 1.9.2016. 11:56:24

Poštovani,
molim provjerite da li primate privatne poruke te nam odgovorite ako ste primili ovu poruku.

Lijep pozdrav

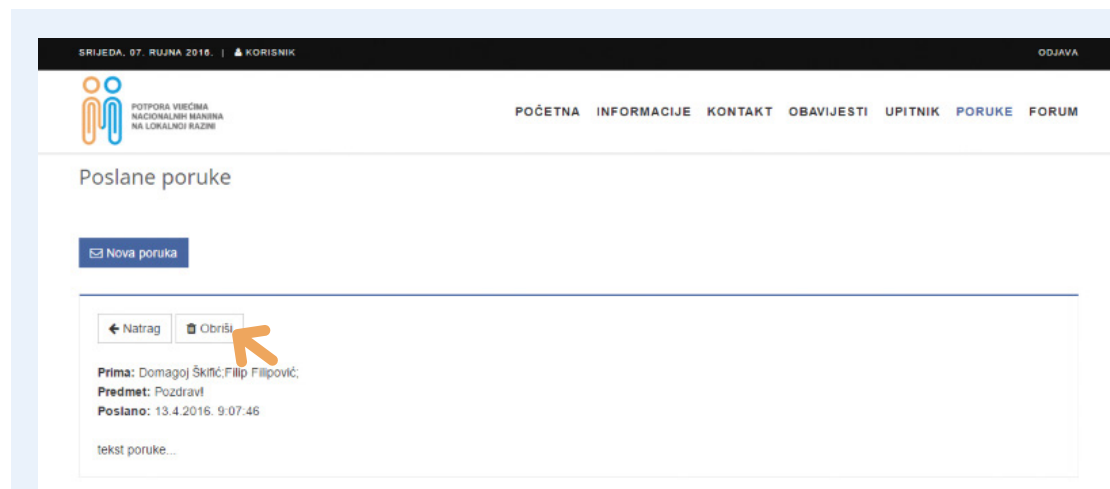
Slika 33

Prima
▼ Korisnik Korisnik

Predmet
Odgovor: Ovo je predmet poruke

Jeste li sigurni?

U redu   Odustani

Slika 34

Slika 35

Slika 36

Kao i kod stranice s popisom primljenih poruka, svaka od poruka iz popisa može se odabrati čime se otvaraju detalji poruke sa punim tekstom i opcijom za brisanje poruke (Slika 34) .

4.2.6 Komunikacija putem foruma

FORUM

Web sučelje omogućuje korisnicima međusobnu grupnu komunikaciju u obliku internog foruma. Forum je usluga koja omogućava razmjenu mišljenja među prijavljenim korisnicima web sučelja. Sve poruke koje korisnik napiše vidljive su svim ostalim sudionicima foruma.

Forum je odvojen na više različitih kategorija unutar kojih se nalaze teme koje otvaraju i započinju korisnici. Svaka tema ima svoju diskusiju u kojoj se sudjeluje pisanjem poruka (engl. posts).

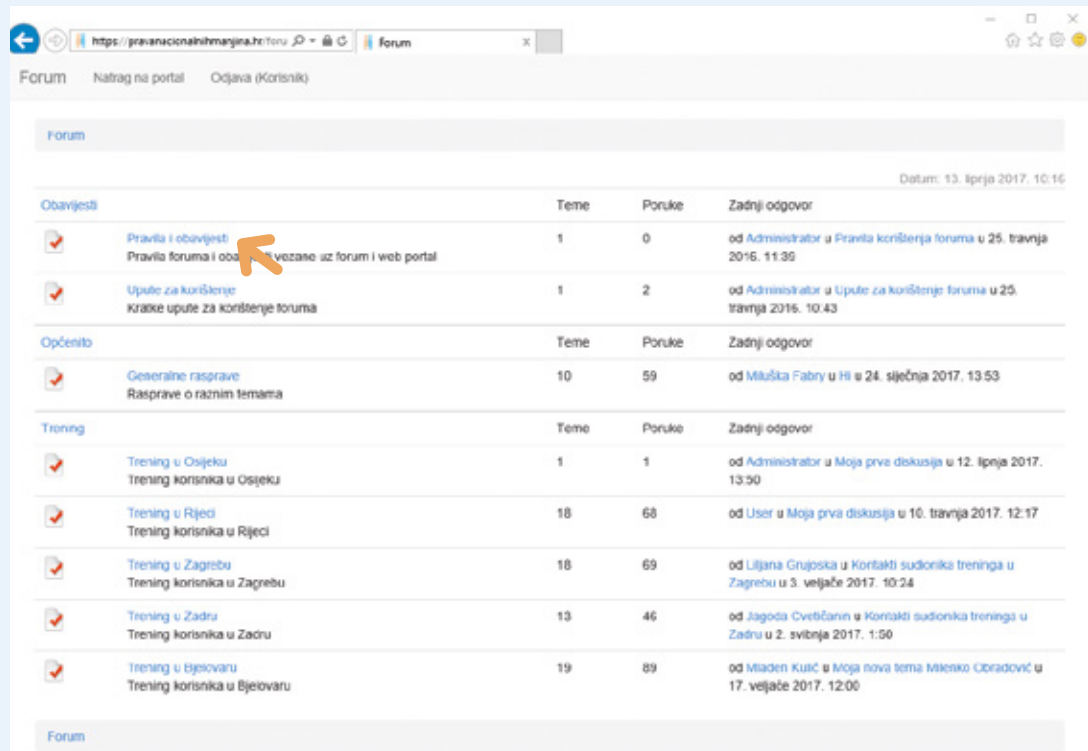
Forum ima korisnike s ulogama administratora i moderatora koji imaju mogućnost uređivanja i brisanja objavljenih poruka i tema kao i otvaranja novih kategorija za diskusije korisnika.

Forumu se pristupa odabirom opcije „Forum“ na alatnoj traci (Slika 36).

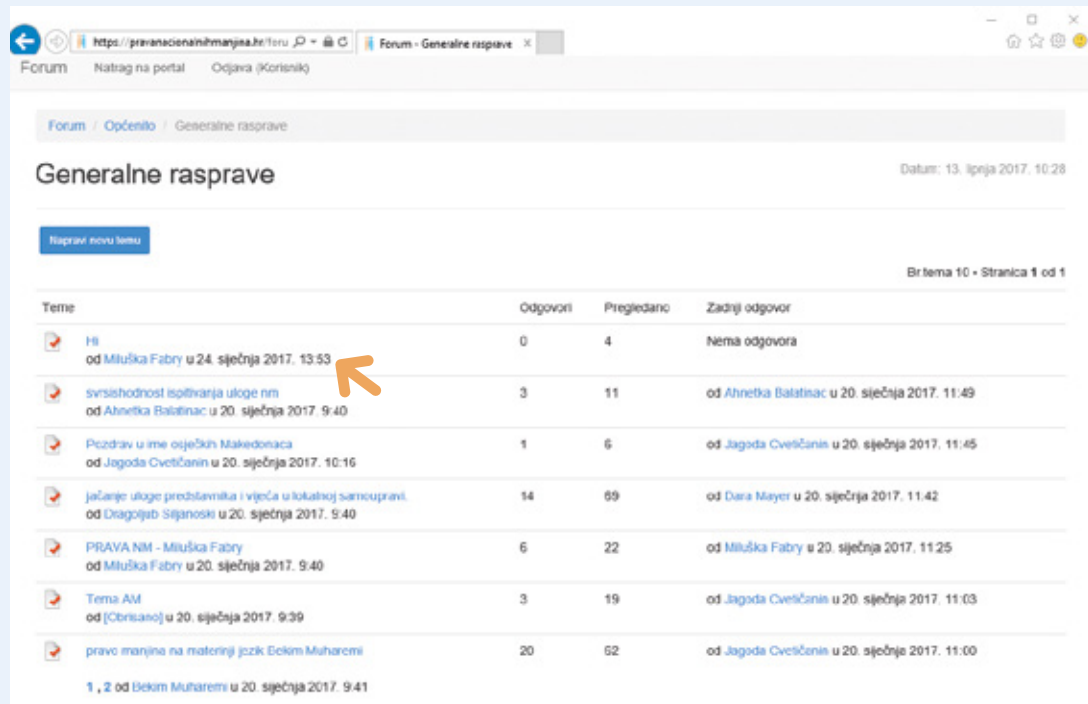
Nakon odabira opcije „Forum“ otvara se početna stranica foruma sa popisom osnovnih kategorija (Slika 37). Broj i popis kategorija može se mijenjati kako se forum bude koristio i administratori dodavali nove kategorije ili brisali postojeće.

Na početnoj stranici uz listu kategorija može se vidjeti broj otvorenih tema u svakoj kategoriji, broj poruka te tko je i kada upisao zadnju poruku u toj kategoriji. Kategorija se otvara klikom miša na naziv kategorije.

Slika 37

Slika 38

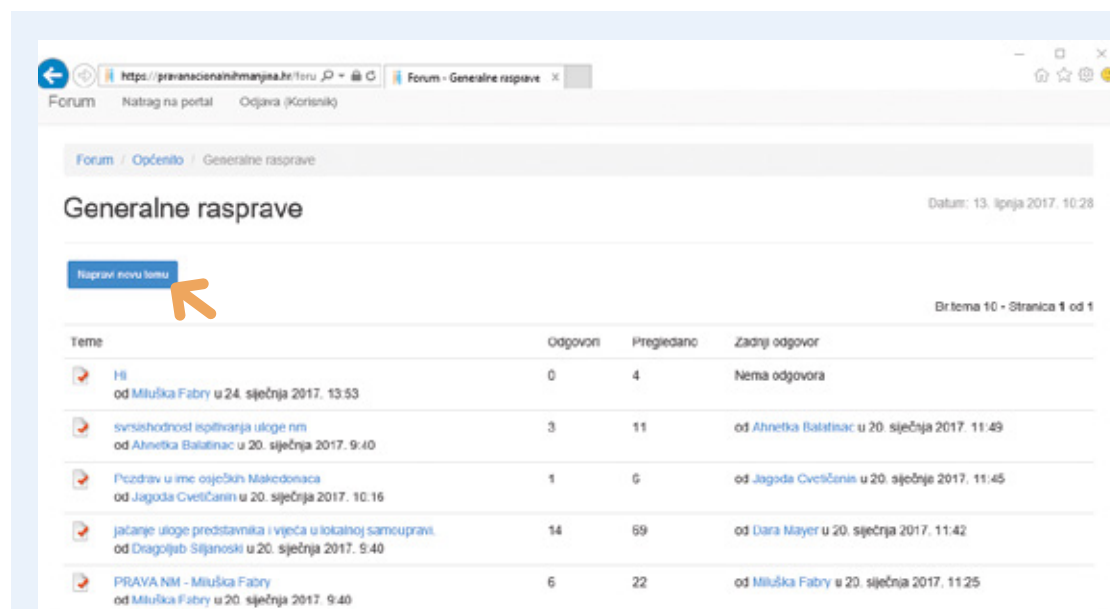

STVARANJE NOVE TEME

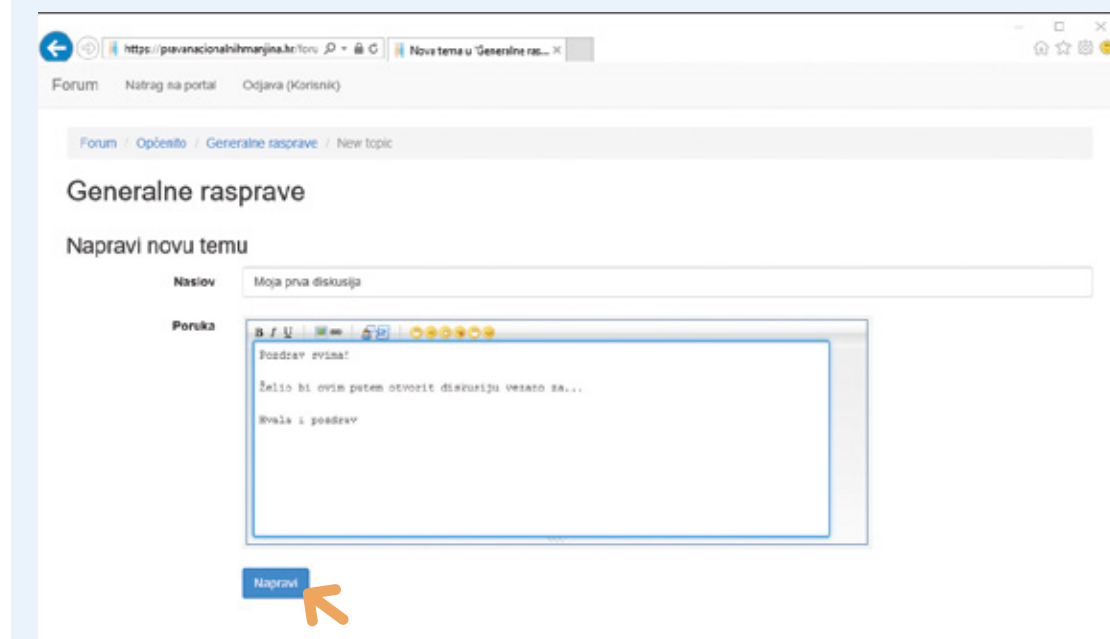
Odabirom tipke „Napravi novu temu“ korisnik može sam otvoriti novu diskusiju s ostalim korisnicima foruma (Slika 39).

Na stranici za otvaranje nove teme nalaze se polja u koja se upisuju naslov teme i prostor za tekst poruke (Slika 40).

Nakon upisa svih polja, odabirom tipke „Napravi“ stvorit će se nova tema u kojoj će korisnici moći sudjelovati i ostavljati svoje poruke. Nova tema pojavit će se u popisu postojećih tema (Slika 41).

Slika 39

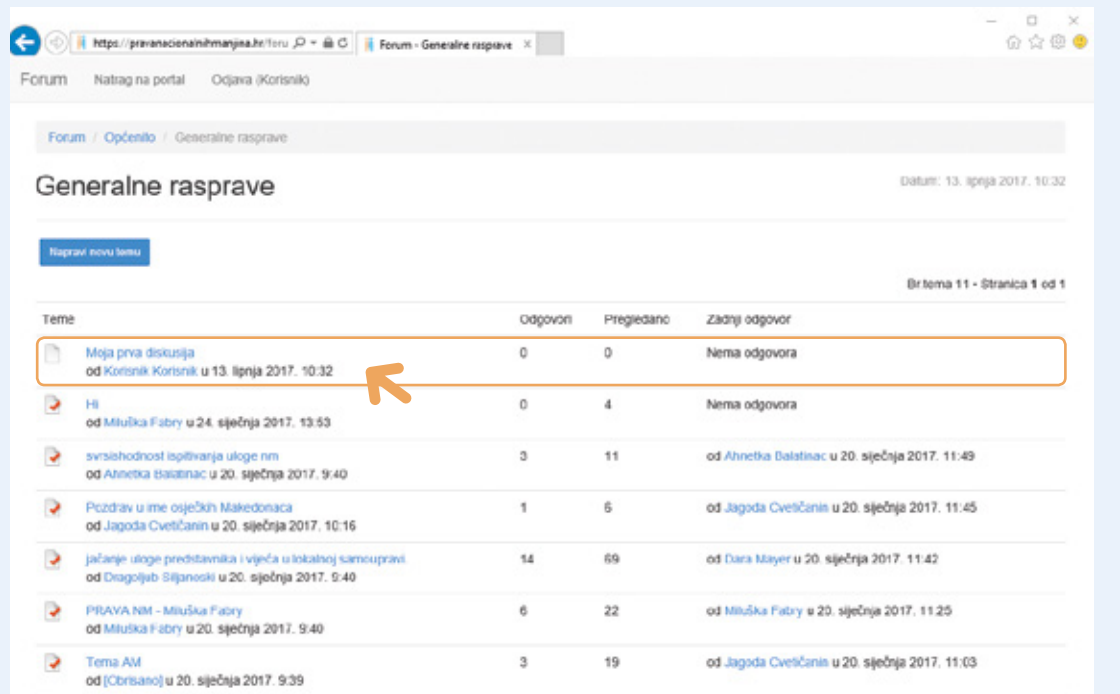

Slika 40

OTVARANJE POSTOJEĆE TEME

Osim stvaranja nove teme unutar kategorije, korisnik može otvoriti već postojeću temu i sudjelovati u raspravi. Odabirom naziva teme otvara se odabrana tema s popisom svih postojećih poruka (vidi Sliku 42). Korisnik može upisati novu poruku u postojeću temu pomoću tipke „Nova poruka“.

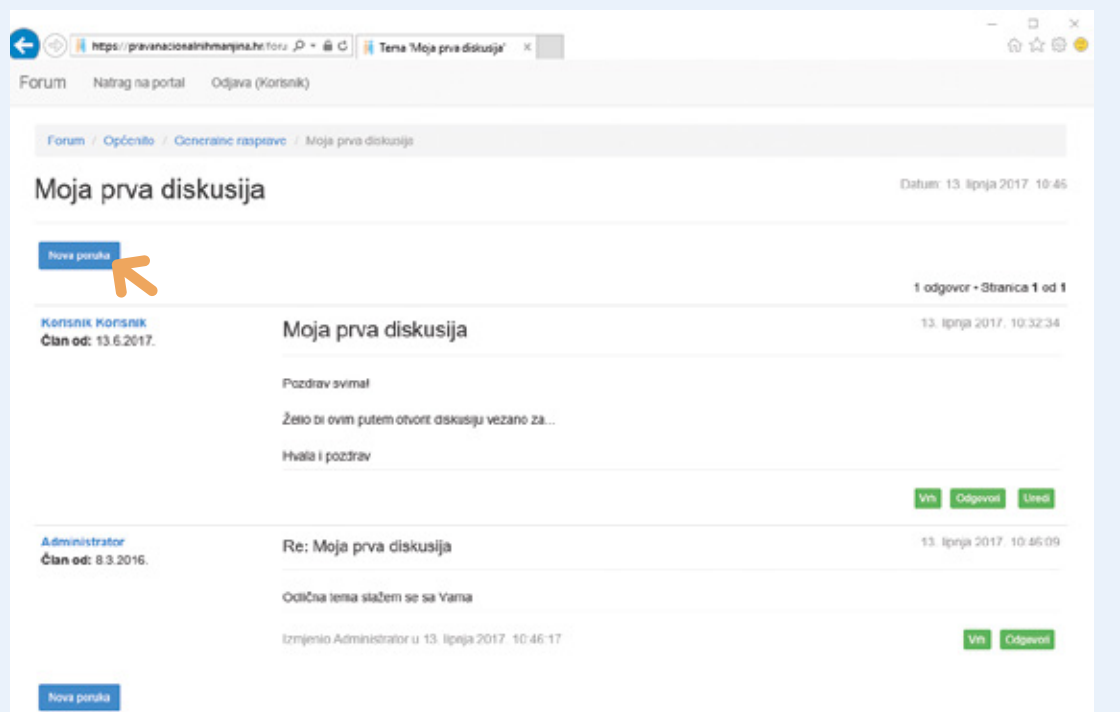
Slika 41

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://pravanasocijalnihmanjina.hr/foru>. The page title is 'Forum - Generalne rasprave'. The breadcrumb trail is 'Forum / Općenito / Generalne rasprave'. The main heading is 'Generalne rasprave' with a date of 'Datum: 13. lipnja 2017. 10:32'. There is a button 'Napravi novu temu'. Below the heading is a table of topics:

Teme	Odgovori	Pregledano	Zadnji odgovor
Moja prva diskusija od Korisnik Korisnik u 13. lipnja 2017. 10:32	0	0	Nema odgovora
Hi od Miuška Fabry u 24. siječnja 2017. 13:53	0	4	Nema odgovora
svrsishodnost ispitivanja uloge nm od Ahmetka Balatinac u 20. siječnja 2017. 9:40	3	11	od Ahmetka Balatinac u 20. siječnja 2017. 11:49
Pozdrav u ime osječkih Makedonaca od Jagoda Cvetičanin u 20. siječnja 2017. 10:16	1	6	od Jagoda Cvetičanin u 20. siječnja 2017. 11:45
jačanje uloge predstavnika i vijeća u lokalnoj samoupravi od Dragojlab Siljanski u 20. siječnja 2017. 9:40	14	69	od Dara Mayer u 20. siječnja 2017. 11:42
PRAVA NM - Miuška Fabry od Miuška Fabry u 20. siječnja 2017. 9:40	6	22	od Miuška Fabry u 20. siječnja 2017. 11:25
Tema AM od [Cbrisano] u 20. siječnja 2017. 9:39	3	19	od Jagoda Cvetičanin u 20. siječnja 2017. 11:03

Slika 42

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://pravanasocijalnihmanjina.hr/foru>. The page title is 'Tema "Moja prva diskusija"'. The breadcrumb trail is 'Forum / Općenito / Generalne rasprave / Moja prva diskusija'. The main heading is 'Moja prva diskusija' with a date of 'Datum: 13. lipnja 2017. 10:46'. There is a button 'Nova poruka'. Below the heading is a list of messages:

Korisnik Korisnik
Član od: 13.6.2017.

Moja prva diskusija
13. lipnja 2017. 10:32:34

Pozdrav svima!
Želio bi ovim putem otvoriti diskusiju vezano za...
Hvala i pozdrav

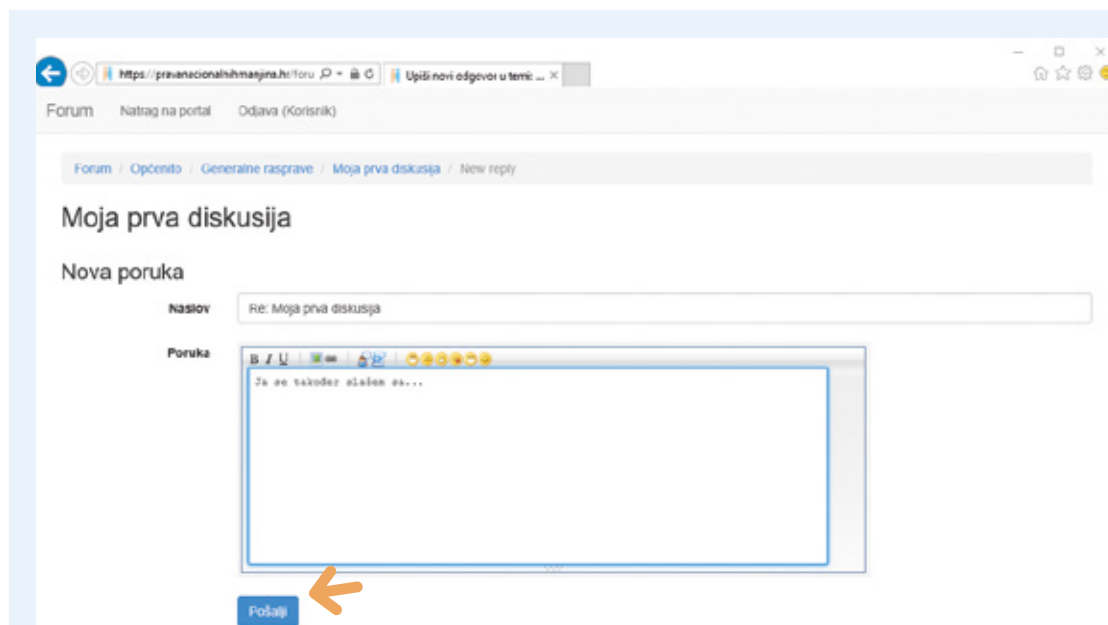
Administrator
Član od: 8.3.2016.

Re: Moja prva diskusija
13. lipnja 2017. 10:46:09

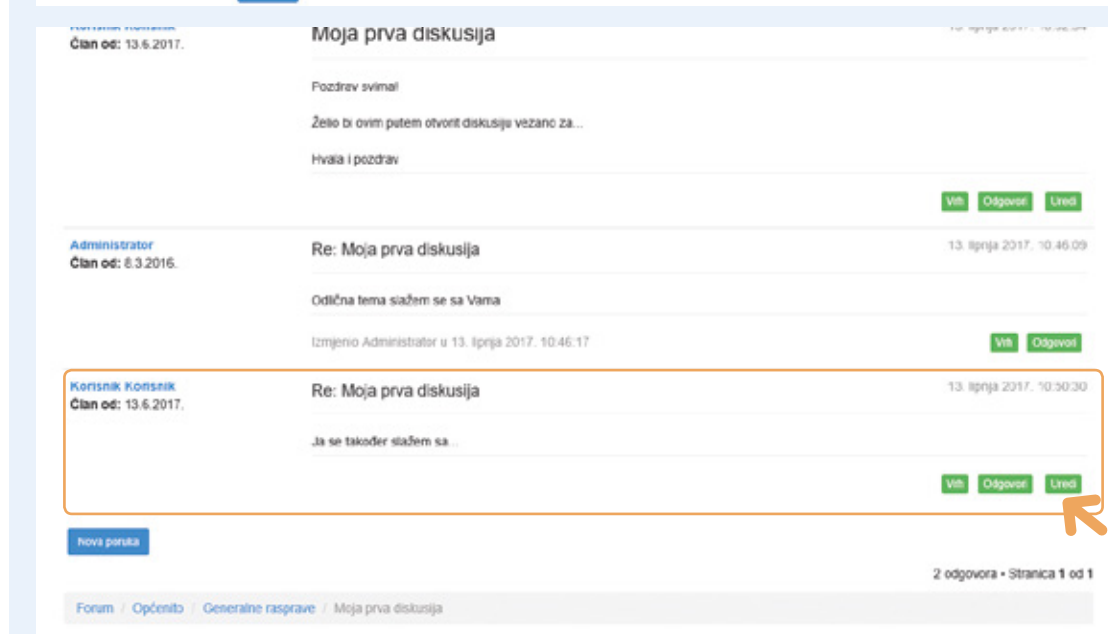
Ostala tema stažem se sa Vama
Izmjenio Administrator u 13. lipnja 2017. 10:46:17

Odabirom opcije „Nova poruka“ korisnik može upisati novu poruku u postojeću temu. Na stranici za upisivanje nove poruke nalaze se polja u koja se upisuju naslov i prostor za tekst poruke (Slika 43).

Nakon upisa svih polja, odabirom tipke „Pošalji“ stvorit će se nova poruka u temi koju će ostali korisnici moći vidjeti. Nova će se poruka pojaviti na dnu postojeće teme (Slika 44).

Slika 43

Slika 44

NAPOMENA: Molimo da u kategoriji „Pravila i obavijesti“ pročitate pravila foruma i da ih se pridržavate kako bi svima boravak na forumu bio što ugodniji. Administratori zadržavaju pravo uređivanja i brisanja poruka i tema koje krše navedena pravila.

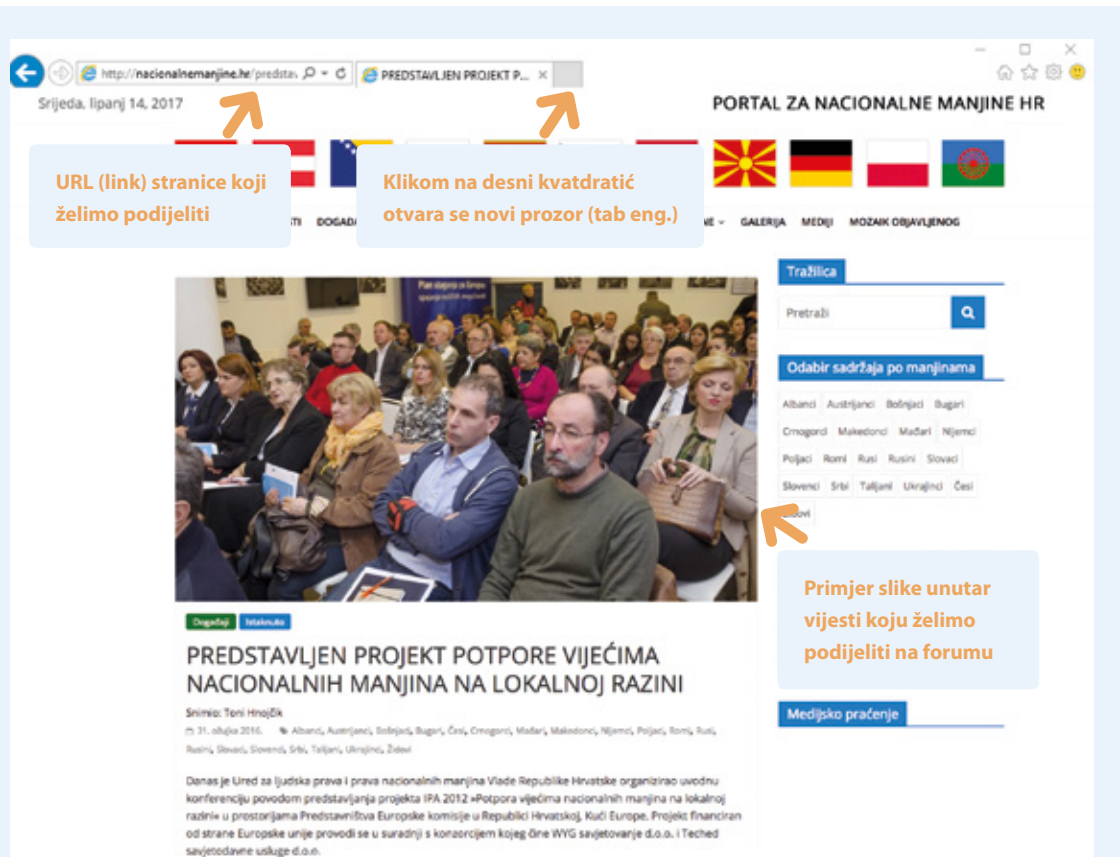
DODAVANJE SLIKE NA FORUM

Otvori se novi prozor (engl. tab) u kojem se odabire stranica s koje će se podijeliti slika na forumu (za ovaj primjer je odabrana stranica www.nacionalnemanjinehr.com).

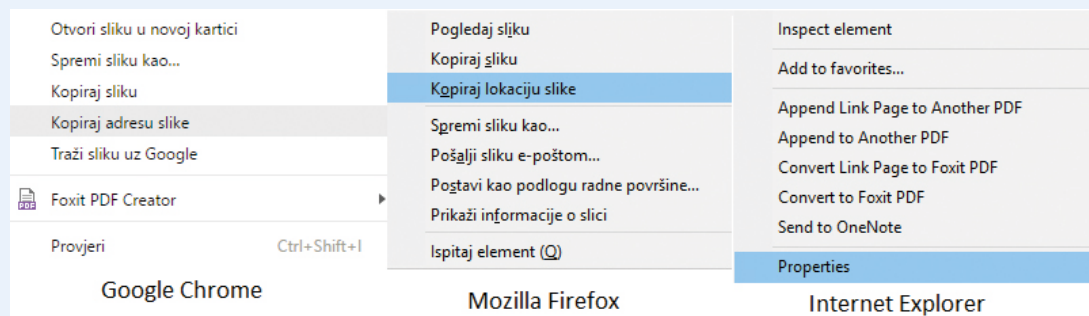
Nije moguće dodati sliku sa svojeg računala, potrebno je da se slika nalazi na Internetu (Slika 45).

Na sliku koju želite podijeliti na forumu odabere se desni „klik“ miša. Nakon klika otvara se padajući izbornik iz kojega se odabire „Properties“ (Svojstva) ili „Kopiraj lokaciju slike“/„Kopiraj adresu slike“ ovisno o Internet pregledniku koji se koristi (Slika 46).

Slika 45

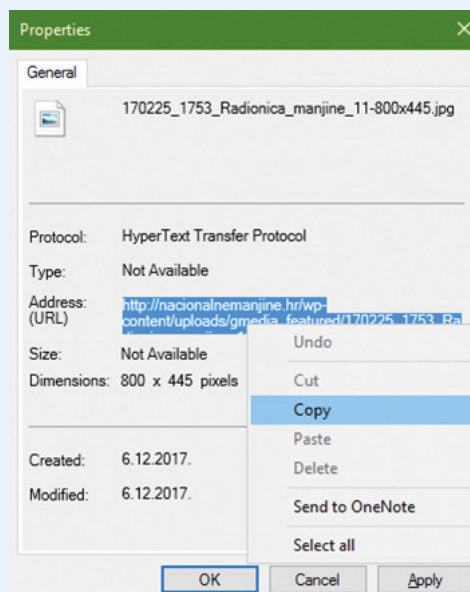
Slika 46

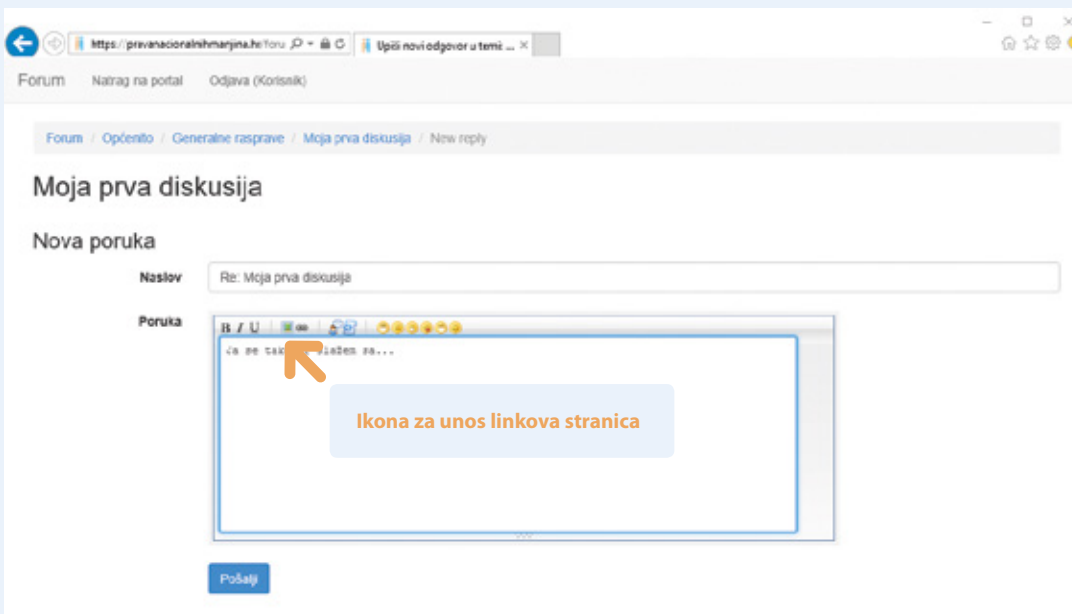

U Internet Exploreru otvara se novi prozor u kojem se nalazi adresa (engl. URL) slike. Adresa (engl. URL) se kopira tako da se označi cijeli tekst (engl. link) zatim na njega desni klik miša i odabere se opcija kopiraj (engl. copy). U ostalim Internet preglednicima ta je adresa automatski kopirana nakon odabira „Kopiraj lokaciju slike“/“Kopiraj adresu slike“ (Slika 47).

Nakon što je adresa (engl. URL) kopirana vraća se na forum. Na forumu se po želji otvori nova poruka ili odgovori. U otvorenoj poruci klikom miša odabere se „Ikona za unos linka stranica“ (tipka nalik na sliku) (Slika 48).

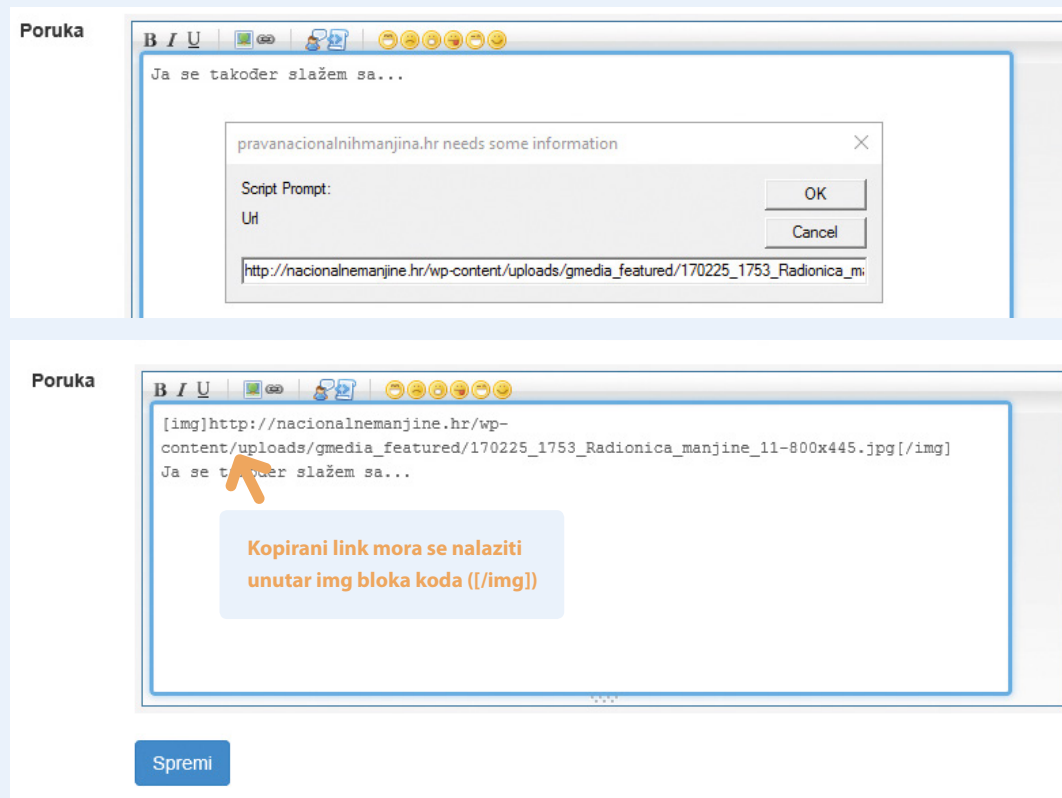
Slika 47

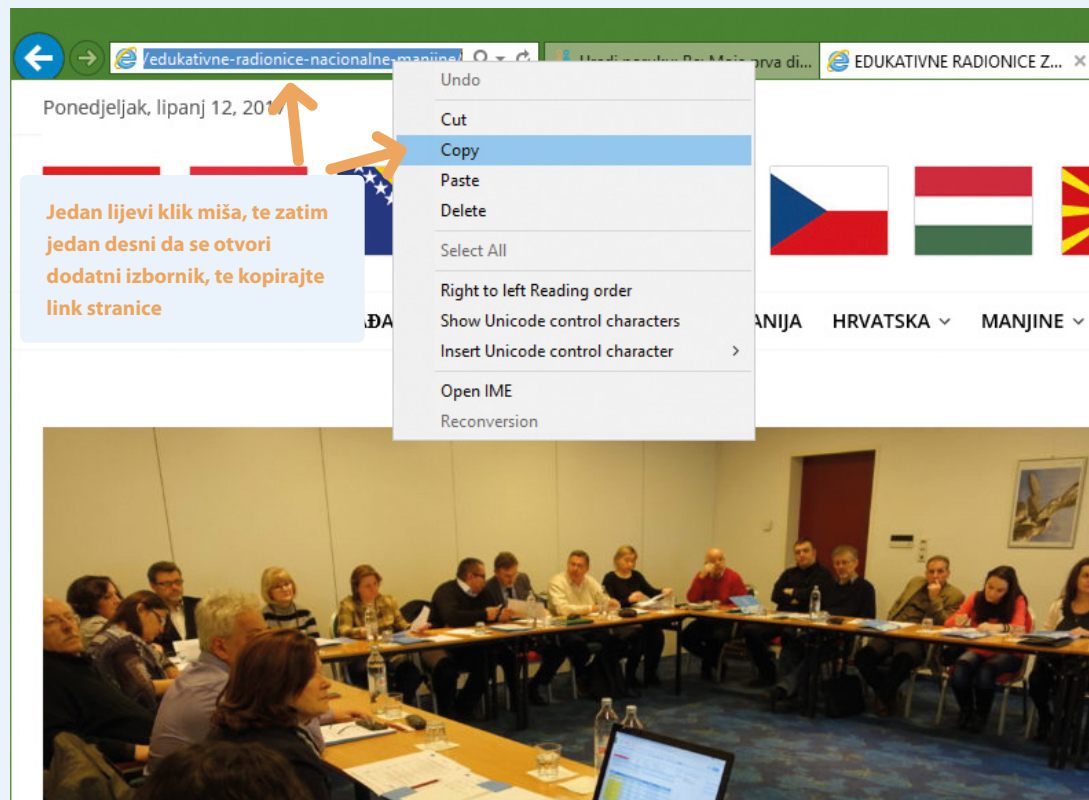
Slika 48

Slika 49

Slika 50

Kopirana adresa se zalijepi (engl. paste) u prozor koji se otvorio nakon odabira „Ikona za unos linka slika“ (tipka nalik na sliku) (Slika 49.)

DODAVANJE LINKA U FORUM

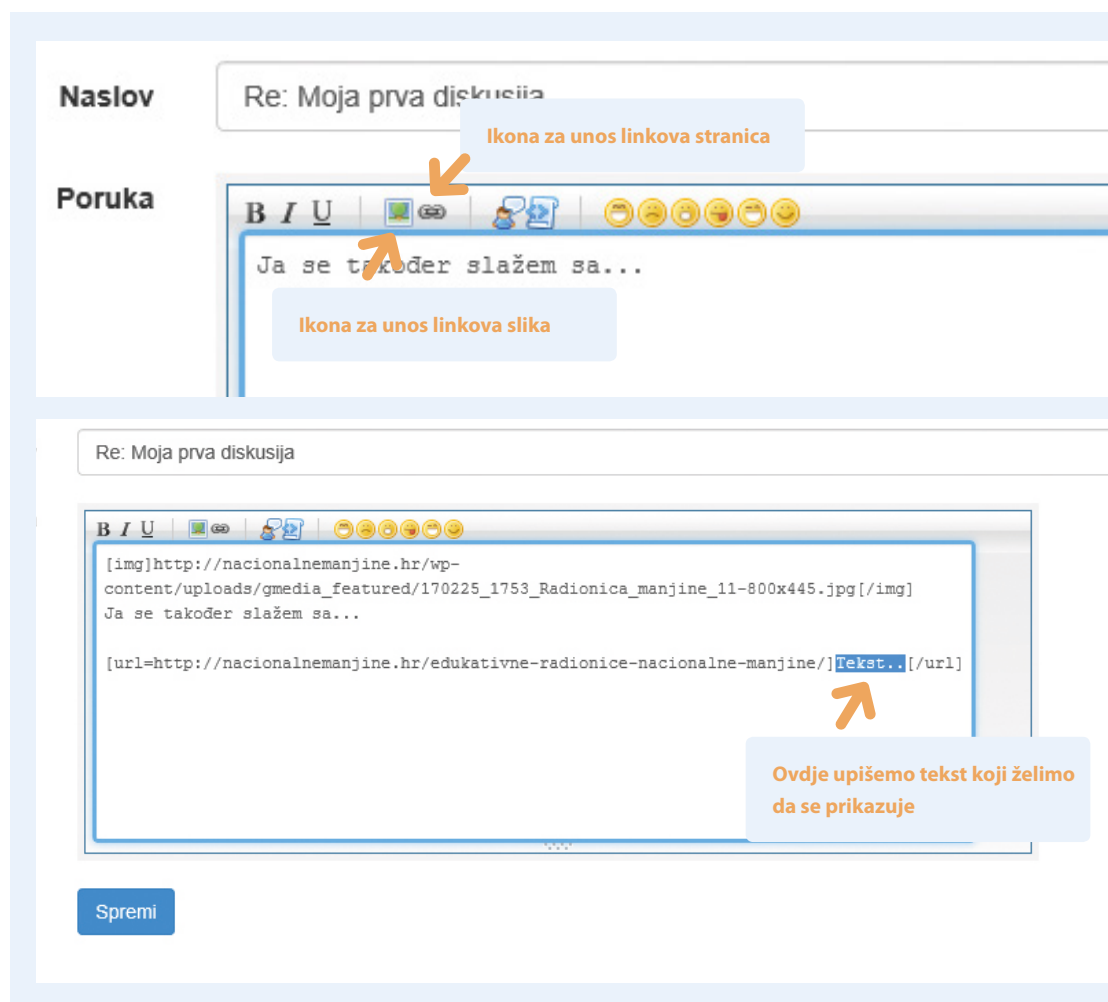
S novo otvorenog prozora (engl. tab) kopiramo link, može se kopirati i link neke druge stranice (za ovaj primjer nastavljamo s istom stranicom www.nacionalnemanjinehr.com) (Slika 50).

Nakon što je link kopiran vratimo se na forum (koji se nalazi u drugom prozoru (engl. tab). U već otvorenoj poruci odaberemo „Ikona za unos linkova stranica“ (nalik lancu) (Slika 51.)

U skočnom prozoru koji se otvori zalijepi se (engl. paste) link koji smo kopirali (Slika 52.). Nakon što se upiše tekst odabere se tipka „Spremi“. Za povratak na web sučelje odaberite opciju „Natrag na portal“ (Slika 54).

ZAKLJUČNO

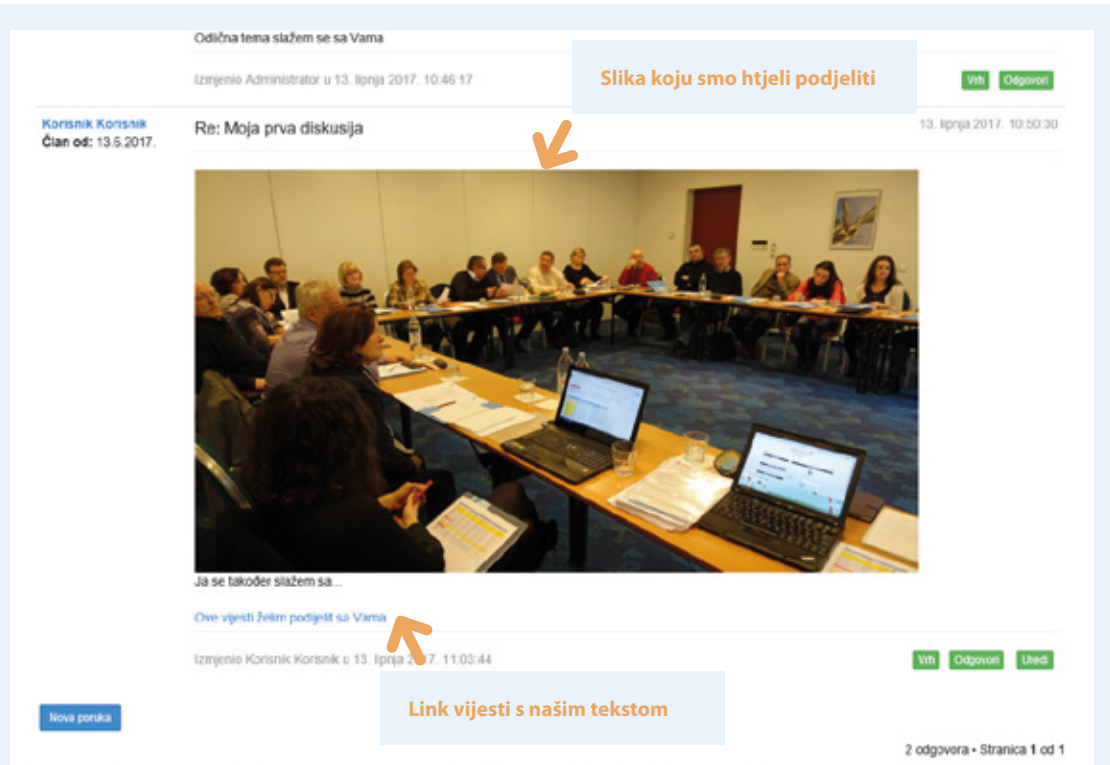
Web aplikacija bit će dostupna idućih deset godina na stranici <https://pravanacionalnihmanjina.hr/> jer je za to razdoblje rezervirana i zakupljena domena u okviru projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“. Svim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina bit će dodijeljen korisnički profil i lozinka, a ovaj priručnik dostavljen na poštanske adrese njihovih sjedišta. Jedinstveni korisnički profil vijeća

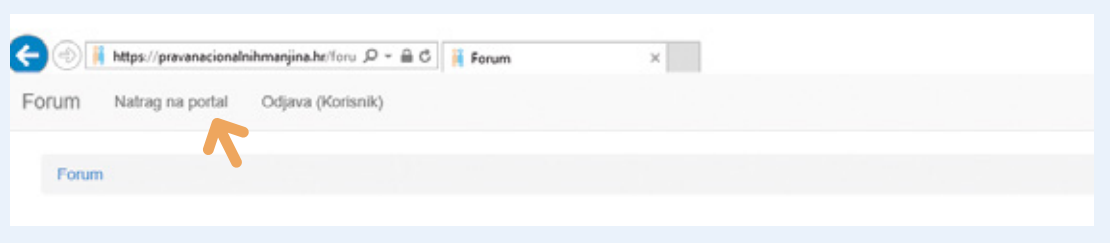
Slika 51

Slika 52

Slika 53

Slika 54

potrebno je koristiti prilikom popunjavanja godišnjeg upitnika no korištenje web aplikacije nije ograničeno na jednu osobu koju vijeće zaduži za popunjavanje upitnika, već je svim članovima vijeća otvorena mogućnost da dodatno zatraže od Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina dodjelu osobnih korisničkih profila kako bi što veći broj osoba sudjelovao u međusobnoj komunikaciji. Web aplikacija omogućuje brzu razmjenu obavijesti o planiranim događanjima kao i prenošenje iskustava, savjeta i dobrih praksi između vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te time može povećati učinkovitost njihovog djelovanja.

PRILOG

PRILOG

Značajniji nacionalni propisi za ostvarivanje i zaštitu prava i sloboda nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

- Ustav Republike Hrvatske (NN, br. 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14)

Međunarodni ugovori:

- Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (NN, Međunarodni ugovori, 14/97);
- Zakon o potvrđivanju Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima (NN, Međunarodni ugovori, br. 18/97);
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj (NN, Međunarodni ugovori, br. 8/95);
- Zakon o potvrđivanju Ugovora Republike Hrvatske i Talijanske Republike o zaštiti manjina (NN, Međunarodni ugovori, br. 15/97);
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj (NN, Međunarodni ugovori, br. 3/05);
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o zaštiti prava hrvatske manjine u Republici Makedoniji i Makedonske manjine u Republici Hrvatskoj (NN, Međunarodni ugovori, br. 3/08);
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Republike Hrvatske i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj (NN, Međunarodni ugovori, br. 9/09);
- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (NN, br. 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11).

Uporaba imena i prezimena na jeziku i pismu nacionalne manjine:

- Zakon o osobnom imenu (NN, br. 118/12);
- Zakon o državnim maticama (NN, 96/93 i 76/13).

Ishođenje osobne iskaznice i na manjinskom jeziku i pismu:

- Zakon o osobnoj iskaznici (NN, br. 62/15)

Služenje manjinskim jezikom i pismom:

- Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, (NN, br. 51/00 i 56/00);
- Naputak za dosljednu provedbu Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (NN, br. 33/12);
- Zakon o kaznenom postupku (NN, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14);

- Zakon o parničnom postupku (NN, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14);
- Prekršajni zakon (NN, br. 107/07, 39/13, 157/13 i 110/15);
- Zakon o općem upravnom postupku (NN, br. 47/09).

Odgoj i obrazovanje na manjinskom jeziku i pismu:

- Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN, br. 51/00 i 56/00);
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN, br. 10/97, 107/07 i 94/13);
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN, br. 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14 i 07/17);
- Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (NN, br. 27/10, 57/11 i 101/13);
- Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN, br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 i 60/15).

Ostvarivanje kulturne autonomije i samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa:

- Zakon o udrugama (NN, br. 74/14);
- Zakon o zakladama i fondacijama (NN, br. 36/95 i 64/01);
- Zakon o ustanovama (NN, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08).

Očitovanje vjere i osnivanje vjerskih zajednica:

- Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN, br. 83/02 i 73/13)

Pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja na manjinskom jeziku i pismu:

- Zakon o medijima (NN, br. 163/03, 59/04, 84/11 i 81/13);
- Zakon o elektroničkim medijima (NN, br. 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13);
- Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN, br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13 i 71/14);
- Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN, br. 137/10, 76/12 i 78/16).

Zastupljenost u Hrvatskom saboru:

- Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (NN, br. 120/11 – pročišćeni tekst, 19/15 i 104/15)

Zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13 i 137/15);
- Zakon o lokalnim izborima (NN, br. 144/12 i 121/16).

Zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima:

- Zakon o sustavu državne uprave (NN, br. 150/11, 12/13, 93/16 i 104/16);
- Zakon o državnim službenicima, „Narodne novine“, br. 49/12 - pročišćeni tekst, 37/13, 38/13, 01/15 i 138/15);
- Zakon o sudovima (NN, br. 28/13, 33/15, 82/15 i 82/16);

- Zakon o državnom odvjetništvu (NN, br. 76/09,153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15 i 82/15);
- Zakon o Državnom sudbenom vijeću (NN, br. 116/10, 57/11, 130/11, 13/13, 28/13 i 82/15).

Zastupljenost u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br.33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15)
- Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 86/08 i 61/11)

Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima preko vijeća i predstavnika nacionalnih manjina:

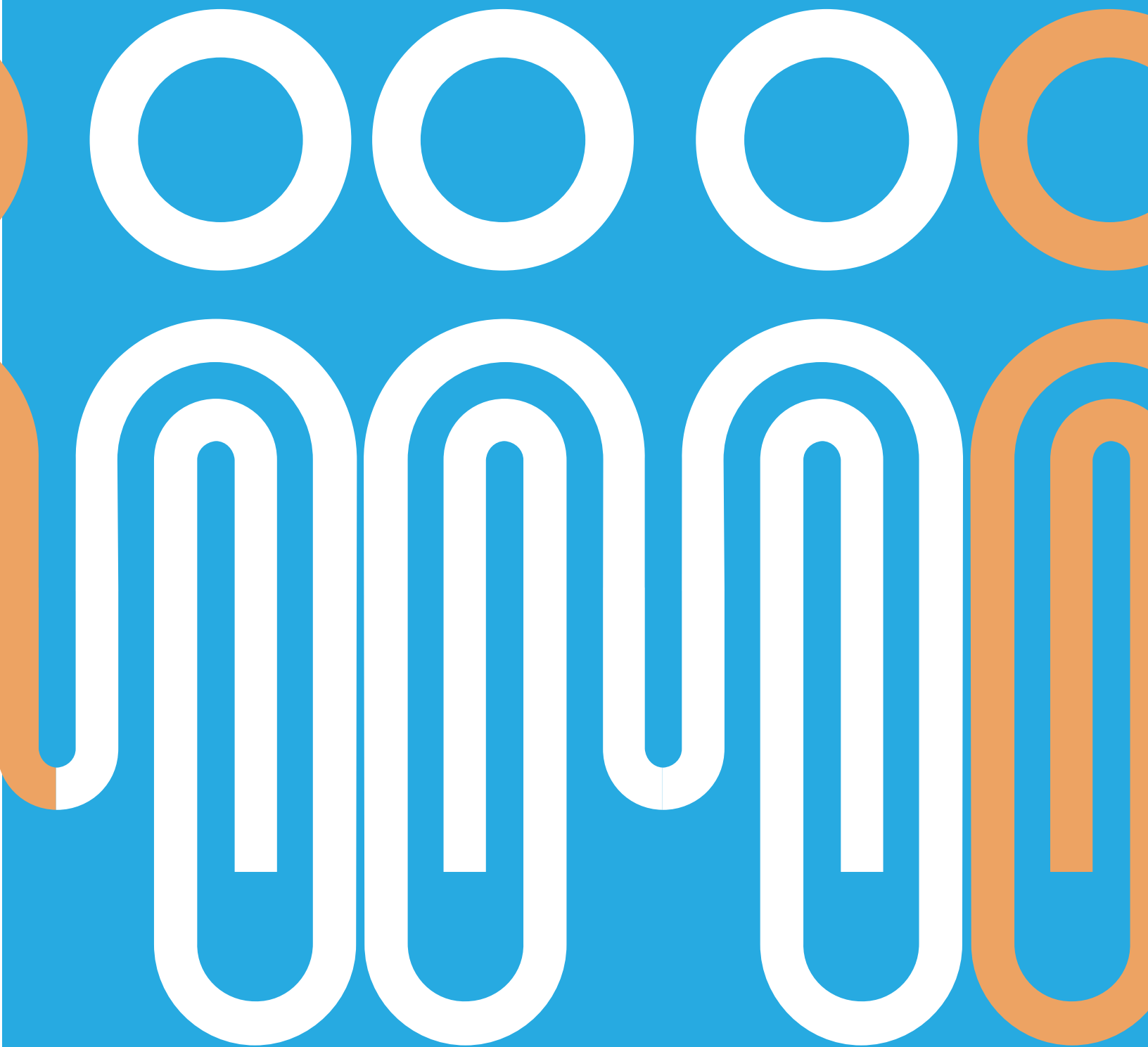
- Zakon o lokalnim izborima (NN, br. 144/12 i 121/16);
- Zakon o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (NN, br. 80/11 i 34/12);
- Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te obrascima za upis i izdavanje isprava (NN, br. 106/11);
- Pravilnik o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina (NN, br. 24/06).

Zaštita opstanka te ostvarivanje prava i sloboda:

- Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN, br. 85/08 i 112/12);
- Kazneni zakon (NN, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15).

Projekt financira
Europska unija, a
sufinancira Vlada RH